

Jani-Petteri Soininen

VÄHIMMÄISOSAKEPÄÄOMA VAATIMUKSEN VÄHENTÄMISEN JA POISTAMISEN VAIKUTUKSET PERUSTETTAVIEN OSAKEYHTIÖIDEN MÄÄRÄÄN

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu –tutkielma
Heinäkuu 2019

TIIVISTELMÄ

Jani-Petteri Soininen: Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen ja poistamisen vaikutukset perustettavien osakeyhtiöiden määrään

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Yritysjuridiikka

Heinäkuu 2019

Yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimus poistetaan osakeyhtiölaista 1.7.2019. Vähimmäisosakepääomavaatimus on viimeksi puuttunut osakeyhtiölainsäädännöstä ennen vuotta 1978. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksia on aiemmin perusteltu joko velkojiensuojan tai yritystoiminnan helpottamisen kannalta riippuen siitä onko vaatimusta korotettu vai vähennetty. Todellisia vaikutuksia on kuitenkin tutkittu vain vähän.

Tutkielma on rakenteeltaan kolmiosainen. Ensin selvitetään vähimmäisosakepääomavaatimuksen historiaa ja kehitystä Suomessa aina vuoden 1895 osakeyhtiölaista nykypäivään. Tämän jälkeen tutkitaan lainsäätäjän intressiä ja lakimuutoksen perusteluja hyödyntäen hallituksen esitystä (HE 238/2018), jossa vähimmäisosakepääomavaatimus ehdotettiin poistettavaksi. Lopuksi pyritään selvittämään millaisia vaikutuksia vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisella tai vähentämisellä on ollut perustettavien rajavastuuyhtiöiden lukumäärään muualla Euroopassa, missä vähimmäisosakepääomavaatimuksesta on luovuttu tai sitä on laskettu. Vertailun avulla pyritään tunnistamaan mahdollinen toistuva trendi.

Lainsäätäjä haluaa lakimuutoksella helpottaa erityisesti mikro- ja pienyritysten toimintaa osakeyhtiömuodossa ilman yrittäjän henkilökohtaista vastuuta. Kansainvälisessä tutkimuksessa on havaittu, että vähimmäisosakepääomavaatimus vaikuttaa negatiivisesti rajavastuuyhtiöiden määrään. Tutkielmassa arvioidaan siis myös lainsäätäjän intressiä ja sitä ovatko esitetyt perustelut lakimuutokselle yhteneviä kansainvälisen tutkimuksen ja havaintojen kanssa.

Rajavastuuyhtiöiden määrät ovat reagoineet vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksiin Euroopassa ja trendi näyttäisi olevan jossain määrin yhteneväinen kaikissa vertailumaissa. Muutoksen vaikutukseen näyttäisi vaikuttavan ainakin rajavastuuyhtiön yritysdemografinen asema yhteiskunnassa, eli esimerkiksi se, kuinka suuri osa kaikista yhtiöistä on rajavastuuyhtiöitä. Tutkielman tulosten perusteella voidaan asettaa varovaisia ennustuksia siitä, että osakeyhtiöiden määrä tulee myös Suomessa todennäköisesti kasvamaan lakimuutosta seuraavina vuosina, eli osakeyhtiömuotoisen yritystoiminnan aloittaminen helpottuu. Vaikutuksia kaikkien yhtiöiden määrään, eli siihen lisäkö lakimuutos yrittäjyyttä ei tutkielman tuloksella pystytä ottamaan yhtä vahvaa kantaa. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että Euroopassa niissä valtioissa, joissa rajavastuuyhtiöiden osuus koko yhtiökannasta on merkittävä, on vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksilla ollut vaikutusta myös yhtiöiden kokonaismäärään.

Avainsanat: rajavastuuyhtiö, osakeyhtiö, vähimmäisosakepääoma, vähimmäisosakepääomavaatimus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	III
Lähteet	V
Virallislähteet	V
Kirjallisuuslähteet	VII
Muut lähteet	IX
Taulukot	XI
Lyhenteet	XIII
1. Johdanto	1
1.1. Johdatus aiheeseen	1
1.2. Tutkielman tarkoitus ja tutkimuskysymys	5
1.3. Metodit	6
1.4. Tutkielman rajaukset	7
1.5. Lähdeaineisto	9
1.6. Rakenne	11
2. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen kehittyminen Suomen lainsäädännössä ja vaikutukset osakeyhtiöiden määrään	13
2.1. Rajavastuuyhtiö Suomeen	13
2.2. Vähimmäisosakepääomavaatimus osaksi Suomen lainsäädäntöä	14
2.3. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostaminen	16
2.4. Osakeyhtiölain uudistus vuonna 2006	19
2.5. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten vaikutukset osakeyhtiöiden määrään	20
3. Hallituksen esitys vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisesta	26
3.1. Esityksen sisältö	26

3.2.	Lainsäätäjän intressi ja vaikutus toimialoihin _____	28
3.3.	Esitetyt perustelut _____	30
4.	<i>Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten vaikutus verrokkimaissa</i> __	32
4.1.	Yleistä _____	32
4.2.	Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentäminen _____	35
4.2.1.	Ruotsi _____	35
4.2.2.	Puola _____	39
4.2.3.	Norja _____	42
4.2.4.	Unkari _____	46
4.3.	Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistaminen _____	52
4.3.1.	Tanska _____	52
4.3.2.	Latvia _____	56
4.3.3.	Alankomaat _____	62
4.3.4.	Espanja _____	67
5.	<i>Johtopäätökset</i> _____	74
5.1.	Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen vaikutukset perustettavien osakeyhtiöiden määrään _____	74
5.2.	Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisen vaikutukset perustettavien osakeyhtiöiden määrään _____	77
5.3.	Toteutuuko lainsäätäjän intressi _____	81
5.4.	Kritiikki _____	82
5.5.	Jatkotutkimus _____	82

Lähteet

Virallislähteet

Aktiebolagslag (2005:551)

Ruotsin osakeyhtiölaki.

Burgerlijk wetboek boek II (4.2.2014)

Alankomaiden siviililain toinen kirja.

EV 206/2018

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen eduskunnalle yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Gamla aktiebolagslag (1895:65)

Ruotsin vanha osakeyhtiölaki 1895.

Grozījumi Komerclikumā 29.04.2010., Nr. 68 (4260)

Muutos Latvian yhtiölakiin.

Grozījumi Komerclikumā 04.10.2013., Nr. 194 (5000)

Muutos Latvian yhtiölakiin.

HE 27/1977

Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 89/1996

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 79/1998

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain, asunto-osakeyhtiölain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 35/2004

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta annetun lain eräiden siirtymäsäännösten muuttamisesta.

HE 109/2005

Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 238/2018

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Historisk selskabsloven (470/2009)

Tanskan vanha yhtiölaki 2009

Kodeks spółek handlowych (Dz. U. 2000 Nr 94 poz. 1037)

Puolan yhtiölaki.

Laki osakeyhtiölain muuttamisesta (145/1997)

Ley de apoyo a los emprendedores y su internacionalización (14/2013)

Laki Espanjan yhtiölain muuttamisesta yrittäjien ja näiden kansainvälistymisen helpottamiseksi.

Ley De Sociedades De Capital (161/2010)

Espanjan yhtiölaki.

Lov om ændring af selskabsloven (616/2013)

Tanskan yhtiölain muutos.

Lov om aksjeselskaper (44/1997)

Norjan yhtiölaki.

Lov om endringer i aksjeloven (63/2011)

Laki Norjan osakeyhtiölain muuttamisesta.

Hallitusohjelma 2015

Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015.

Selskabsloven (1089/2015)

Tanskan yhtiölaki.

SFS 2010:89 Lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Laki Ruotsin osakeyhtiölain muuttamisesta.

SOU 2008:49

Valtion tutkimus vähimmäisosakepääomavaatimuksesta Ruotsissa ja esitys sen kehittämisestä.

TaVM 7/2006 — HE 109/2005

Talousvaliokunnan mietintö Hallituksen esityksestä uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

TaVM 24/1996 – HE 89/1996

Talousvaliokunnan mietintö Hallituksen esityksestä laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

The Commercial Law (Komerclikums 04.05.2000, Nr. 158/160 (2069/2071))

Latvian yhtiölain englanninkielinen käännös.

Törvény a gazdasági társaságokról (2006 évi IV.)

Unkarin yhtiölaki (kumottu).

Törvény a polgári törvénykönyvről (2013 évi V.)

Unkarin siviilikoodi, joka sääntelee muun muassa Unkarin rajavastuuyhtiöitä. Kumosi aiemman yhtiölain.

Törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló (2013 évi CLXXVII)

Unkarin siviilikoodin Törvény a polgári törvénykönyvről (2013 évi V.) voimaantulon ja siirtymävaiheen erityissäännökset.

Ustawa z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych

Laki Puolan yhtiölain muuttamisesta.

Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht (299:2012)

Laki Alankomaiden siviilioikeuden toisen kirjan yksityistä rajavastuuyhtiötä koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Kirjallisuuslähteet

Airaksinen, Jauhiainen & Neimala 2001

Pk-yrityksen osakeyhtiölakiopas. Helsinki: WSOY.

Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007

Osakeyhtiölaki II. 1. painos. Helsinki. Talentum.

Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010

Osakeyhtiölaki I. 2. painos. Helsinki. Talentum.

Blanchflower, Oswald & Stutzer 2001

Latent entrepreneurship across nations. *European Economic Review*
Volume 45, Issues 4–6, s. 680–691.

Caselius, Heikonen & Huttunen 1974

Osakeyhtiö I. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 40.
5.painos. Porvoo. Werner Söderström Oy kirjapaino.

Djankov, La Porta, Lopez-de-Silanes & Shleifer 2002

The Regulation of Entry, *The Quarterly Journal of Economics*, 117, issue 1,
s. 1–37.

Dreher & Gassebner 2011

Greasing the wheels? The impact of regulations and corruption on firm en-
try. *Public Choice* 2013/155, s. 413–432. Artikkelin valmistunut 2011.

Fleischer 2010

Regulatory Arbitrage. University of Colorado Law Legal Studies Research
Paper No. 10–11.

Hansen 2010

The New Danish Companies Act of 2009. *European Business Organization
Law Review*, 11(1), s. 87–94.

Hirvonen 2011

Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen j
ulkaisuja 17. Helsinki.

Hornuf 2013

Does Charter Competition Foster Entrepreneurship? A Difference-in-Dif-
ference Approach to European Company Law Reforms Does Charter Com-
petition Foster Entrepreneurship? A Difference-in-Difference Approach to
European Company Law Reforms. *Journal of Common Market Studies*,
51(3), s. 399–415.

Klapper & Love 2011

The impact of the financial crisis on new firm registration. *Economics Let-
ters*, vol. 113, s. 1–4.

J. Kyläkallio 1985

Osakeyhtiölaki ja käytäntö. Espoo. Weilin+Göös.

J. Kyläkallio, Ilrola, K. Kyläkallio 2012

Osakeyhtiö I. Porvoo. Edita.

Mähönen. & Villa 1997

Osakeyhtiölakiuudistuksen siirtymäsäännökset. Helsinki. Lakimiesliiton kustannus.

Mähönen & Villa 2006

Osakeyhtiö: 1, Yleiset opit. Helsinki. WSOYpro.

Schultén 2003

Osakeyhtiölain kommentaari I, luvut 1–8. Helsinki. Talentum.

Schybergson 1964

Aktiebolagsformens genombrott i Finland. Helsingfors: Finska vetenskaps-societeten.

Turunen 2017

Velka, vararikko ja tuomio – Konkurssi ja sen merkitykset 1800-luvun suomalaisissa kaupungeissa. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.

Van Stel, Storey & Thurik 2007

The Effect of Business Regulations on Nascent and Young Business Entrepreneurship. *Small Business Economics*, 28(2), s. 171–186.

World Bank 2014

Why are minimum capital requirements a concern for entrepreneurs? *Doing Business*, s.41–45. Kirjoittaneet Saltane & Garcia Serna.

Muut lähteet

Danish Act on Public and Private Limited Companies (the Danish Companies Act) 470 of 12/06/2009

Tanskan yhtiölain ei-lainvoimainen englanninkielinen käännös. Noudettu 13.11.2018. Saatavilla <https://danishbusinessauthority.dk/legislation>

HE-luonnos 2018

Hallituksen esityksen luonnos yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamiseksi

Ipsos

Balance of emotions when thinking about starting a new business in Poland in 2018. Noudettu 19.2.2019. Saatavilla <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-10/entrepreneurialism-2018-global-report.pdf>

PRH hinnasto

Kaupparekisterin käsittelymaksuhinnasto. Noudettu 29.11.2018.
Saatavilla: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/hinnasto/kasittelymaksut.html#perus>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Laatuseloste: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset [verkojulkaisu]

ISSN=1797-0660. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.6.2019].
Saatavilla: http://www.stat.fi/til/aly/2018/04/aly_2018_04_2019-04-25_laa_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Konkurssit [verkojulkaisu]

ISSN=1798-4424. Helsinki: Tilastokeskus. Noudettu: 27.5.2019.
Saatavilla: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__oik__konk/

Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritystukitilasto [verkojulkaisu]

ISSN=1798-3355. Helsinki: Tilastokeskus. Noudettu: 4.4.2019.
Saatavilla: http://www.stat.fi/til/yrтт/yrтт_2010-03-18_luo_001.html

Tilastokeskus, aloittaneiden yritysten lukumäärät TOL2008

Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten lukumäärä vuodesta 2013- kunnittain ja toimialaluokituksen TOL2008 mukaisesti. Noudettu 4.4.2019.
Saatavilla: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrti/

Tilastokeskus, yritysten tilinpäätöstiedot 2012-2017

Yritysten tilinpäätöstiedot 2012-2017. Noudettu 4.4.2019. Saatavilla:
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrti/

VIRK DATA

Søg i Registreringstidende. Noudettu 29.11.2018. Saatavilla: <https://data-cvr.virk.dk/data/registreringstidende>

Taulukot

Taulukko 1 – Osakeyhtiöiden sekä kaikkien yhtiöiden lukumäärät Suomessa 1981–2013. Lähde: Kaupparekisteri.

Taulukko 2 – Osakeyhtiöiden lukumäärän vuotuinen nettokehitys kaupparekisterissä 1982–2013. Lähde: Kaupparekisteri.

Taulukko 3 – Osakeyhtiöiden, yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden määrät kaupparekisterissä 1999–2007. Lähde: Kaupparekisteri.

Taulukko 4 – Palvelualojen ja kaikkien toimialojen yritysten vuotuisten rekisteröintien määrät 2013–2017. Lähde: Tilastokeskus, aloittaneiden yritysten lukumäärät TOL2008.

Taulukko 5 –EU:n markkina-arvoinen BKT sekä verrokkimaiden lakimuutosvuodet. Lähde: Eurostat.

Taulukko 6 – Yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä, sekä Iso-Britannian markkina-arvoinen BKT 2004–2017. Lähde: Eurostat & Companies House - Companies Register Activities 2017/18.

Taulukko 7 – Määrällisesti suurimpien yhtiömuotojen sekä kaikkien yhtiömuotojen yhteensä vuotuiset rekisteröintimäärät Ruotsissa 2003–2018. Lähde: Bolagsverket – Statistik om företag och föreningar.

Taulukko 8 - Yritysrekisterissä olevien AB:iden ja kaikkien yhtiöiden määrä Ruotsissa vuosina 2003-2018. Lähde: Bolagsverket – Statistik om företag och föreningar.

Taulukko 9 – Yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä ja Sp z o.o:n kasvuprosentti 2003–2017. Kasvuprosentti korostaa spolki z o.o:n kehitystä, joka olisi muutoin vaikeasti havaittavissa kuvaajasta. Lähde: Statistics Poland – Structural changes of groups of the national economy entities in the REGON register.

Taulukko 10 – Yhtiöiden määrä Norjan yhtiörekisterissä vuosina 2008–2017. Lähde: Statistics Norway – Føretak.

Taulukko 11 – Vuotuiset rekisteröinnit Norjassa vuosina 2008–2017. Lähde: Statistics Norway – Føretak.

Taulukko 12 – Yhtiörekisterin yhtiöiden määrän vuotuinen kehitys Unkarissa 2003–2016. Lähde: Hungarian Central Statistical Office – Business units.

Taulukko 13 – Vuotuisten rekisteröintien määrät Unkarissa 2003–2016. Lähde: Hungarian Central Statistical Office – Business units.

Taulukko 14 - ApS- ja IVS -yhtiömuotojen rekisteröintien määrä erikseen ja yhdessä sekä kaikkien yhtiömuotojen rekisteröinnit vuosittain Tanskassa 2003–2018. Lähde: VIRK DATA – Søg i Registreringstidende.

Taulukko 15 - SIA ja Small-Cap SIA -yhtiöiden vuotuiset rekisteröinnit erikseen ja yhdessä sekä kaikkien yhtiömuotojen rekisteröintien vuotuinen määrä Latviassa 2003–2018. Lähde: Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs – Statistics.

Taulukko 16 - Rajavastuuyhtiöiden ja kaikkien yhtiöiden määrä Latvian yritysrekisterissä vuosina 2003-2018. Lähde: Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs – Statistics.

Taulukko 17 - Luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden jakautuminen Alankomaiden yhtiörekisterissä 2007–2018. Lähde: CBS Statline – Bedrivjen.

Taulukko 18 - Oikeushenkilöiden määrät yhtiörekisterissä Alankomaissa 2007–2018. Lähde: CBS Statline – Bedrivjen.

Taulukko 19 - Vuotuiset oikeushenkilöiden rekisteröinnit sekä rekisteröintien osuus kaikista rekisteröidyistä yhtiöistä Alankomaissa 2008–2017. Lähde: CBS Statline – Bedrivjen.

Taulukko 20 – Vuotuiset rekisteröinnit Espanjassa 2003–2017. Lähde: National Statistics Institute – Harmonized Business Demographics.

Taulukko 21 – Espanjan yhtiörekisterin yhtiömäärän kehitys 2003–2017. Lähde: National Statistics Institute – Harmonized Business Demographics.

*Taulukko 22 – Koonnos vertailumaista. *Nettomääräiset, laskettu yhtiörekisteristä.*

***Vähimmäisosakepääomavaatimuksen noston ajalta*

Taulukko 23 – Koonnos vertailumaista

Lyhenteet

AB	Aktiebolag
ABL	Aktiebolagslag 2005:551 (Ruotsi)
ApS	Anpartsselskab
AS	Aksjeselskap
ASL	Lov om aksjeselskaper 44/1997 (Norja)
A/S	Aktieselskab
BV	Besloten Vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek II 4.2.2014 (Alankomaat)
EU	Euroopan unioni
ETA	Euroopan talousalue
HE	Hallituksen esitys
IVS	Iværksætterselskaber
KCL	Komerclikums 04.05.2000, Nr. 158/160, 2069/2071 (Latvia)
Kft.	Korlátolt felelősségű társaság
KSH	Kodeks spółek handlowych Dz. U. 2000 Nr 94 poz. 1037 (Puola)
LSC	Ley De Sociedades De Capital 161/2010 (Espanja)
LTD	Private company limited by shares
OKL	Osuuskuntalaki (421/2013)
OYL	Osakeyhtiölaki (624/2006)
Ptk.	Törvény a polgári törvénykönyvről 2013 évi V (Unkari)
S.A.	Sociedades anónimas
SFS	Svensk författningssamling
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SL	Selskabsloven 1089/2015 (Tanska)
SOU	Statens offentliga utredningar
Sp. z o.o	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
S.R.L.	Sociedades de responsabilidad limitada
TaVM	Talousvaliokunnan mietintö
VOYL	Vanha osakeyhtiölaki (734/1978)
VVOYL	Vanha osakeyhtiölaki (22/1985)

1. Johdanto

1.1. Johdatus aiheeseen

Tämän tutkielman teemana on yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen ja poistamisen vaikutusten arviointi perustettavien osakeyhtiöiden määrään. Tarkoituksena on arvioida HE 238/2018:n taustalla vaikuttavien perusteluiden paikkansapitävyyttä ja vertailla, millaisia vaikutuksia muualla Euroopassa vastaavalla lakimuutoksella on ollut. Hallituksen esityksen mukaan:

”Ehdotuksen tavoitteena on helpottaa ammatinharjoittamista ja muuta mikro- ja pienyritystoimintaa ilman henkilökohtaista vastuuta yksityisen osakeyhtiön muodossa. Ehdotus helpottaa yksityisen osakeyhtiön käyttämistä erityisesti uusien mikroyritysten perustamisessa, muutenkin vahvistaa yritystoiminnan edellytyksiä ja on norminpurku- ja sääntelyn sujuvoittamistavoitteiden mukaista.”¹

Aikaisemmin vähimmäisosakepääomavaatimus on nähty riskienhallintaelementtinä² sekä osakeyhtiöinstituution kannalta olennaisena tunnusmerkkinä³. Sillä on siis nähty olevan sekä velkojia suojaava että institutionaalinen merkitys. Nykyisen 2 500 euron vähimmäisosakepääomavaatimuksen ei kuitenkaan enää nähdä toteuttavan tätä alkupeleistä aikomusta. Tärkeämmäksi velkojiensuojan kannalta nähdään, että tilinpäätöstiedot ja muut avoimuusvaatimukset ovat ajantasaisia. Tämän lisäksi varojenjaon edellytyksillä, kuten tase- ja maksukykytestillä ja johdon sekä osakkaiden vastuulla, koetaan olevan entistä enemmän merkitystä.⁴ Poistamisella halutaan siis parantaa yritystoiminnan edellytyksiä ja päivittää vanhentunutta lainsäädäntöä.

Rajavastuuyhtiön konsepti syntyi Suomeen vuoden 1895 osakeyhtiölain (22/1895, myöhemmin VVOYL) seurauksena. Vähimmäisosakepääomavaatimus tuli kuitenkin osaksi suomalaista lainsäädäntöä vasta vanhaan osakeyhtiölakiin (734/1978, myöhemmin

¹ HE 238/2018, s. 11.

² Ks. Mähönen & Villa 2006, s. 201 & 211.

³ Ks. Mähönen & Villa 2006, s. 278.

⁴ Ks. HE 238/2018, s. 10.

VOYL) vuonna 1980, kun sen suuruudeksi määritettiin 15 000 markkaa. Lakia ja rajaa muutettiin ensin 1997, kun se nostettiin 50 000 markkaan ja eurojen tulon myötä vuonna 1999 laskettiin 8 000 euroon. VOYL kumottiin uudella osakeyhtiölailla (624/2006, myöhemmin OYL) ja vähimmäisosakepääomavaatimukseksi määritettiin OYL 1:3.1:n mukaan 2 500 euroa. Tämä oli ensimmäinen merkittävä vähimmäisosakepääomavaatimuksen alentaminen Suomessa. Tällöin katsottiin, että muutos helpottaa esimerkiksi osakeyhtiön perustamista ja näin ollen kannustaa yrittäjyyteen⁵. Vähimmäisosakepääoman poistaminen on näin ollen linjassa muutoksen aiemman aikomuksen kanssa. Todellisia vaikutuksia tähän liittyen ei Suomessa ole kuitenkaan tutkittu, joten perusteluilla ei ole juurikaan argumentaatiopohjaa ja lausunnot perustuvat lähinnä subjektiivisiin mielipiteisiin ja vaikka kansainvälistä tutkimusta löytyy aiheesta jonkin verran, ei siihen ole viitattu. Esimerkiksi esityksen lausuntokierroksella lausunnot olivat osittain ristiriitaisia eikä perusteluja puolesta tai vastaan ole argumentoitu riittävästi⁶.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamista puoltaa myös se, että osuuskuntalaisissa (421/2013, myöhemmin OKL) ei tunneta lainkaan vähimmäisosakepääomavaatimusta. OKL:n historian aikana vähimmäisosakepääomavaatimuksen puuttumisella ei ole nähty olevan haitallisia vaikutuksia osuuskuntien sidosryhmille.⁷ Yhtenä vaihtoehtona poistamiselle on esitetty rahastointivelvoitetta, josta myös OKL:ssa on säädetty. Rahastointivelvoite pakottaisi yhtiön rahastoimaan osan tilikauden tuotosta sille erikseen määrättyyn vararahastoon joko vuotuisesti tai tiettyyn suuruuteen, kuten vähimmäisosakepääomavaatimuksen määrään asti.⁸ Rahastointivelvoite on käytössä muutamissa EU-maissa, kuten esimerkiksi Tanskassa ja Latviassa, mutta osaksi suomalaista osakeyhtiölainsäädäntöä se ei ole tulossa.

⁵ Ks. TaVM 7/2006, s. 8.

⁶ Ks. Lausuntopyyntö VN/4155/2018 perustelut. Esimerkiksi: ”Lakimiesliitto kannattaa esitystä yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamiseksi ja näkee sen toimivana keinona päästä esityksen takana oleviin tavoitteisiin helpottaa ammatin harjoittamista ilman henkilökohtaista vastuuta, vahvistaa yritystoiminnan edellytyksiä ja toteuttaa hallituksen norminpurkutavoitetta.” -Lakimiesliitto. Ja: ”Viitaten esityksen perusteluihin, voidaan kuitenkin aiheellisesti kysyä, onko osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistaminen relevantti keino yritystoiminnan tukemiseen. 2 500 euron vähimmäisosakepääomavaatimuksella ei voida osoittaa olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia, ja Ruotsissa ja Norjassa on käytössä vähimmäisosakepääomavaatimus.” -STTK.

⁷ Ks. HE 238/2018, s. 10.

⁸ Ks. HE 238/2018, s. 11.

Kansainvälisesti rajavastuuyhtiöiden vähimmäisosakepääomavaatimus on saanut jonkin verran huomiota tutkimuksissa. Sen on katsottu jopa vaikuttavan yhtenä tekijänä sääntelyarbitraasiin, jossa tekijä pyrkii välttämään sääntelystä aiheutuvia kuluja – esimerkiksi transaktiokustannuksia, toiminnassaan. Sääntelyarbitraasin kautta pyritään mahdollisimman pieniin kuluihin ja se on houkuttelevaa erityisesti niille, joihin transaktiokustannukset vaikuttavat voimakkaammin, eli esimerkiksi pieniin yrityksiin. Yksi sääntelyarbitraasia mahdollistava toimija on sääntelykilpailu, jolla pyritään luomaan omasta markkinasta sääntelyllisin keinoin yritykselle houkuttelevampi ympäristö toimia.⁹

Vähimmäisosakepääomavaatimus vaikuttaa yritystoiminnan aloituskustannuksiin. Näiden kustannusten vaikutusta on tutkittu jo 2000-luvun alkupuolella, jolloin havaittiin, että korkeat yritystoiminnan aloituskustannukset eivät vaikuta parantavasti tuotettujen tuotteiden laatuun, eikä niillä ole näkyviä sosiaalisia etuja. Korkeammilla kustannuksilla ei siis ole näytettävää hyötyä, jolloin aloittamisen kustannuksia on kannattavampaa laskea, mikäli tällä voidaan osoittaa olevan positiivisia vaikutuksia.¹⁰ Tutkimuksen julkaisemisen jälkeen monissa Euroopan valtioissa on kevennetty yrityksen perustamiseen liittyvää byrokratiaa ja kustannuksia.

Myöhemmin havaittiin, ettei yritystoiminnan aloittamiseen käytetyllä ajalla, rekisteröintikustannuksilla tai vaadittavien rekisteröintivaiheiden määrällä ole merkittävää vaikutusta perustettavien yritysten määrään. Merkitystä nähtiin kuitenkin olevan vähimmäisosakepääomavaatimuksella, jonka katsottiin vähentävän yrittäjyysastetta ja näin ollen hankaloittavan yritysten perustamista useissa eri maissa. Syytä miksi juuri vähimmäisosakepääomavaatimuksella on vaikutusta perustettavien yritysten määrään ei tutkimuksessa kuitenkaan pystytty varmuudella osoittamaan.¹¹ Tämän lisäksi vuonna 2011 osoitettiin, että vähimmäisosakepääomavaatimus on keskimäärin haitallista yrittäjyysdelle. Tällöin havaittiin myös, että rekisteröintiin vaadittavien toimintojen määrällä on

⁹ Ks. Hornuf, 2013 s. 10, sekä Fleischer 2010 s.4, 8 ja 64.

¹⁰ Ks. Djankov, La Porta, Lopez-de-Silanes & Shleifer 2002 s. 35.

¹¹ Ks. Van Stel, Storey & Thurik 2007 s. 181. Tutkijat havaitsivat lisäksi, että olemassa olevaa yritystoimintaa koskeva sääntely – esimerkiksi työlainsäädäntö, vaikuttaa myös negatiivisesti perustettavien yritysten määrään, vaikka siitä aiheutuvat kustannukset syntyvät vasta kun yritys on jo toiminnassa eivätkä ne vaikuta perustamisvaiheen kustannuksiin.

vaikutusta yritystoiminnan aloittamiseen.¹² Tämä tulos oli siis osittain ristiriitainen aieman tutkimuksen kanssa, mutta molemmissa pystyttiin osoittamaan, että vähimmäisosakepääomavaatimuksella on vaikutusta perustettavien yritysten määrään keskiarvallisesti. Tämän perusteella voidaan sanoa, että vähimmäisosakepääomavaatimuksella on merkitystä perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään ja se saattaa olla yksi tähän merkittävimmin vaikuttavista tekijöistä. Näin ollen myös sen muutoksia on hyvä tarkastella tarkemmin.

Myös ihmisten halukkuutta työllistää itsensä on tutkittu. Tutkimuksessa havaittiin, että väli todellisen itsensä työllistämistason ja sen miten moni haluaisi mieluummin työllistää itsensä, kuin olla palkkatyössä, oli merkittävä. Esimerkiksi Puolassa todellinen itsensä työllistämistaso oli 30,2 prosenttia, mutta halukkuus itsensä työllistämiseen oli 79,9 prosentilla vastanneista. Vastaavat luvut olivat tutkimuksen keskikastissa Unkarissa 13,9/49,8 prosenttia ja Ranskassa 9,1/41,8 prosenttia, kun taas toisessa ääripäässä luvut olivat esimerkiksi Tanskassa 6,7/29,7 prosenttia. Tutkimuksessa on siis havaittu olemassa olevaa piilevää yrittäjyyttä, joka ei realisoidu. Realisoitumiseen uskotaan vaikuttavan merkittävänä tekijänä se, ettei potentiaalisilla yrittäjillä ole pääomaa yritystoiminnan aloittamiseksi.¹³ Tutkimus ei kuitenkaan ota kantaa siihen, johtuuko tämä siitä, että itse yritystoiminta vaatii käyttöpääomaa, jota potentiaalisilla yrittäjillä ei ole, vai onko yritystoiminnan aloittamiseen vaadittava pääoma, kuten vähimmäisosakepääoma muut perustamiskustannukset, kynnyskysymyksenä yrityksen perustamiseen. Ongelma voi näin ollen liittyä myös potentiaalisten yrittäjien kykyyn hankkia rahoitusta yritystoiminnalleen tai siihen, että kyselyyn vastanneiden henkilöiden mielikuvat yrittäjyydestä eroavat todellisuudesta, eli todellisuudessa ei oltaisi valmiita aloittamaan yritystoimintaa mahdollisuuden avautuessa. Tutkimuksen tulokset ovatkin näin ollen vain voimakkaasti suuntaa antavia, mutta tukevat havaintoa siitä, että yritystoimintaan vaadittava pääoman määrä vaikuttaa siihen, miten paljon yrityksiä perustetaan.

Vähimmäisosakepääomavaatimusten vähentämisen tai poistamisen vaikutuksia perustettavien yritysten määrään ja siihen, miten ne vaikuttavat yrittäjien päätöksiin

¹² Ks. Dreher & Gassebner 2011, s. 415 ja 421.

¹³ Ks. Blanchflower, Oswald & Stutzer 2001 s. 688–690.

yksityisen osakeyhtiön valinnassa yhtiömuodoksi on edellä esitettyjen tutkimusten jälkeen tutkittu Hornufin toimesta. Tutkimuksessa vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksilla havaittiin olevan vaikutusta perustettujen rajavastuuyhtiöiden määrään¹⁴. Hornuf on tutkinut osittain samoja valtioita kuin tässä tutkimuksessa, mutta tutkimuksessa käytetty data on saatu eri lähteestä ja lähestyy osittain eri näkökulmasta samaa ilmiötä. Vahvistamalla havainnot vastaavilla tuloksilla, voidaan myös Hornufin tulosten trendejä muista havaintomaista käyttää havaintoina osoittamaan lakimuutoksen vaikutuksia.

Kansainvälinen trendi näyttäisikin olleen viime aikoina se, että vähimmäisosakepääomavaatimuksesta oltaisiin luopumassa. Esimerkiksi 39 valtiota 189:stä on vuosien 2007–2014 välillä poistanut vähimmäispääomavaatimuksen kokonaan. On myös esitetty, ettei vähimmäisosakepääomavaatimus vastaa enää sen alkuperäistä aikomusta, mikä on myös kansainvälisesti tunnistettu olleen velkojien suoja.¹⁵ Tämän lisäksi on esitetty, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen alentamisen kansainvälinen trendi EU:ssa saattaisi johtua EU-tuomioistuimen sijoittautumisvapautta koskevista päätöksistä. Tuomioistuimen ratkaisujen johdosta yhtiö on mahdollista perustaa toiseen valtioon, vaikka itse liiketoimintaa harjoitetaan toisessa maassa sivuliikkeen muodossa. EU-jäsenvaltion vähimmäisosakepääomavaatimus voitaisiin näin ollen välttää.¹⁶ Tällä voidaankin näin ollen nähdä olevan vaikutusta myös sääntelykilpailuun.

1.2. Tutkielman tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia, onko vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksilla ollut, ja voidaanko sen poistamisella nähdä perusteltavasti olevan, vaikutusta perustettavien osakeyhtiöiden määrään. Tämän lisäksi tarkoituksena on tutkia OYL:n muutostarpeeseen liittyen lainsäätäjän intressiä ja aikomusta sekä näiden perusteluiden paikkansapitävyyttä. Tarkoituksena on näin ollen siis pyrkiä vastaamaan myös siihen, onko lainsäätäjän aikomus oikea ja oikein perusteltu.

¹⁴ Ks. Hornuf, 2013 s. 21.

¹⁵ Ks. World Bank 2014.

¹⁶ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, s. 20.

Tutkielman tutkimuskysymyksenä on:

Miten vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentäminen tai poistaminen vaikuttaa perustettavien osakeyhtiöiden määrään?

Apututkimuskysymys, johon tutkimuksella pyritään vastaamaan, on:

Ovatko OYL:n lakimuutoksen taustalla olevat argumentit koskien yritystoiminnan helpottamista perusteltuja?

Ensimmäinen tutkimuskysymys jakautuu periaatteessa kahteen osaan – poistoon ja vähentämiseen. Tutkimuksessa käsitellään molempia osakysymyksiä, sillä ne ovat tärkeitä mahdollisen kausaliitteettisuhteen osoittamiseksi. Tutkimuskysymysten vastauksia käsitellään tutkielman viimeisessä kappaleessa (5. Johtopäätökset).

1.3. Metodit

Tutkielmassa hyödynnetään lainoppia, eli oikeusdogmatiikkaa, jonka tutkimuskohteena on voimassa oleva oikeus¹⁷. Tutkimuksen kannalta normatiivista tietoa ovat OYL:n säädökset, sekä näihin liittyvät lainvalmisteluasiakirjat, kuten esimerkiksi hallituksen esitykset. Tämän lisäksi oikeusdogmatiikan avulla pyritään tutkielmassa selvittämään, millainen sääntely kansainvälisessä vertailussa kohdemaalla on koskien vähimmäisosakepääomavaatimusta, sekä millaisessa sääntely-ympäristössä rajavastuuyhtiöt toimivat. Intentionaalisen tutkimusotteen kautta olemassa olevaa lainsäädäntöä ja lakimuutoksen lainvalmisteluaineistoa tutkitaan vähimmäisosakepääomavaatimuksen osalta siitä näkökulmasta, mitä lainsäätäjät on halunnut saada aikaiseksi säätäessään lain tai toisaalta, miksi se on halunnut olemassa olevaa lainsäädäntöä muuttaa.

Tutkielmassa ei käytetä suoranaisesti oikeusvertailua metodina sen täydessä merkityksessä, mutta hyödynnetään sitä osittain vertailussa. Oikeusvertailu keskittyy perinteisesti oikeusvertailuun sekä sen teoreettisiin ja metodologisiin kysymyksiin¹⁸. Siinä yhdistyy monitieteellisesti useita eri tieteenaloja¹⁹, mutta esimerkiksi eri kulttuurierojen

¹⁷ Ks. Hirvonen 2011, s.21.

¹⁸ Ks. Hirvonen 2011, s.26.

¹⁹ Ks. Hirvonen 2011, s.54.

tutkiminen tässä tutkimuksessa ei ole mielekästä. Tutkimuksessa vertaillaan vähimmäisosakepääomavaatimuksen viitekehuksesta eri oikeusjärjestyksiä painottaen lainsäätäjän aikomusta sekä syntyneitä seuraamuksia rajavastuuyhtiöiden lukumäärissä. Näin ollen tutkimuksessa hyödynnetään osittain oikeusvertailun metodia.

Tutkielmassa hyödynnetään metodina myös oikeushistoriaa. Oikeushistoria tutkii oikeudellisten ilmiöiden historiallista kehitystä²⁰. Metodin avulla selvitetään osakeyhtiölainsäädännön kehitystä rajavastuuyhtiön sekä vähimmäisosakepääomavaatimuksen näkökulmasta. Tutkielmassa hyödynnetään VVOYL:a ja VOYL:a ja näihin liittyvää oikeuskirjallisuutta sekä lainvalmisteluaineistoa.

1.4. Tutkielman rajaukset

Tutkielma käsittelee yksityisiä osakeyhtiöitä. Julkisia osakeyhtiöitä käytetään referensseinä tarvittaessa, mutta niiden kehitystä ei tutkita tarkemmin, sillä hallituksen esityksen tarkoituksena on helpottaa erityisesti mikroyritysten perustamista. Asunto-osakeyhtiöille ei vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksella ole myöskään merkitystä, joten ne rajataan myös tutkimuksen ulkopuolelle²¹.

Tutkielma rajataan käsittelemään vain tutkittavaa ilmiötä, eli vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksia. Hallituksen esityksessä on muutoksen syiksi mainittu kolme osasyitä, mutta tutkielmassa keskitytään käsittelemään vain kohdan *”Ehdotuksen tarkoituksena on helpottaa ammatin harjoittamista ja muuta mikro- ja pienyritystoimintaa ilman henkilökohtaista vastuuta. Ehdotus helpottaa yksityisen osakeyhtiön käyttämistä erityisesti uusien mikroyritysten perustamisessa”*²² mukaista yritystoiminnan helpottamisen näkökulmaa. Näin ollen norminpurkutavoitteen paikkansapitävyyttä ei tutkimuksessa kyseenalaisteta.

Myöskään velkojiensuojaan tai sen vaikutuksiin tutkielmassa ei puututa kuin siinä laajuudessa missä sen käsittely on mielekästä yritystoiminnan houkuttelevuuden ja kannattavuuden kannalta. Tämän lisäksi velkojiensuojan näkökulmaa käsitellään

²⁰ Ks. Hirvonen 2011, s.28.

²¹ Ks. HE 238/2018, s. 12.

²² HE 238/2018, s. 12.

tutkittaessa vähimmäisosakepääomavaatimuksen historiaa sekä lainsäätäjän intressiä sen vaatimassa laajuudessa. Näin ollen esimerkiksi käytäntö osakepääoman alentamisesta ja siihen liittyvistä velkojien suostumuksista rajataan tutkielman ulkopuolelle.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksia tutkitaan tutkielmassa omana ilmiönään ja se jaetaan kahteen osaan. Käsiteltävät ilmiöt ovat tutkimuskysymyksen mukaisesti vähimmäisosakepääomavaatimuksen poisto ja vähentäminen. Poistamisella tarkoitetaan tässä tutkielmassa sitä, että rekisteröintihetkellä vaadittava vähimmäisosakepääomavaatimus pienennetään arvosta X noltaan tai vain nimelliseen arvoon, kuten esimerkiksi yhteen euroon. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistoksi katsotaan myös se, jos valtio on mahdollistanut rajavastuuyhtiön perustamisen ilman laissa määritettyä vähimmäisosakepääomaa, esimerkiksi toisen yhtiömuodon kautta, vaikka itse vähimmäisosakepääomavaatimusta ei olisikaan poistettu lainsäädännöstä. Tällöin vertailussa on huomioitava se, että tämä voi heikentää havaittavia vaikutuksia, sillä tällaiseen järjestelyyn liittyy usein lisääntyvää pakottavaa lainsäädäntöä, joka voi vaikuttaa yhtiömuodon houkuttelevuuteen. Vähentämisellä tarkoitetaan tässä tutkielmassa sitä, että rekisteröintihetkellä vaadittavaa vähimmäisosakepääomavaatimusta pienennetään arvosta X johonkin arvoon, joka on suurempi kuin nolla ja sen voidaan nähdä olevan riittävän merkityksellinen yhtiömuodon valinnan kannalta.

Tutkielmassa tehdään myös vertailua eri maiden kesken. Vertailtavia maita on kuitenkin syytä rajata, jotta tutkimuksen laajuus pysyy mielekkäänä ja vertailtavat maat ovat mahdollisimman vertailukelpoisia Suomen kanssa. Sellaiset maat, joissa vähimmäisosakepääomavaatimusta ei ole viimeisen 20 vuoden aikana ollut, rajataan pois vertailusta. Vertailuun valitut valtiot ovat kaikki sellaisia, joissa vähimmäisosakepääomavaatimus on joko poistettu tai se on laskettu pois lukien esimerkkinä käytettävä Iso-Britannia. Vertailumaiden valinnassa on lisäksi huomioitu, että ne ovat World Bankin ranking-listauksessa²³ mahdollisimman lähellä Suomea. Tarkasteltavien verrokkimaiden rajavastuuyhtiömuodot noudattavat kaikki riittävässä määrin suomalaisen rajavastuuyhtiön tunnuspiirteitä. Yhtiöt ovat esimerkiksi oikeushenkilöitä ja osakkeenomistajat ovat vastuussa

²³ World Bank, Economy Rankings.

yhtiön veloista ja velvoitteista vain sijoittamallaan summalla. Vertailuun otetut valtiot toimivat tämän lisäksi kaikki Euroopan talousalueella (ETA). Näin ollen maat ovat tässä tutkimuksessa riittävässä määrin vertailukelpoisia keskenään sekä Suomen kanssa. Vertailun tarkoituksena on löytää toistuvia trendejä. Tarkoituksena ei ole osoittaa tilastollista dataa tai tuloksia, vaan pyrkiä löytämään toistuvia havaintoja ilmiön olemassaolon vahvistamiseksi. Vertailu tapahtuu kerätyn datan perusteella eikä esimerkiksi oikeusjärjestyksiä vertailla merkittävästi keskenään.

Vertailussa käsitellään perustettujen rajavastuuyhtiöiden määrää, suhdetta kaikkiin vuotuisiin rekisteröinteihin, suhdetta yhtiökantaan sekä niiden kokonaismäärän kehitystä vuosittain havaintoaikana niin kuin edellä mainittua dataa on vertailumaasta saatavilla. Tämän lisäksi vertailussa käytetään tunnuslukuina esimerkiksi luonnollisten henkilöiden ja rajavastuuyhtiöiden suhdetta ja sen kehitystä tarvittaessa. Johtopäätökset tehdään näiden tunnuslukujen perusteella huomioimatta mahdollisia muita oikeusreformia tai taloudellista kehitystä pitkällä aikavälillä, sillä vertailun tarkoituksena on tunnistaa toistuvia trendejä rajavastuuyhtiöiden määrässä. Huomioitavaa on lisäksi se, että aineistosta ei ole tehty tilastollista analyysiä, vaan sen ensisijainen tarkoitus on tunnistaa toistuvia trendejä vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten ajalta rajavastuuyhtiöiden määrässä.

Vertailumaissa käytetään tilastoissa yleisesti termiä *luonnollinen henkilö*, jolla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa, eli luonnollista henkilöyrittäjää. Tutkielmassa pyritään pitämään käytetyt termit kuitenkin mahdollisimman lähellä kohdemaan käyttämiä termejä, joten luonnollisilla henkilöillä tarkoitetaan tässä tutkielmassa elinkeinotoimintaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä. Termiä ei tule siis sekoittaa elinkeinotoimintaa harjoittamattomaan luonnolliseen henkilöön, joita tässä tutkielmassa ei käsitellä.

1.5. Lähdeaineisto

Tilastot on kerätty jokaisen maan omasta kaupparekisteristä tai vastaavasta, jos tällainen on ollut saatavilla. Mikäli vastaavaa ei ole ollut saatavilla, on hyödynnetty tilastokeskuksen tai vastaavan tietoja. Saatavilla ollut data on pitkälti hajanaista johtuen eri

maiden eri tilastointi- ja julkistuskäytännöistä. Tulevaisuudessa tähän ollaan todennäköisesti kuitenkin saamassa muutos parempaan, sillä Euroopan Unionin (EU) tilastovirasto Eurostat tiedetään kehittävän jäsenmaiden kesken vertailukelpoista järjestelmää ja tilastoja aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrien seuraamiseksi. Tästä syystä esimerkiksi Tilastokeskuksen data ei ole vertailukelpoista Eurostatin datan kanssa.²⁴

Data suomalaisista osakeyhtiöistä on kerätty kaupparekisteristä. Kaupparekisterin ja esimerkiksi Tilastokeskuksen datan välillä on eroja, sillä Tilastokeskus pohjaa datansa verohallinnon rekistereihin, kuten ennakkoperintärekisteriin, arvonlisäverovelvollisten rekisteriin ja työnantajarekisteriin²⁵. Näin ollen kaupparekisterin data pitää sisällään myös epäaktiiviset yritykset, sillä ne eivät poistu rekisteristä pelkästään epäaktiivisuuden perusteella. Tämän lisäksi, kun huomioidaan, että kaupparekisterin dataa oli saatavilla pidemmältä aikaväliltä kuin Tilastokeskuksen dataa, on tutkielman kannalta mielekkäämpää hyödyntää kaupparekisterin dataa.

Suomalaiset kirjallisuuslähteet aihepiiristä koskevat osakeyhtiölain muutoksia ja tulkin-
taa. Tutkimuksessa on pyritty käyttämään kirjallisuutta VVOYL:n, VOYL:n ja OYL:n voimassaoloajoilta yleisen käytännön ja aiheen ympärillä olleen ilmapiirin tunnistamiseksi. Tämän lisäksi lähteinä on hyödynnetty aihepiirin ympärillä oleviin teemoihin, esimerkiksi konkursseihin, liittyvää kirjallisuutta pohjustuksen tai monipuolisemman käsittelyn tueksi.

Kansainväliset kirjallisuuslähteet on valittu aihepiirin ympäriltä ja niiden laadukkuutta on arvioitu vertailemalla lähteiden arvostuksia esimerkiksi ilmoitettujen viittausmäärien perusteella. Tutkimusten käsittelyalueena on pyritty pitämään parhaan mahdollisen vertailtavuuden saavuttamiseksi Eurooppa, mutta myös esimerkiksi yhdysvaltalaisista kirjallisuutta on osittain hyödynnetty, sillä aihepiiriä ei suoraan ole erityisen laajasti käsitelty. Lähteiden valinnassa on kuitenkin pyritty poistamaan ne lähteet, jotka eivät käsittele ilmiötä lainkaan eurooppalaisesta viitekehyksestä.

²⁴ Suomen virallinen tilasto (SVT): Laatuseloste: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset [verkojulkaisu].

²⁵ Suomen virallinen tilasto (SVT): Laatuseloste: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset [verkojulkaisu]

Tutkielman teoreettinen pohja perustuu Suomessa virallislähteiden osalta pitkälti OYL:n, VOYL:n sekä VVOYL:n säädöksiin ja lainvalmisteluaineistoon, kuten hallituksen esityksiin ja talousvaliokunnan mietintöihin. Kansainväliset virallislähteet ovat valtioiden omaa lainsäädäntöä, joko alkuperäiskielellä tai englanniksi käännettynä. Käännöksistä aiheutuva tulkinnan virheen riski on mahdollinen, mutta hallittavissa.

1.6. Rakenne

Tutkielman rakenne on seuraava. Tutkittava ongelma esiteltiin sekä suomalaisesta että kansainvälisestä näkökulmasta johdantokappaleessa. Tämän jälkeen aiheeseen pureudutaan syvällisemmin ja vähimmäisosakepääomavaatimuksen historia ja kehitys nykypäivään käsitellään kronologisesti kappaleissa 2.1.–2.4., jotka on jaoteltu osakeyhtiölainsäädännön muutosten mukaisesti. Toisen luvun viimeisessä kappaleessa (2.5. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten vaikutukset osakeyhtiöiden määrään) käsitellään aikajanalla olevaa dataa suomalaisista osakeyhtiöistä ja niiden määrän kehityksestä kaupparekisterissä. Kappaleessa pyritään tunnistamaan, millaisia vaikutuksia vähimmäisosakepääoman muutoksilla on Suomessa ollut historiassaan osakeyhtiöiden määrään.

Kolmannessa luvussa käydään läpi HE 238/2018, joka on toiminut pohjana OYL:n heinäkuisiin muutoksiin. Esitystä käsitellään kolmen alaotsikon avulla siten, että ensin käydään esityksen sisältö läpi ja tämän jälkeen pureudutaan sen taustalla vaikuttaneeseen lainsäätäjän intressiin ja siihen millainen vaikutus suomalaisessa toimialainfrastruktuurissa muutoksella voi olla. Lopuksi käydään läpi esityksessä esitetyt perustelut, joita ei ole avattu tarkemmin ja tutkitaan niiden paikkansapitävyyttä.

Neljännessä luvussa tutkitaan, millaisia vaikutuksia vertailuun valituissa valtioissa on havaittu vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten seurauksena. Luku jaetaan kolmeen kappaleeseen, joista ensimmäisessä vertailua pohjustetaan ja käydään läpi esimerkkivaltio, missä muutosta ei ole tapahtunut sekä millainen yleinen taloudellinen kehitys Euroopassa on tarkasteluajankohtana ollut. Luvun toisessa kappaleessa käydään vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen ja kolmannessa kappaleessa

poistamisen vaikutuksia vertailumaakohtaisesti. Kappaleet 4.2. ja 4.3. jaetaan alaotsikoihin vertailtavien valtioiden mukaisesti.

Viidennessä luvussa käsitellään koonnostetusti vertailun tuloksia ja vedetään niiden perusteella johtopäätöksiä havaittavista trendeistä. Tämän lisäksi käydään havaitun perusteella läpi, toteutuuko lainsäätäjän intressi ja aikomus lakimuutoksen seurauksena *de lege ferenda*. Samalla pohditaan myös aihepiiriin liittyviä mahdollisia jatkotutkimusaiheita, sekä käydään läpi tutkimukseen ja aiheeseen liittyvä kritiikki.

Tutkielmassa nähtävät taulukot on tehty hyödyntäen Microsoft Officen taulukkotyökaluja .xmls-muodossa olevan datan esittämiseksi taulukkomuodossa. Lakimuutosten ajankohta on merkitty taulukoihin punaisen ympyrän avulla. Lisämerkinnällä halutaan selkeyttää taulukoiden tulkintaa ja auttaa lukijaa löytämään vertailuhetki vaivattomasti.

2. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen kehittyminen Suomen lainsäädännössä ja vaikutukset osakeyhtiöiden määrään

2.1. Rajavastuuyhtiö Suomeen

Suomen vanhin osakeyhtiö on vuonna 1762 perustettu *Hertonäs Fajansfabriks Bolag*²⁶, mutta yhtiön omistajilla ei kuitenkaan ollut osakkeista maksettuaan summaan rajoitettua vastuuta yhtiön velvoitteista. Rajavastuuyhtiön konsepti esiteltiin ensimmäistä kertaa suomalaisen lainsäädäntöön VVOYL:n säännöksissä. Osakkeenomistajan rajatusta vastuusta säädettiin VVOYL 2:18:ssä. Näin ollen, ennen VVOYL:n säännöksiä osakkeenomistaja oli henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön velvoitteista. Esimerkiksi 1860-luvulla Tampereen Pellava ja Rautateollisuus Oy:n – joka myöhemmin sai nimekseen Oy Tampella Ab, omistajat tekivät konkurssin ja menivät vararikkoon joutuessaan henkilökohtaisesti vastaamaan yhtiön velvoitteista. Velallisen toimeentulon mahdollisuudet saattoivat romahtaa vararikon myötä ja ilman sosiaalista asemaa oli todennäköistä, että vapauttavaa konkurssituomiota ei saatu²⁷. Käytännössä konkurssi rajoitti velallisen taloudellista, sosiaalista ja oikeudellista elämää²⁸. Näin ollen osakkeenomistajan vastuun rajaaminen osakkeista maksettuaan osuuteen pienensi osakkeenomistajan riskiä merkittävästi ja loi uusia kannustimia yrittäjyyteen.

VVOYL sai paljon vaikutteita pohjoismaisesta oikeudesta ja erityisesti Ruotsista, jossa rajavastuuyhtiö esiintyi jo vuoden 1849 lainsäädännössä²⁹. VVOYL:n yhtenä päätavoitteena oli tarjota olemassa ollutta paremmat ulkoiset puitteet riskipääoman hankkimiseen pääomamarkkinoilta.³⁰ Laissa ei erikseen määrätty vähimmäisosakepääomavaatimusta, mutta VVOYL 1:2.1 4. kohdan mukaan yhtiön osakepääoma tuli mainita yhtiöjärjestyksessä. Osakepääoman suuruus riippui siis siitä, miten monta osaketta yrityksellä oli ja mikä oli niiden arvo. VVOYL 1:5:n mukaan osakkeen arvo ei myöskään saanut olla

²⁶ Ks. Schybergson 1964, s.22.

²⁷ Ks. Turunen 2017, s. 191.

²⁸ Ks. Turunen 2017, s. 220.

²⁹ Ks. J. Kyläkallio 1985, s. 24 sekä Mähönen & Villa 2006, s. 12.

³⁰ Ks. HE 27/1977, s. 5 ja HE 238/2018, s. 3.

alle 100 markkaa, mikäli yhtiön osakepääoma nousee yli 50 000 markan. Tämä säännös, jonka taustalla oli pelko siitä, että piensijoittajat sijoittaisivat vähäiset varansa suuriin yrityksiin, joissa heillä ei mahdollisuutta vaikuttaa asioiden hoitoon, menetti inflaation seurauksena lopulta merkityksensä.³¹ Tältä osin lainsäädäntö vastasi Ruotsin lainsäädäntöä vuodelta 1849. Ruotsi toi lainsäädäntöön 5 000 kruunun vähimmäisosakepääomavaatimuksen vuonna 1895³².

Huomionarvoinen seikka on myös se, että osakeyhtiön perustamiseksi vaadittiin vähintään kolme osakasta. Yhdenyhtiöt eivät siis olleet sallittuja osakeyhtiöitä. Osakeyhtiö yhtiömuotona ei näin ollen lain mukaisesti alun perin kilpaillut yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimimisen kanssa siitä missä yhtiömuodossa yrittäjän kannattaa liiketoimintaansa harjoittaa. Myöhemmin kuitenkin havaittiin, että sellaiset yhtiöt olivat yleisiä, missä osakkeet tosiasiaassa kuuluivatkin vain yhdelle henkilölle, eikä VVOYL:n mukaisiin yhtiön purkamistoimenpiteisiin ryhdytty³³. Tällöin saatettiin kirjata esimerkiksi yhdet osakkeet kahden perheenjäsenen nimiin suullisella sopimuksella, jolloin osakkeet jäivät oikeasti todellisen osakkaan haltuun³⁴.

2.2. Vähimmäisosakepääomavaatimus osaksi Suomen lainsäädäntöä

Vähimmäisosakepääomavaatimus esiteltiin uuden osakeyhtiölain (VOYL) myötä vuonna 1978, jolloin vähimmäisosakepääomavaatimukseksi säädettiin 15 000 markkaa. Hallituksen esitys, jossa vähimmäisosakepääomavaatimusta esitettiin osaksi lainsäädäntöä, perustui yhteispohjoismaiseen valmistelutyöhön. Lain tarkoituksena oli nykyaikaistaa osakeyhtiöitä koskeva lainsäädäntö ja saavuttaa pohjoismainen yhtenäisyys osakeyhtiölainsäädännön alalla.³⁵ VOYL tuli pohjoismaisista verrokeistaan viimeisenä voimaan ja se oli pitkälti yhdenmukainen erityisesti Ruotsin ja Norjan osakeyhtiölakien kanssa³⁶.

³¹ Ks. Caselius, Heikonen & Huttunen 1974 s. 31.

³² Gamla aktiebolagslag (1895:65).

³³ Ks. HE 27/1977, s. 7.

³⁴ Ks. Caselius, Heikonen & Huttunen 1974 s. 156–157.

³⁵ Ks. HE 27/1977, s. 1 ja 5.

³⁶ Ks. Mähönen & Villa 2006, s. 15.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen tarvetta perusteltiin sillä, että vastaava on käytössä useissa muissa maissa, eikä Suomen tulisi olla ainoa Pohjoismaa, jolla tätä ei olisi käytössä. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen puuttuminen saattaisi nimittäin lähettää väärän viestin velkojien suojasta Suomessa.³⁷ Tarvetta perusteltiin myös sillä, ettei liiketoiminnan harjoittamista varten saisi perustaa yrityksiä, joilla ei ole todellisia varoja elleivät osakkaat ole henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen sitoumuksista. 15 000 markan vähimmäisosakepääomavaatimuksen tasoa pidettiin alhaisena, sillä muissa maissa vähimmäisosakepääomavaatimus on suhteellisesti korkeampi kuin esitetty. Määrän katsottiin kuteinkin olevan riittävä huomioon ottaen Suomen niukat pääomat ja sen ettei vastaavaa ole lainsäädännössä aiemmin ollut. 15 000 markan avulla yritysten uskottiin pystyvän kattamaan pienen yrityksen perustamisvaiheen kustannukset.³⁸ Sillä uskottiin olevan myös pöytälaatikkoyritysten perustamista haittaava vaikutus³⁹.

Lainvalmistelussa yhtenä huolenaiheena pidettiin lain aiheuttamia rasituksia erityisesti pienyhtiöille⁴⁰. Toisaalta jo ennen kuin VVOYL:ää ehdittiin kumota ja korvata VOYL:llä, esitettiin oikeuskirjallisuudessa *de lege ferenda*, että olisi toivottua, ettei liian pieniä osakeyhtiöitä perustettaisi, sillä niitä on hankalaa valvoa.⁴¹ Ennen VOYL:n voimaantuloa vuonna 1973, keskimääräinen osakepääoma oli noin 310 500 markkaa mediaanin ollessa 10 000–49 999 markan välillä. Näin ollen osakepääoma jäi arviolta noin 30 000 osakeyhtiöllä alle vähimmäisosakepääomavaatimuksen. Yhteensä osakeyhtiöitä oli tuolloin 55 275.⁴² Käytännössä siis noin puolet olemassa olevista yhtiöistä toimi alle esitetyn vähimmäisosakepääomavaatimuksen suuruisella osakepääomalla, mikä kertoo siitä, että käytännönläheisempi taso vähimmäisosakepääomavaatimukselle olisi ollut pienempi kuin 15 000 markkaa. Vaikka olemassa olevien yritysten ei tarvinnutkaan korottaa osakepääomaansa taannehtivasti, jolloin näille ei syntynyt ylimääräisiä hallinnollisia kustannuksia, vaikuttaa vähimmäisosakepääomavaatimus perustettaviin uusiin

³⁷ Ks. Mähönen & Villa, s. 18 sekä HE 27/1977, s.18.

³⁸ Ks. HE 27/1977, s.18.

³⁹ Ks. HE 27/1977, s. 7.

⁴⁰ Ks. HE 27/1977, s. 15.

⁴¹ Ks. Caselius, Heikonen & Huttunen 1974 s. 30.

⁴² HE 27/1977, s. 4.

osakeyhtiöihin, jotka oletettavasti olisivat toimineet suurin piirtein vastaavilla osakepääomilla kuin ennen lakimuutosta perustetut yhtiöt.

Myös yhdenyhtiöt sallittiin VOYL:ssa⁴³. Tämä tarkoitti sitä, että osakeyhtiö kilpaili yhtiömuotona nyt myös lainmukaisesti yksityisen elinkeinonharjoittajana toimimisen kanssa. Esimerkiksi toiminimeen ei kuitenkaan vaadittu vähimmäispääomaa, jolloin osakeyhtiö jäi yhtiömuotona huonompaan asemaan sen vaatiessa perustamiseen suuremman pääoman. Osakeyhtiö toki tarjosi yhtiömuodon ilman henkilökohtaista vastuuta yhtiön velvoitteista, jolloin yrittäjät joutuivat punnitsemaan eri yhtiömuotojen hyötyjä ja haittoja.

2.3. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostaminen

Lainsäädäntö koki muutostarpeen EU:hun liittymisen jälkeen, kun yhtiöoikeudelliset EU-direktiivit saatettiin lainsäädäntöön voimaan. VOYL:n säännöksiä uudistettiin samalla myös kansallisesta tarpeesta johtuen, joten muutokset eivät olleet pelkästään EU-lähtöisiä.⁴⁴ Yksi merkittävistä muutoksista tämän tutkimuksen näkökulmasta oli se, että osakeyhtiöt jaettiin yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin. Tällä muutoksella haluttiin ensisijaisesti lisätä luottamusta julkisiin arvopaperimarkkinoihin, sillä haluttiin voida soveltaa ankarampia EY:n säädökset täyttäviä normeja. Lakimuutoksella ei kuitenkaan haluttu estää pienimuotoista liiketoimintaa osakeyhtiömuodossa. Luomalla yksityinen osakeyhtiö yhtiömuodoksi haluttiin antaa mahdollisuus hyödyntää yhtiömuotoa pienitoimisessa yritystoiminnassa.⁴⁵ Jaottelu mahdollisti näin ollen erilaisen sääntelyn kahden eri yhtiömuodon välillä ja mahdollisti näin ollen rajavastuuyhtiömuodon tosiasiallisen käytämisen Suomessa arvopaperimarkkinoiden luottamuksen kärsimättä.

Hallituksen esityksessä yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomaksi esitettiin 50 000 markkaa. Vähimmäisosakepääomavaatimuksesta säädettiin esityksen mukaisesti VOYL 1:1.2:ssä. Korotus 15 000 markasta 50 000 markkaan oli huomattava⁴⁶. Esityksillä muutoksilla nähtiin olevan välittömiä vaikutuksia elinkeinoelämän kannalta

⁴³ Ks. HE 27/1977, s. 20–21.

⁴⁴ Ks. HE 89/1996, s. 1.

⁴⁵ Ks. HE 89/1996, s. 22.

⁴⁶ ≈ 233 prosentoinen nousu.

erityisesti yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen korotuksen kanalta. Vastapainoisesti tämän nähtiin parantavan yhtiöiden vakavaraisuutta ja näin ollen alentavan rahoittajien, kuten pankkien, riskiä ja sen uskottiin näin ollen myös laskevan rahoituksen kustannuksia.⁴⁷ Korostusta perusteltiin myös indeksikorotuksella⁴⁸. Korotuksen tavoitteen nähtiin olevan selvästi velkojiensuojan vahvistamisessa⁴⁹. Lainsäätäjän intressi oli siis vähimmäisosakepääomavaatimuksen osalta vielä tällöin velkojiensuojaa korostava.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutokselle esitettiin viiden vuoden siirtymäaikaa, joka koski ennen lain voimaantuloa perustettuja osakeyhtiöitä⁵⁰. Tällöin niillä osakeyhtiöillä, joilla osakepääoma ei ollut vähintään 50 000 markkaa, olisi viisi vuotta aikaa korottaa osakepääomansa säädetyr rajan ylitse tai yhtiö olisi asetettava selvitystilaan, jos korotusta tai yhtiömuodon muutosta ei olisi tehty. Tämä olisi todennäköisesti johtanut yhtiön purkamiseen⁵¹. Takautuva osakepääoman korottaminen poikkesi aiemmasta käytännöstä.

Veroviranomaiselta oli tällöin pyydetty arvio siitä, monellako liiketoimintaa harjoittavalla, eli aktiivisella liiketoiminnan tuloista verottajalle ilmoittamalla, osakeyhtiöllä oli alle 50 000 markan osakepääoma. Vuonna 1994 tuo luku oli noin 48 000, mikä tarkoitti siis noin 24 prosenttia kaikista liiketoimintaa harjoittavista osakeyhtiöistä.⁵² Itse lakimuutokseen siirtymäsäädökseksi määritettiin seitsemän vuotta, jolloin siirtymäaika umpeutuisi 1.9.2004⁵³. Tähän vaikutti talousvaliokunnan mietintö, jonka mukaan pienyhtiöille tulisi antaa riittävästi aikaa pohtia missä yhtiömuodossa toimintaa on tarkoituksenmukaista jatkaa⁵⁴. Tämän voidaan nähdä viittaavan siihen, että lainsäätäjä halusi selvittää korotuksen vaikutuksia, mutta ei halunnut sen vaikeuttavan kohtuuttomasti olemassa olevien yritysten toiminnan edellytyksiä. Mikäli lainsäätäjän tosiasiallinen intressi

⁴⁷ Ks. HE 89/1996, s. 39.

⁴⁸ Ks. HE 89/1996, s.174–175.

⁴⁹ Ks. Mähönen & Villa 1997, s. 12

⁵⁰ HE 89/1996, s. 22 ja 43.

⁵¹ Ks. Mähönen & Villa 1997, s. 15.

⁵² HE 89/1996, s. 39.

⁵³ Ks. Laki osakeyhtiölain muuttamisesta 145/1997 Yleiset siirtymäsäädökset 3 siirtymäsäännös.

⁵⁴ TaVM 24/1996, s. 3.

olisi ollut korottaa vähimmäisosakepääomavaatimusta, olisi tällöin voitu säätää esimerkiksi rahastointivelvoite siirtymäajalle korotuksen tekemisen varmistamiseksi.

Eurojen tulon myötä VOYL:n säännöksiä esitettiin muutettavaksi 1998 annetussa hallituksen esityksessä, jotta eurot voitaisiin ottaa käyttöön muun muassa osakeyhtiöissä. Yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomaksi esitettiin tällöin 8 000 euroa. Muutos laski vähimmäisosakepääomaa marginaalisesti, jotta niiden yritysten, joiden osakepääoma oli voimassa olleen vähimmäisosakepääoman mukainen, ei tarvitsisi korottaa osakepääomaansa valuuttamuutoksen seurauksena.⁵⁵ Alkuperäiset siirtymäsäännökset vähimmäisosakepääoman nostamisesta pysyivät tällöin muuttumattomina.

Ennen kuin siirtymäsäännös ehti syyskuussa 2014 umpeutumaan, muutettiin tätä lailla osakeyhtiölain muuttamisesta annetun lain eräiden siirtymäsäännösten muuttamisesta (492/2004). Siirtymäsäännös muutettiin kestämään lailla erikseen säädettäväksi määräajaksi, eli määräaikaa jatkettiin käytännössä toistaiseksi. Lakimuutosta perusteltiin hallituksen esityksessä sillä, että osakepääoman korotus olisi aiheuttanut toimia 125 000 yritykselle, joista noin 52 000 arvioitiin olevan aktiivista liiketoimintaa harjoittavia ja 40 000 sellaisia, jotka olivat ilmoittaneet verottajalle, etteivät kuluneena verovuonna olleet harjoittaneet liiketoimintaa. Tämä määrä olisi aiheuttanut mahdollista ruuhkautumista esimerkiksi rekisteriviranomaiselle. Tämän lisäksi havaittiin, että muissa Pohjoismaissa jälkeen päin tehdyt korotukset vähimmäisosakepääomaan ovat olleet haasteellisia, joten siirtymäsäännöstä katsottiin järkeväksi jatkaa.⁵⁶ Jatkamispäätökseen vaikutti myös vireillä ja tiedossa oleva OYL:n kokonaisuudistus, jossa uudesta määräajasta suunniteltiin säädettävän⁵⁷.

Yhdenyhtiöt olivat myös tänä aikana kasvattaneet suosiotaan ja huomattavan suuri osa pienistä osakeyhtiöistä on ollut 2000-luvulla yhdenyhtiöitä ennen OYL:a. Yhdenyhtiöt olivat myös yleisiä konsernirakenteissa, jolloin emoyhtiö omistaa tytäryhtiön kokonaan.⁵⁸ Erityisesti pienien yritysten kohdalla tämä viittaa siihen, että useampi, joka olisi

⁵⁵ Ks. HE 79/1998, s. 9.

⁵⁶ Ks. HE 35/2004, s. 3–6.

⁵⁷ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010, s. 20.

⁵⁸ Ks. Schultén 2003, s. 14.

voinut harjoittaa liiketoimintaa toiminimen kautta, on päätynyt valitsemaan osakeyhtiön yhtiömuodoksi. Yhdenyhtiöiden osuuden kasvaessa vaatimusta vähentävät muutokset vähimmäispääomavaatimuksessa voivat johtaa siihen, että erityisesti yhdenyhtiöiden houkuttelevuus osakeyhtiömuodossa kasvaa.

2.4. Osakeyhtiölain uudistus vuonna 2006

VOYL kumottiin uudella osakeyhtiölailla vuonna 2006, jolloin vähimmäisosakepääomavaatimus olisi haluttu hallituksen esityksessä vakiinnuttaa 8 000 euroon. Siirtymäsäännöstä olisi tällöin jatkettu kolmella vuodella OYL:n voimaantulosta.⁵⁹ 8 000 euron vähimmäisosakepääomavaatimus ei saanut kuitenkaan kannatusta talousvaliokunnassa ja lopulta vähimmäisosakepääomavaatimus päätettiin laskea 2 500 euroon. Näin ollen vähimmäisosakepääomavaatimuksen nosto ensin 50 000 markkaan ja myöhemmin 8 000 euroon ei vakiintunut, mikä tarkoittaa sitä vähimmäisosakepääoman takautuvasta koroittamisesta luovuttiin⁶⁰.

OYL:n uudistukseen liittyvässä hallituksen esityksessä ei vähimmäisosakepääomaa käsitelty kovinkaan tarkasti, vaan päätöksenteossa nojattiin vuoden 1997 lainvalmisteluun ja silloisiin perusteisiin. Talousvaliokunta katsoi kuitenkin, että lähes 10 vuotta vanhaa lainvalmistelua on syytä arvioida uudestaan. Lopullisen päätöksen taustalla vaikutti näkemys siitä, että 8 000 euron rajan säilyttämisellä olisi ollut merkittäviä taloudellisia vaikutuksia erityisesti vanhemmille pienille yhtiöille. Korkeammalla vähimmäisosakepääomavaatimuksella ei myöskään katsottu olevan merkittävää hyötyä velkojiensuojan tai harmaan talouden estämisen kannalta ja se saattaisi aiheuttaa ylimääräisiä hallinnollisia kustannuksia. Näin ollen pienyritystoiminnan helpottaminen ja yritystoimintaan kannustaminen puolsivat rajan laskemista 2 500 euroon.⁶¹ Huomionarvoista lienee myös se, että lain osakeyhtiölain voimaantulosta (21.7.2006/625, VPL) 2 §:n mukaan, mikäli lain voimaantulon yhteydessä yhtiön osakepääoma on alle 2 500 euroa,

⁵⁹ Ks. HE 109/2005, s. 212.

⁶⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007, s. 612.

⁶¹ Ks. TaVM 7/2006, s. 8.

vähimmäisosakepääomavaatimusta ei sovellettaisi tällaiseen yhtiöön. Hallinnollinen taakka vähimmäispääomavaatimuksen vähentämisestä haluttiin siis pitää mahdollisimman vähäisenä.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen laskun seurauksena vähimmäisosakepääoma riitti perustamiskulujen kattamiseksi muttei kuitenkaan muuhun. Tämä käytännössä johti luopumaan periaatteesta, jonka mukaan henkilökohtaisen vastuun puuttuessa osakeyhtiön varallisuus tulisi olla niin suuri, että sen sitoumukset voidaan täyttää. Vähimmäisosakepääoma saattaakin käytännössä kuluja jo yhtiön perustamiseen liittyviin toimenpiteisiin.⁶² Muutosten voidaan nähdä siirtävän riskiä yrittäjältä velkojille. Käytännössä tämä saattaa kuitenkin johtaa sellaisten rahoitusehtojen lisääntymiseen, joissa yrittäjälle asetetaan henkilökohtaisia takauksia velkojien toimesta, jolloin tosiasiallinen henkilökohtaisen vastuun puuttuminen ei toteudu. Yritystoiminnasta on siis pyritty tekemään houkuttelevampaa riskin pienentyessä velkojiensuojan kustannuksella. Kun otetaan kuitenkin huomioon se, ettei ennen tai jälkeen OYL:n uudistuksen vähimmäisosakepääomavaatimuksella ole katsottu olevan tosiasiallista vaikutusta velkojiensuojaan⁶³, on päätös perusteltu ja linjassa tapahtuneen kehityksen kanssa. Tämän lisäksi henkilökohtaisen takuun ehtoja on rahoitussopimuksissa sovellettu jo pidemmän aikaa, joten merkittävää muutosta ei tähän käytäntöön tapahdu⁶⁴.

2.5. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten vaikutukset osakeyhtiöiden määrään

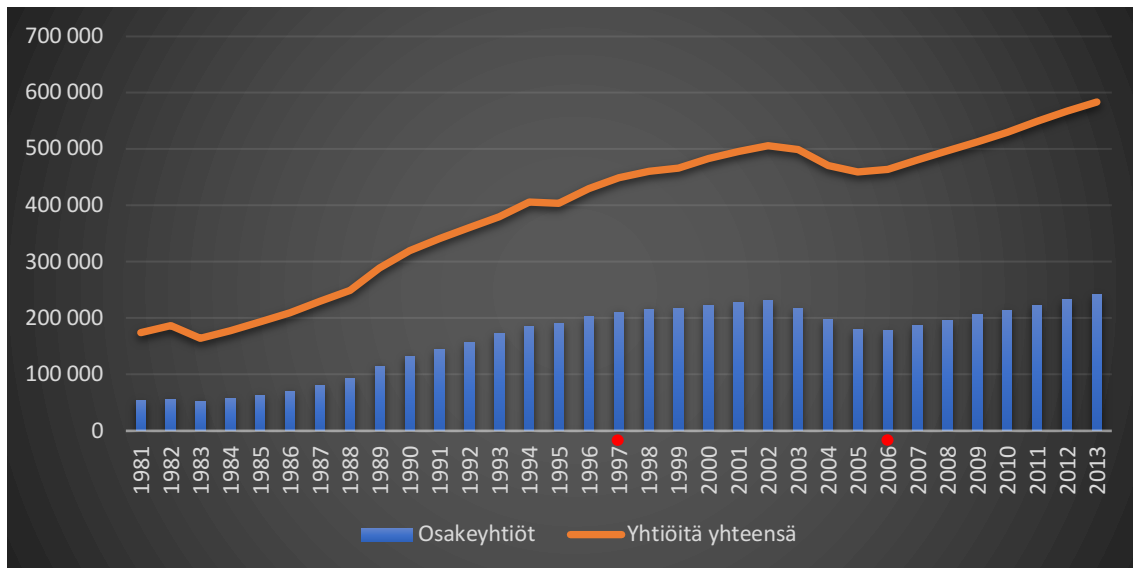
Vähimmäisosakepääomavaatimus on muuttunut merkittävästi kaksi kertaa sen säätämisen jälkeen. Käytössä olevan tilaston avulla voidaan tutkia, onko muutosajankohtana tapahtunut merkittävää muutosta osakeyhtiöiden määrään yhtiörekisterissä tai tilastosta johdettuun osakeyhtiöiden nettomääräistä kehitystä kuvaavaan taulukkoon. Vuotuisten rekisteröintien määriä ei ole saatavilla, joten vertailu täytyy toteuttaa kaupparekisterin tiedoista johdetuilla tiedoilla. Kaupparekisterin dataa osakeyhtiöiden määrästä

⁶² Ks. J. Kyläkallio, Ilrola, K. Kyläkallio 2012, s. 52–53.

⁶³ Ks. World Bank 2014, TaVM 7/2006, s. 8, HE 238/2018, s. 10 & Hansen 2010, s. 91

⁶⁴ Ks. J. Kyläkallio 1985, s. 27 ja Airaksinen, Jauhiainen & Neimala 2001, s.15.

ei ole saatavilla ajalta, jolloin vähimmäispääomavaatimus tuli osaksi osakeyhtiölainsäädäntöä.

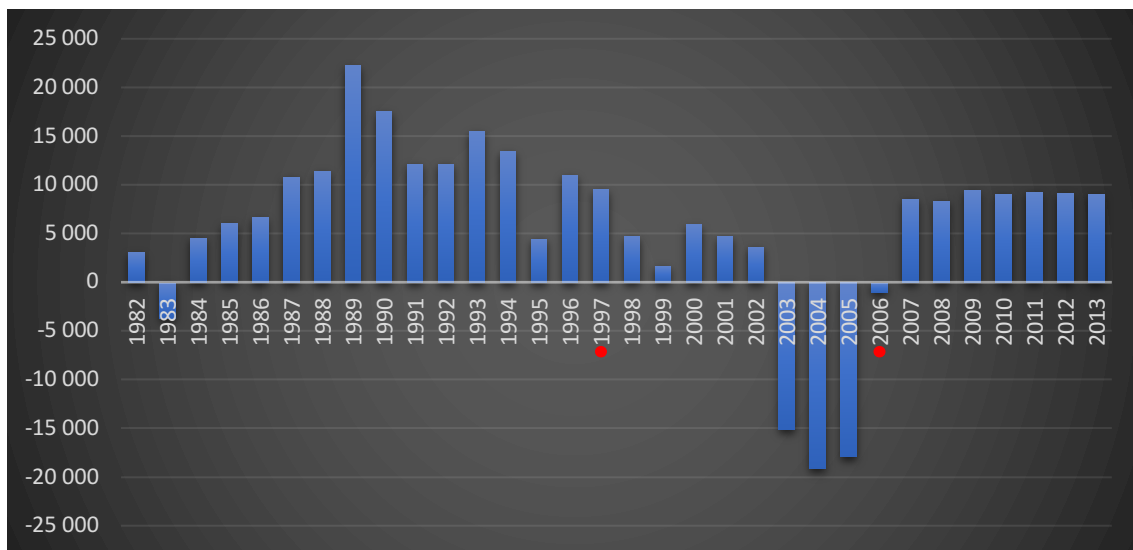

Taulukko 1 – Osakeyhtiöiden sekä kaikkien yhtiöiden lukumäärät Suomessa 1981–2013. Lähde: Kaupparekisteri.

Taulukosta 1 nähdään, että osakeyhtiöiden määrä on lähes nelinkertaistunut (+288,5 prosenttia) vuosien 1981–1997 välillä, jolloin vähimmäisosakepääomavaatimus oli 15 000 markkaa. Samanaikaisesti osakeyhtiöiden osuus koko yhtiökannasta on kasvanut 31,1 prosentista 47,1 prosenttiin. Vuosien 1997–2006 välillä osakeyhtiöiden määrä väheni 15,3 prosenttia, mutta tähän ovat vaikuttaneet myös muut makrotaloudelliset ilmiöt, kuin 1997 tehty vähimmäisosakepääomavaatimuksen lisäys, jolloin se nostettiin 50 000 markkaan. Vuoteen 2006 mennessä osakeyhtiöiden osuus koko yhtiökannasta oli laskenut 38,6 prosenttiin. Vuoden 2006 jälkeen osakeyhtiöiden määrä on kasvanut ja vuosien 2006–2013 välillä osakeyhtiöiden määrä on lisääntynyt yhteensä 35,2 prosenttia. Vähimmäisosakepääomavaatimus on tarkastelujaksolla ollut 2 500 euroa. Osakeyhtiöiden suhde koko yhtiökantaan kasvoi myös vuoteen 2013 mennessä 41,5 prosenttiin. Osakeyhtiöiden määrän ja niiden suhteellisen kehityksen perusteella pitkällä aikavälillä näyttäisi siis siltä, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen suuruudella on ollut vaikutusta osakeyhtiöiden määrään sekä siihen mikä yhtiömuoto valitaan. Trendin vahvistamiseksi tulee kuitenkin vielä tutkia muutoshetkiä sekä niistä aiheutuvia vaikutuksia tarkemmin.

Taulukko 2 tukee aiempaa havaintoa osakeyhtiöiden määrän muutoksesta. Taulukosta voidaan havaita, että vuoden 1997 vähimmäisosakepääomavaatimusta korottavan lakimuutoksen jälkeen osakeyhtiöiden määrän kasvu on hidastanut. Pitkän ajan vuotuisen kasvun keskiarvo muutoksen jälkeen (1998–2005) on ollut -1,9 prosenttia, kun ennen muutosta (1981–1996) se on ollut 9,3 prosenttia. Ensimmäinen tarkastelujakso on toista pidempi, mutta molempien kohdalle osuu yksi merkittävä laskukausi, joten vertailtavuuden ei pitäisi tässä suhteessa kärsiä. Mikäli huomioidaan kehitys yhtä pitkältä aikaväliltä, on kehitys vuosina 1989–1996 ollut keskimäärin 10,3 prosenttia.

Vuoden 2006 vähimmäisosakepääomavaatimusta vähentäneen uuden osakeyhtiölain jälkeen osakeyhtiöiden määrän kehitys kääntyi takaisin positiiviseksi porrasmallisella kasvulla. Vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 5,0 prosenttia uuden osakeyhtiölain säätämisen jälkeen (2006–2013). Kasvun muutos vaikuttaisi olleen kertaluonteinen, jonka jälkeen se on pysynyt suunnilleen samassa arvossa ja heilahdellut vain vähän tarkastelujaksolla.

Taulukko 2 – Osakeyhtiöiden lukumäärän vuotuinen nettokehitys kaupparekisterissä 1982–2013. Lähde: Kaupparekisteri.

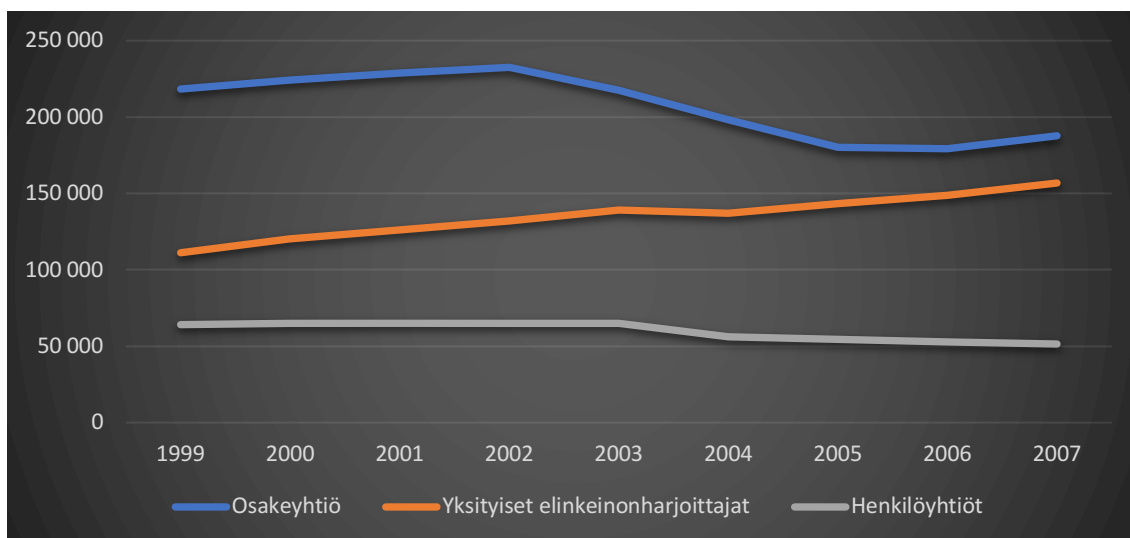
Lakimuutosten välitöntä vaikutusta osakeyhtiöiden määrään tutkittaessa verrataan vuosien 1996 ja 1998 sekä vuosien 2005 ja 2007 lukuja keskenään. Vuonna 1996 kaupparekisterissä on ollut yhteensä 202 207 osakeyhtiötä, mikä on ollut 47,0 prosenttia kaikista yhtiöistä. Vuonna 1998 vastaava luku on ollut 216 483 (+7,1 prosenttia), mikä on ollut

47,0 prosenttia kaikista yhtiöistä. Keskimääräinen vuotuinen kasvuprosentti on ollut tuona aikana 4,2 prosenttia. Nettomääräinen kasvu on vuonna 1996 ollut 11 034 yhtiötä ja vuonna 1998 se on laskenut 4 727 yhtiöön (-57,2 prosenttia). Osakeyhtiöiden määrän kasvu on siis alkanut hidastua vähimmäisosakepääomavaatimuksen lisäyksen jälkeen, mutta yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä on kuitenkin jatkanut kasvua.

Vuonna 2005 osakeyhtiöitä on ollut 180 332, mikä on ollut 39,3 prosenttia kaikista yhtiöistä. Vuonna 2007 osakeyhtiöitä on ollut yhteensä 187 846 (+4,2 prosenttia), eli 39,0 prosenttia kaikista yhtiöistä. Keskimääräinen vuotuinen kasvuprosentti on ollut tuona aikana -1,6 prosenttia. Nettomääräinen kasvu on vuonna 2005 ollut -17 943 osakeyhtiötä ja vuonna 2007 se on noussut 8 576 osakeyhtiöön. Määrä on siis lisääntynyt merkittävästi vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen jälkeen. Edeltävän perusteella voidaan siis todeta, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen muuttuessa, myös osakeyhtiöiden määrässä ja niiden nettomääräisessä kehityksessä on havaittavissa normaalia kehityksestä poikkeavia muutoksia.

Vuonna 1997 tehdyn vähimmäisosakepääomavaatimuksen korottamiseen liittyi seitsemän vuoden siirtymäaika. Siirtymäaika kuitenkin jatkettiin toistaiseksi vuonna 2004, kuten aiemmin mainittiin, ja se lopulta peruttiin osakeyhtiölain uudistuksen myötä vuonna 2006. Näin ollen pakottavaa tarvetta yhtiöiden poistamiselle rekisteristä tai muuttamista toiseen yhtiömuotoon liian alhaisen osakepääoman johdosta ei syntynyt. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö yhtiömuotoja olisi jo ehditty muuttamaan ennen siirtymäsäännösten muutosta. Siirtymäaikana osakeyhtiöiden nettomääräinen vähentyminen on alkanut ja suurimmat muutokset tapahtuivat vuosien 2003–2005 välillä, kuten taulukoista 2 ja 3 voidaan havaita. Tällöin osakeyhtiöiden määrän nettomääräinen kehitys oli -52 199 osakeyhtiötä. Samalla tarkastelujaksolla muiden yhtiömuotojen määrässä ei havaittu vastaavaa muutosta, vaan esimerkiksi yksityisten elinkeinonharjoittajien määrä kasvoi nettomääräisesti 11 196 kappaleella. Osakeyhtiöiden suhteellinen osuus laski vuosien 2003–2006 välillä 43,5 prosentista 38,6 prosenttiin. Tunnusluvun vuotuinen lasku oli tuolloin koko tarkastelujakson nopeinta. Tämän lisäksi vireille pantujen osakeyhtiöiden vuosittaisten konkurssien määrä on laskenut vuosien 2003–2006

välillä⁶⁵. Osakeyhtiöiden määrän vähentyminen voi tällöin ainakin osittain johtua siitä, että yhtiöitä on muutettu toisiin yhtiömuotoihin, kuten henkilöyhtiöiksi tai yksityisiksi elinkeinonharjoittajiksi vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutokseen liittyvien siirtymäsäännösten mukaisesti.

Taulukko 3 – Osakeyhtiöiden, yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden määrät kaupparekisterissä 1999–2007. Lähde: Kaupparekisteri.

Osakeyhtiöiden määrän vähentymisen voidaan taulukosta 3 nähdä olevan suurempaa kuin henkilöyhtiöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien määrän kasvu yhteensä. Siirtymäsäännöksen vaikutuksilla ei siis voida täysin selittää osakeyhtiöiden määrän vähentymistä, mutta sillä on kuitenkin ollut vaikutusta havaittuun laskuun. Näin ollen trendi voidaan todentaa, eli vähimmäisosakepääomavaatimuksen kasvattamisella on ollut vaikutusta osakeyhtiöiden määrään, mutta vaikutus on realisoitunut vasta siirtymäsäännösten jälkeen.

Myös osakeyhtiöiden rekisteröintien määrän väheneminen, vähimmäisosakepääomavaatimuksen kasvattamisen seurauksena, voi vaikuttaa niiden määrään ja osuuteen kaikista yhtiöistä kaupparekisterissä, jos rekisteröitävien osakeyhtiöiden määrä laskee pienemmäksi kuin lopettaneiden yritysten lukumäärä vuosittain. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen korottamisen vaikutuksia osakeyhtiöiden määrään puoltaa myös havainnot Unkarissa⁶⁶, jossa rajavastuuyhtiöiden rekisteröintien määrä hidastui ja väheni

⁶⁵ Suomen virallinen tilasto (SVT): Konkurssit [verkkajulkaisu].

⁶⁶ kts. luku 4.2.4. Unkari

merkittävästi vähimmäisosakepääomavaatimuksen korottamisen jälkeen. Jäljelle jäävä osuus osakeyhtiöiden vähenemisestä selittyy näin ollen todennäköisesti selvitystilan kautta lopetettujen ja yrityskauppojen kautta yhdistyneiden yhtiöiden määrällä.

3. Hallituksen esitys vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisesta

3.1. Esityksen sisältö

Hallituksen esitys yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisesta julkaistiin 21.11.2018 ja se oli sisällöltään vastaava kuin sitä edeltänyt luonnos. Keskeisin esitetty muutos lainsäädäntöön koskee esityksen nimen mukaisesti yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimusta. OYL 1:3.1 esitettiin muutettavaksi muotoon:

”Julkisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 80 000 euroa.”⁶⁷

Laista poistetaan siis maininnat siitä, että yhtiöllä on oltava pääoma ja että yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 2 500 euroa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö osakeyhtiöllä voisi olla osakepääomaa⁶⁸. Tämän lisäksi esitettiin poistettavaksi asunto-osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimus sekä osuuskunnan rahastointivelvoite sääntelyn yhdenmukaistamiseksi eri yhtiömuotojen välillä. Näistä kahdesta edeltävän käsittely jätetään tästä tutkimuksesta pois tutkimuksen rajausten mukaisesti. Eduskunta hyväksyi ehdotetut lakimuutokset 2019 tammikuussa. Lakimuutos tuli voimaan 1.7.2019.⁶⁹

Merkittävä muutos HE:n luonnokseen oli se, että OKL:n rahastointivelvoitteesta ehdotettiin luovuttavan. Esityksessä ehdotettiin poistettavaksi myös asunto-osakeyhtiöiden pääomavelvollisuus. Hallituksen esityksellä on haluttu siis myös yhdenmukaistaa eri yhtiömuotoja koskevaa lainsäädäntöä.⁷⁰ Rahastointivelvoitetta ei siis oteta mukaan myöskään yksityisen osakeyhtiön sääntelyyn, vaikka sitä olikin esitetty yhdeksi vaihtoehdoksi vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamiselle. Luonnoksessa rahastointivelvoitteen poistamista OKL:stä pohdittiin sekä harkittiin rahastointivelvoitetta

⁶⁷ HE 238/2018, s. 18.

⁶⁸ Ks. HE 238/2018 s. 16.

⁶⁹ EV 206/2018.

⁷⁰ Ks. HE 238/2018 s. 12.

yksityisille osakeyhtiöille nykyisen vähimmäisosakepääomavaatimuksen tasoon saakka, kuten esimerkiksi Latviassa ja Tanskassa toimitaan⁷¹.

Esityksellä nähdään olevan vaikutusta taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti sekä sillä nähdään olevan vaikutusta viranomaisten toimintaan. Taloudellisten vaikutusten osalta katsotaan, että lakimuutoksella on vaikutusta noin 85 prosenttiin perustettavista, sekä suureen osaan olemassa olevista yksityisistä osakeyhtiöistä. Vaikutuksen perustettaville yhtiöille nähdään tulevan siitä, että kynnys valita osakeyhtiö yhtiömuodoksi ohi yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimimisen laskee. Hallituksen esityksessä ei siis katsota, että lakimuutos vaikuttaisi merkittävästi muiden yhtiömuotojen kuin osakeyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien määrään. Lisäksi nähdään, että perustettaviin osakeyhtiöihin sijoitetaan jatkossa yhtiön todellisen tarpeen mukainen määrä osakepääomaa ja vain silloin kun siihen on olemassa erityinen yhtiökohtainen peruste. Jo olemassa oleviin osakeyhtiöihin lakimuutoksen nähdään vaikuttavan siten, että yhtiö voi nyt halutessaan käyttää pääoman esimerkiksi aiempien tilikausien tappioiden kattamiseen.⁷²

Yhteiskunnallisia vaikutuksia katsotaan syntyvän osakeyhtiömuodon vallitsemisen kynnyslaskemisella, mutta käytännön merkityksen nähdään riippuvan voimakkaasti siitä, miten helposti yrittäjä voi täyttää osakeyhtiön hallinnolliset velvollisuudet, jotka ovat vaativampia kuin yksityisen elinkeinonharjoittajan. Erityisesti kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen nähdään olevan kynnyskysymyksiä. Taloushallinnon palveluiden digitalisoituminen voi kuitenkin laskea näistä syntyviä kustannuksia.⁷³ Yrittäjien neuvonnalle voidaan tällöin nähdä olevan tarvetta erityisesti yhtiömuodon valinnassa, mikä voi lisätä neuvontapalveluiden määrää. Myös esityksessä tämä on huomioitu ja yrityksen perustajan neuvontapalveluita on tarkoitus yksityiselläkin puolella vahvistaa⁷⁴.

Viranomaisille lakimuutoksesta nähdään aiheutuvat vaikutuksia toimintaan sekä taloudellisia vaikutuksia. Taloudellisia vaikutuksia syntyy esimerkiksi PRH:lle, joka joutuu investoimaan järjestelmän päivittämiseen arvioilta 150 000–190 000 euroa. Toiminnan

⁷¹ Ks. HE-luonnos 2018, s. 6.

⁷² Ks. HE 238/2018 s. 12.

⁷³ Ks. HE 238/2018 s. 13.

⁷⁴ Ks. HE 238/2018 s. 11.

vaikutuksia nähdään olevan se, että pienten yhtiöiden osakepääomatiedot voivat muuttua luotettavammiksi, kun osakepääoman maksua ei tarvitse enää osoittaa muodollisesti. Lisäksi pöytälaatikkofirmojen määrän epäillään nousevan, mutta korkeat rekisteröintikustannukset sekä vaadittavien jatkuvien hallinnollisten toimenpiteiden uskotaan pitävät niiden kasvun aisoissa.⁷⁵ Lakimuutoksen voimaantulo onkin pitkittynyt juuri rekisteriviranomaiselta vaadittavien järjestelmämuutosten vuoksi.⁷⁶

3.2. Lainsäätäjän intressi ja vaikutus toimialoihin

Lainsäätäjän aikomus on esitetty esityksessä selkeästi. Lakimuutoksella halutaan helpottaa osakeyhtiön käyttämistä yhtiömuotona ja näin ollen helpottaa ammatinharjoittamista ja erityisesti mikro- ja pienyritystoimintaa. Toimialallisesti tarkasteltuna vaikutusta syntyy tällöin erityisesti palvelualoille⁷⁷, joiden jo nykyinen osuus rekisteröinneistä on merkittävä, kuten taulukosta 4 on havaittavissa. Esimerkiksi vuonna 2017 palvelualat kattoivat 63,3 prosenttia kaikista perustettavista yrityksistä. Vuonna 2013 vastaava luku oli 59,6 prosenttia. Koko yhtiökannasta palvelualat kattoivat Q1/2018 yhteensä 57,1 prosenttia⁷⁸. Tämän lisäksi palvelualoilla pk-yrityksissä työskentelee keskimäärin noin kaksi kertaa vähemmän työntekijöitä yritystä kohden kuin esimerkiksi teollisuuden pk-yrityksissä⁷⁹. Näin ollen pienyritystoiminnan voidaan nähdä keskittyvän voimakkaammin palvelualoille.

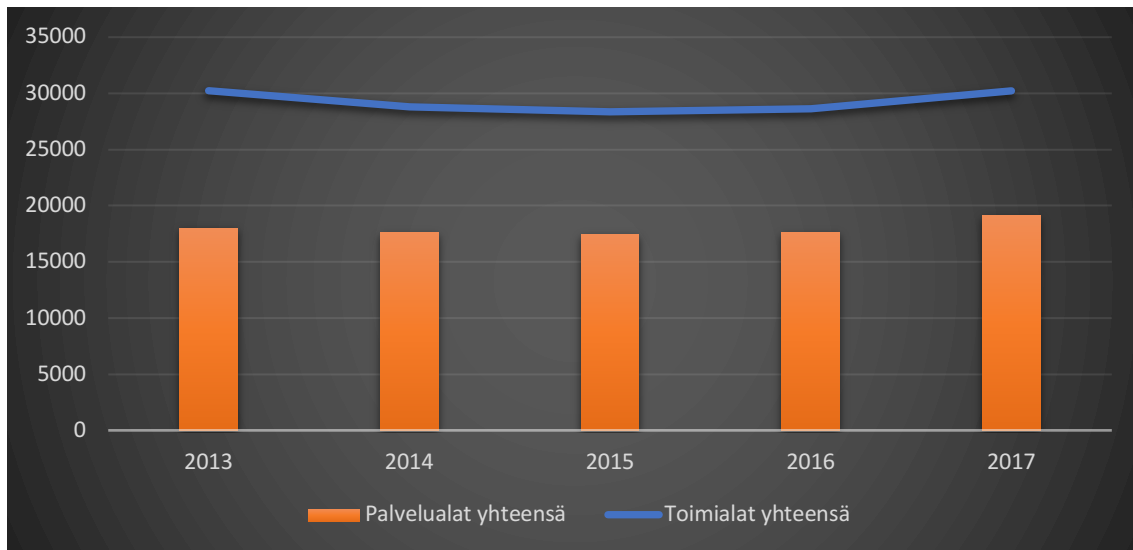
⁷⁵ Ks. HE 238/2018 s. 12–13.

⁷⁶ Ks. HE 238/2018 s. 17.

⁷⁷ Määrittely perustuu TOL2008 toimialaluokitukseen. Palvelualoja ovat: kuljetus ja varastointi, majoitus- ja ravitsemistoiminta, informaatio ja viestintä, rahoitus- ja vakuutustoiminta, kiinteistöalan toiminta, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, hallinto- ja tukipalvelutoiminta, julkinen hallinto ja maanpuolustus: pakollinen sosiaalivakuutus, koulutus, terveys- ja sosiaalipalvelut, taiteet, viihde ja virkistys sekä muu palvelutoiminta. Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritystukitilasto [verkkajulkaisu].

⁷⁸ Tilastokeskus, aloittaneiden yritysten lukumäärät TOL2008.

⁷⁹ Tilastokeskus, yritysten tilinpäätöstiedot 2012-2017.

Taulukko 4 – Palvelualojen ja kaikkien toimialojen yritysten vuotuisten rekisteröintien määrät 2013–2017. Lähde: Tilastokeskus, aloittaneiden yritysten lukumäärät TOL2008.

Palvelualan yrityksille ei yleensä mielletä perinteiseksi korkeaa pääomarakennetta. Esimerkiksi teollisuuden pk-yritysten oma pääoma, joka on suhteutettu yritysten määrään, on 224,8 prosenttia korkeampi kuin palvelualojen pk-yrityksillä vuonna 2017. Vieraan pääoman osuus oli teollisuuden pk-yrityksillä sen sijaan vain 38,6 prosenttia palvelualoja korkeampi. Tämä kertoo siitä, että palvelualalla pääomalle ei ole niin suurta tarvetta kuin teollisuudessa. Näin ollen vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisella voidaan olettaa olevan erityisesti uusien palvelualojen yritysten toimintaa helpottava vaikutus. Tällöin voidaan olettaa palvelualojen yritysten määrän kasvun jatkuvan, jolloin hallituksen esityksessä mainittujen yrittäjien neuvontapalveluiden tarpeen voidaan olettaa myös kasvavan. Tehdyt toimenpiteet ovat siis erityisesti palvelualojen yrityksiä helpottavia.

Yhtiömuodoilla on lakimuutoksen seurauksena lähtökohtaisesti tasavertaisempi asema, kuin ennen lakimuutosta. Tämä tulee esiin esimerkiksi OKL:n rahastointivelvoitteen, asunto-osakeyhtiöiden pääomavelvollisuuden ja yksityisten osakeyhtiöiden vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisesta. Toiminta on myös hallituksen säädöspolitiikan ohjauksen mukaista, jonka tavoitteena on ylimääräisen sääntelyn purkaminen,

hallinnollisen taakan keventäminen ja pidättäytyminen EU-säännösten kansallisesta lisäsääntelystä.⁸⁰

3.3. Esitetyt perustelut

Esityksen taloudellisissa vaikutuksissa mainittiin, että *”yhtiöön sijoitetaan osakepääomaa vain, kun siihen on erityinen yhtiökohtainen peruste ja osakepääoman määrä mitoitetaan yhtiön todellisten tarpeiden mukaan”*⁸¹. Tätä edellä esitettyä perustetta tutkitaan vertailemalla Tanskan yritysrekisterin rajavastuuyhtiöiden rekisteröintihetken osakepääomia⁸². Tarkastelu tehtiin systemaattisella satunnaisotannalla⁸³ vuosien 2014–2018 väliltä. Tarkastelussa selvisi, että tilanteessa, jossa lain vaatimaa vähimmäisosakepääomavaatimusta ei ole, osakepääoman keskiarvo on yhtiöillä 2 137 DKK (noin 286 euroa) ja mediaani 4 DKK (noin 0,54 euroa). Tämä tulos kertoo siitä, että todellinen tarve pääomalle on ollut vain pienellä osalla tarkasteltuja yhtiöitä, jolloin vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistoilla kohdennetaan onnistuneesti pääoman tarvetta ja korostetaan yhtiön omaa vastuuta pääoman kerryttämisessä sen oman tarpeen mukaan.

Osakeyhtiön yhtiömuodon valinnan houkuttelevuuden kasvua perustellaan esityksessä sillä, että osakeyhtiön valinnan kustannukset laskevat. Tässä tulee kuitenkin huomioida myös rekisteröinnistä aiheutuvat kustannukset. Elinkeinonharjoittajaksi rekisteröityminen maksaa sähköisesti 75 euroa ja osakeyhtiön rekisteröinti 330 euroa – osakeyhtiön rekisteröinti on siis edelleen kalliimpaa kuin elinkeinonharjoittajaksi rekisteröityminen⁸⁴. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistolla uskotaan olevan kasvattava vaikutus rekisteröintien maksutuloihin, joilla PRH:lle aiheutuvat kulut voitaisiin kattaa. Maksutulon kehitystä ollaan seuraamassa muutostarpeita arvioiden, mikä tarkoittaa sitä, että mikäli maksutulo kasvaisi odotettua enemmän, voitaisiin rekisteröinnin kustannuksia laskea ja päinvastoin. Kustannusten katsotaan jo nyt olevan eurooppalaisessa

⁸⁰ Ks. Hallitusohjelma 2015 s. 27.

⁸¹ HE 238/2018 s. 12.

⁸² VIRK DATA.

⁸³ Otanta, jossa haettiin Tanskan yritysrekisterin joka 100 sivulta ensimmäisenä olevan yrityksen tiedot. ApS:ksi muutettuja IVS:ä ei otettu huomioon vertailussa, sillä niiden alkuperäistä rekisteröintipääomaa ei ollut saatavilla. N=55.

⁸⁴ PRH hinnasto.

vertailussa erittäin korkeita, mutta niiden nähdään myös hillitsevät pöytälaatikkoyritysten perustamista.⁸⁵ Kustannusten kattamiseksi riittäisi tällöin, että 589–746 uutta rekisteröintiä tehtäisiin osakeyhtiöiksi elinkeinonharjoittajan sijaan.

⁸⁵ Ks. HE 238/2018 s. 12–13.

4. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosten vaikutus verrokkimaissa

4.1. Yleistä

Vertailu on suoritettu tutkimalla enintään aikavälillä 2003–2018 rekisteröityjen yritysten vuosittaisia määriä, yritysten määrää yhtiörekisterissä, sekä tehtyjä lakireformeja, jotka ovat koskeneet vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutosta verrokkimaissa⁸⁶. Vertailu on jaettu jo otsikkotasolla vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämiseen ja poistoon⁸⁷. Myös vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostamista käsitellään lyhyesti⁸⁸.

Kaikissa vertailumaissa voidaan havaita noin vuosien 2008–2009 välillä lasku rekisteröintien määrissä. Tämä ajoittuu samaan aikaan finanssikriisin kanssa, eikä lainsäädännössä, tai muussa toiminnassa Euroopan alueella, ole havaittu rekisteröinteihin laajasti vaikuttavia toimia tuona aikana. Tämän lisäksi on voitu osoittaa, että finanssikriisillä on ollut vaikutusta uusien rekisteröitävien yritysten määrään⁸⁹. Näin ollen 2008–2009 vuosien välisen laskun syitä ei tutkimuksessa tarkastella tarkemmin vaan todetaan toistuvan rekisteröintien vähenemisen tuona aikana johtuvan finanssikriisin aiheuttamasta epävarmuudesta ja siihen liittyvistä makrotaloudellisista ilmiöistä markkinoilla.

Vertailun tarkoituksena on löytää toistuvia trendejä ja voidaan olettaa, että yleinen taloudellinen tilanne Euroopassa heijastuu myös vertailumaihin. Taulukosta 5, johon on koottu EU:n jäsenmaiden markkina-arvoisen bruttokansantuotteen kehitys sekä eri vertailumaiden lakireformien ajankohta, voidaan havaita, että lakimuutokset hajaantuvat melko tasaisesti painottuen kuitenkin vuosiin 2009–2010 ja 2012–2013⁹⁰. Lakimuutoksia

⁸⁶ Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisessä: Ruotsi, Puola, Norja ja Unkari. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistossa Tanska, Latvia, Alankomaat ja Espanja.

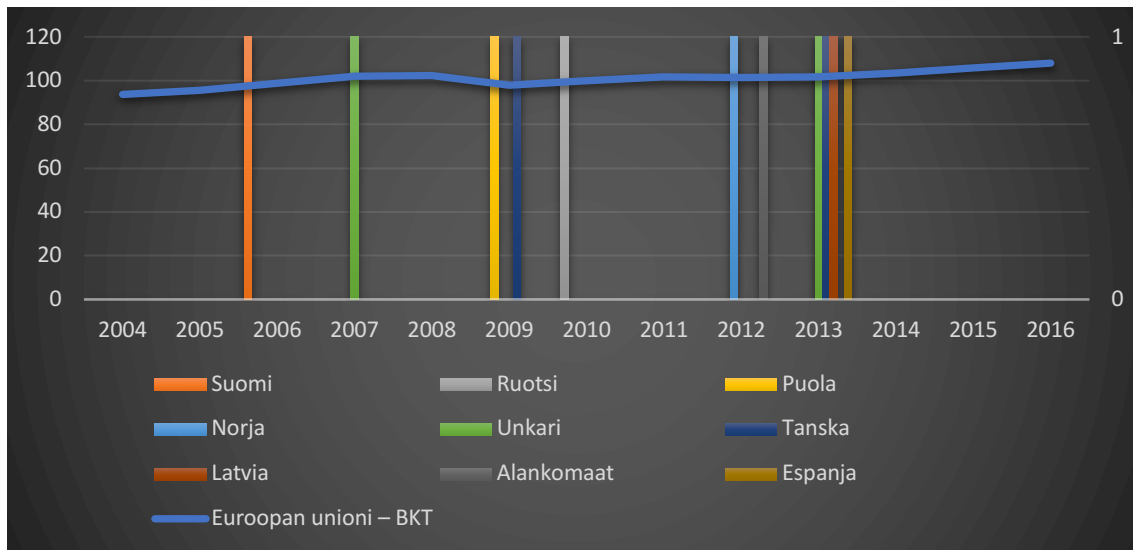
⁸⁷ Tanskassa vertailussa huomioidaan vähimmäisosakepääomavaatimuksen poiston lisäksi myös vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentäminen, sillä molemmat ovat tapahtuneet saman lakireformin toimesta. Tanska käsitellään vähimmäisosakepääomavaatimuksen poiston alla kappaleessa 4.3.1.

⁸⁸ Unkarissa vertailussa otetaan huomioon sekä vähimmäisosakepääomavaatimuksen lasku että sen nosto. Unkari käsitellään luvussa 4.2.4.

⁸⁹ Klapper & Love 2011.

⁹⁰ Esimerkiksi Tanskassa ja Unkarissa muutoksia on tapahtunut kaksi tarkastelujaksolla. Unkarissa vuonna 2013 tehty muutos nosti vähimmäisosakepääomavaatimusta.

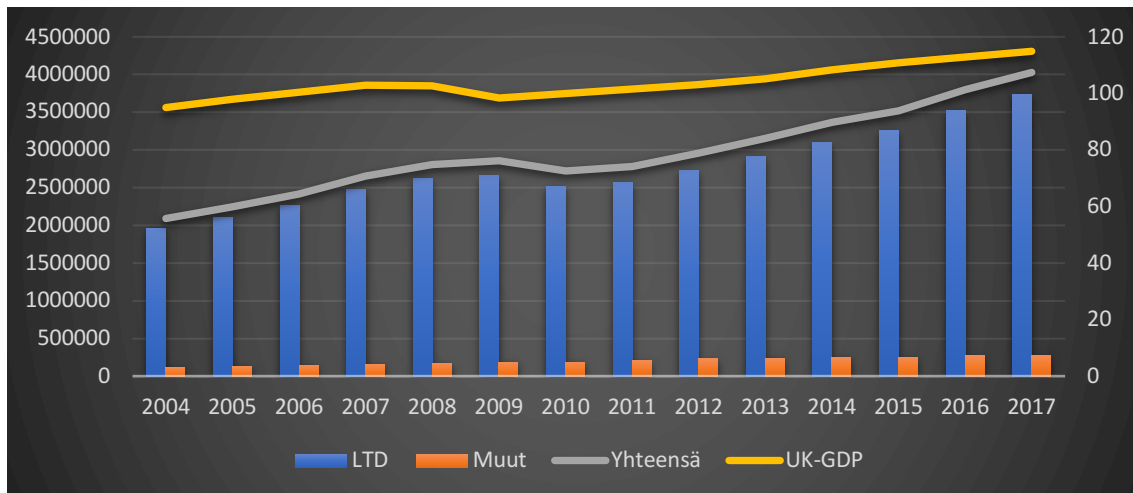
ei ole tehty merkittävien nousukausien aikaan, vaan esimerkiksi 2012–2013 kasvu on ollut maltillinen 0,2 prosenttia ja tämän jälkeen vuosina 2013–2014 1,8 prosenttia. Näin ollen merkittävät toistuvat trendit eivät vaikuttaisi olevan riippuvaisia yleisestä taloustilanteesta. Vaikka talous onkin kasvanut tasaisesti vuoden 2013 jälkeen, ei sillä voida katsoa olevan merkitsevää vaikutusta, kun tarkastellaan vaikutuksia 1–2 vuoden aikasykllillä.

Taulukko 5 –EU:n markkina-arvoinen BKT sekä verrokkimaiden lakimuutosvuodet. Lähde: Eurostat.

Vertailusta havaittavia trendejä arvioidaan siten, että mikäli vuotuisten perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrä on lakireformin jälkeen merkittävästi laskenut tai noussut, niin tällöin katsotaan vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksella olleen vaikutusta perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään. Mikäli perustettavien rajavastuuyhtiöiden suhde kaikkiin perustettuihin yhtiöihin vuosittain muuttuu merkittävästi, niin tällöin katsotaan, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksella on vaikutusta valittavaan yhtiömuotoon. Tällöin samansuuntainen muutos kuin vuosittain perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrässä tukee havaintoa vaikutuksesta perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään. Mikäli vuotuinen kokonaisrekisteröintimäärä on muuttunut samansuuntaisesti kuin muut mittarit, niin tällöin katsotaan arvojen noustessa lakimuutoksen helpottaneen tosiasiallisesti myös uusien yritysten perustamista. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksilla uskotaan siis olevan vaikutusta perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään ja suhteeseen kaikista perustetuista yhtiöistä.

Jos muutosta vähimmäisosakepääomavaatimuksessa ei ole ollut, pitäisi muutosten olla tasaisia ja reagoida vain muihin muutoksiin esimerkiksi lainsäädännössä sekä yleiseen taloudelliseen tilanteeseen. Tutkimuksessa havaittavia trendejä ei pitäisi siis pystyä toistuvasti tällaisista valtioista löytämään. Esimerkkinä valtiosta, jossa vähimmäispääomaa ei ole muutettu on Iso-Britannia. Rajavastuuyhtiö on Isossa-Britanniassa *private company limited by shares* (LTD).

Taulukko 6 – Yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä, sekä Iso-Britannian markkina-arvoinen BKT 2004–2017. Lähde: Eurostat & Companies House - Companies Register Activities 2017/18.

Taulukosta 6 nähdään, että suuri osa Ison-Britannian yrityksistä on LTD:itä. Tarkastelujaksolla keskimääräinen LTD:iden osuus kaikista yhtiöistä on ollut 93,0 prosenttia. Tällöin, mikäli yhtiöiden kokonaismäärässä tapahtuu merkittäviä muutoksia, vaikuttavat muutokset myös LTD:iden määrään. Yhtiöiden määrän kasvu yhtiörekisterissä on ollut keskimäärin 5,1 prosenttia vuodessa ja suurin kertaluonteinen positiivinen muutos on vuosien 2006–2007 välillä, jolloin yhtiöiden määrä kasvoi 9,8 prosenttia. Suurin negatiivinen muutos on vuosien 2009–2010 välillä, jolloin yhtiöiden määrä väheni 5,1 prosenttia. Yhtiöiden määrän kehitys on ollut tasaista ja yleisilmeeltään pitkälti samanlaista kuin BKT:n kehitys. Erityisiä kertaluonteisia, muusta kasvusta poikkeavia, kasvupyrähdyksiä ei taulukosta havaita.

4.2. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentäminen

4.2.1. Ruotsi

Ruotsissa rajavastuu-yhtiömuotoa kutsutaan nimellä *aktiebolag* (AB). Sitä sääntelee Ruotsin osakeyhtiölaki *aktiebolagslag*⁹¹ (2005:551, myöhemmin ABL), jossa osakeyhtiöt jaetaan Suomen tapaan julkiseen ja yksityiseen osakeyhtiöön. Kuten Suomessa, vain julkisen osakeyhtiön osakkeilla voidaan käydä kauppaa pörssissä. Yksityisen AB:n osakkeilla kaupankäyntiä on sen sijaan rajoitettu siten, että myyjä ei saa mainostaa osakkeiden tai optio-oikeuksien myymistä, eikä tarjota niitä yli 200 henkilölle ellei tämä ryhmä ole ilmoittanut olevansa kiinnostunut tällaisista tarjouksista – tällöin myytävien osuuk-sien määrä ei kuitenkaan saa ylittää 200 kappaletta. Sääntely on osaltaan siis tiukempaa kuin Suomessa⁹².

Ruotsissa lakireformeja on toteutettu koskien vähimmäisosakepääomaa viiteen ottee-seen. Ensimmäisen kerran osakeyhtiön vähimmäisosakepääomavaatimuksesta säädet-tiin vuoden 1895 osakeyhtiölaissa⁹³. Tutkimuksen kannalta merkittävin muutos on tehty vuonna 2010 kun vähimmäisosakepääomavaatimusta laskettiin ensimmäisen kerran 100 000 SEK:sta (9 556 eurosta⁹⁴) 50 000 SEK:iin (4 780 euroon)⁹⁵. Kun muutosta suun-niteltiin, oli vaihtoehtoina 100 000 SEK:n tilalle 50 000, 20 000 tai 1 SEK. Vähim-mäisosakepääoman poistaminen ei kuitenkaan saanut kannatusta lainvalmistelussa, sillä tällöin ei löydetty empiirisiä todisteita siitä, että vähimmäisosakepääoman vähen-tämisellä olisi vaikutusta uusien yritysten määrään. Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin, että osakepääoman määrällä on vaikutusta yhtiömuodon valintaan.⁹⁶ Perusteluita vä-himmäisosakepääomavaatimuksen poistamiselle ei siis Ruotsissa havaittu riittävästi ja lasku 50 000 SEK:iin tuli voimaan lainsäädäntöön.

Taulukosta 7 voidaan havaita, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähenemisen jälkeen osakeyhtiöiden rekisteröintien määrä on lähtenyt Ruotsissa kasvuun. Eroa

⁹¹ Tutkielmassa viitataan seuraaviin lainkohtiin: 2.1, 7.

⁹² vrt. OYL 1:1.2.

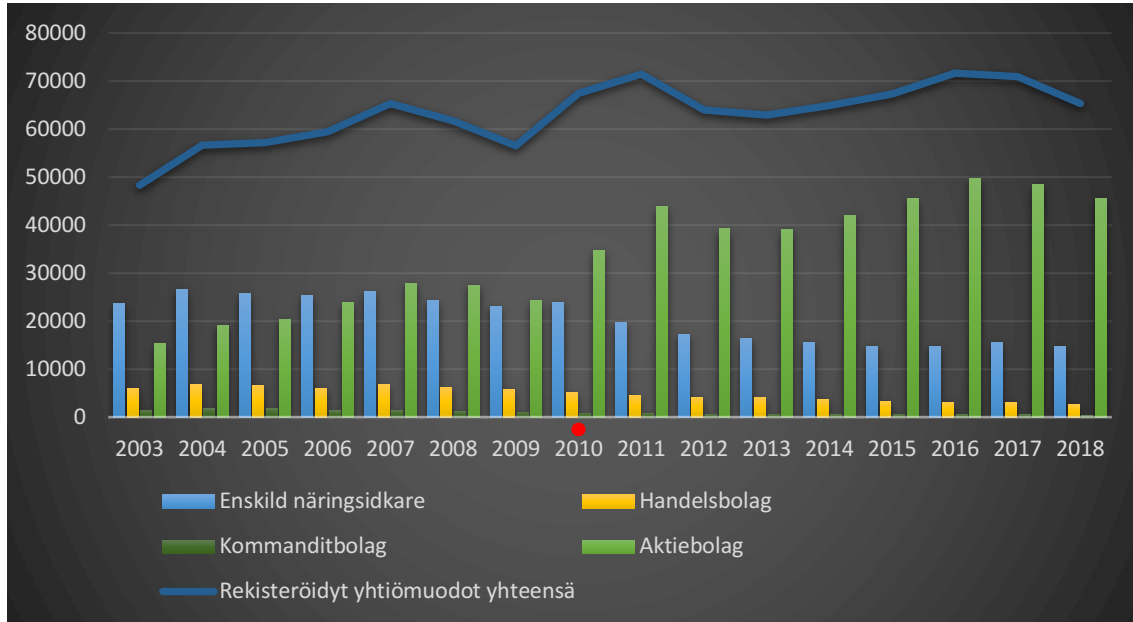
⁹³ Gamla aktiebolagslag (1895:65).

⁹⁴ Valuuttakurssi 18.3.2019: 1 EUR = 10,4643 SEK

⁹⁵ SFS 2010:89 Lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

⁹⁶ Ks. SOU 2008:49, s. 10–11.

esimerkiksi vuosien 2010 ja 2017 välillä on 13 836 perustetun osakeyhtiön verran. Vähihmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä voidaan siis nähdä olevan vaikutusta pitkän aikavälin trendinä rekisteröitävien osakeyhtiöiden määrään niitä kasvattavasti.

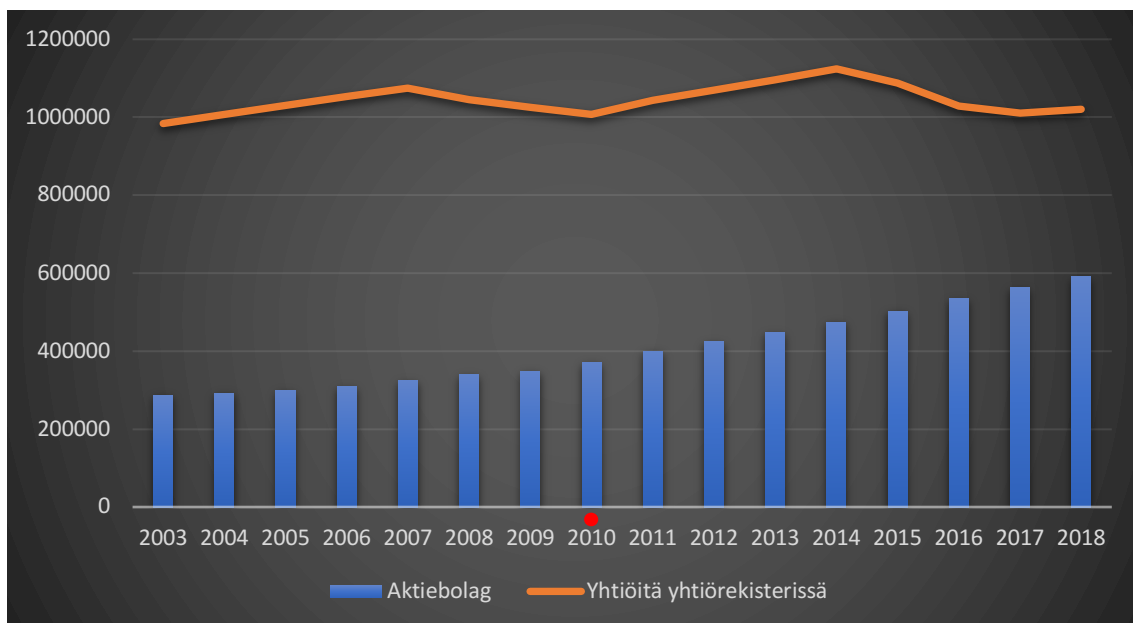
Taulukko 7 – Määrällisesti suurimpien yhtiömuotojen sekä kaikkien yhtiömuotojen yhteensä vuotuiset rekisteröintimäärät Ruotsissa 2003–2018. Lähde: Bolagsverket – Statistik om företag och föreningar.

Rekisteröityjen yhtiöiden määrä Ruotsissa on kasvanut tarkasteluajanjaksolla. Erityisesti vuosien 2010–2018 välillä AB:iden kehitys on ollut merkittävää. Vuosien 2003–2009 välillä – eli ennen lakimuutosta, AB:iden osuus koko rekisteröintikannasta vaihteli 31,9 ja 44,6 prosentin välillä, kun taas vuosien 2010–2018 välillä – eli lakimuutoksen jälkeen, osuus on ollut 51,5 ja 69,4 prosentin välillä. AB:iden rekisteröintien määrässä ja suhteessa kaikkiin rekisteröinteihin on siis havaittavissa selkeä muutos.

Enskild näringsidkare (yksityisten elinkeinonharjoittajien), *kommanditbolag* (kommandiittiyhtiöiden) ja *handelsbolag* (avointen yhtiöiden) määrä on ollut AB:ta vastoin merkittävässä laskussa vuoden 2010 jälkeen. Tämä viittaisi samaan kuin mitä lainvalmistelussa oli havaittu⁹⁷, eli osakeyhtiön yhtiömuodon tullessa houkuttelevammaksi, se valitaan todennäköisemmin yhtiömuodoksi, sillä sen sääntely-ympäristö nähdään houkuttelevampana kuin muiden yhtiömuotojen. Taulukkoa tutkimalla voidaan myös havaita, että rekisteröityjen yhtiöiden vuotuinen lukumäärä on suurempi lakimuutoksen jälkeen

⁹⁷ Ks. SOU 2008:49, s. 11.

kuin ennen sitä. Esimerkiksi vuonna 2010 AB:ita rekisteröitiin 10 359 kappaletta enemmän kuin edellisvuonna, kun taas yksityisten elinkeinonharjoittajien, kommandiitti- ja avointen yhtiöiden rekisteröinnit kasvoivat vain 121 kappaletta. Vuonna 2010 oli myös ensimmäinen vuosi tarkastelujaksolla, kun perustettujen AB:iden määrä ylitti kolmen muun merkittävän yhtiömuodon yhteenlasketun rekisteröintimäärän. Vastaavasti vuonna 2011 AB:iden osalta kasvua tapahtui 9 255 rekisteröidyn yhtiön verran, kun taas esiteltyjä muita yhtiöitä rekisteröitiin 5 157 kappaletta vähemmän kuin 2010. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä vaikuttaisi siis olleen ainakin jossain määrin kasvattavaa vaikutusta myös uusien yhtiöiden rekisteröintien määrään, sillä yhtiöitä on perustettu määrällisesti enemmän.

Taulukko 8 - Yritysrekisterissä olevien AB:iden ja kaikkien yhtiöiden määrä Ruotsissa vuosina 2003-2018. Lähde: Bolagsverket – Statistik om företag och föreningar.

Kun tutkitaan yritysrekisteriä ja AB:iden suhdetta siinä, huomataan, että AB:iden suhteellinen määrä on ollut jatkuvassa kasvussa. Kasvu on kuitenkin nopeampaa lakimuutoksen jälkeen kuin ennen lakimuutosta, mikä voidaan myös havaita taulukosta. Tämän lisäksi tarkastelujaksolla ennen lakimuutosta keksimääräinen AB:iden osuus koko yhtiökannasta oli 30,5 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen 46,7 prosenttia. Koko yhtiökannan määrässä ei ole tarkasteluajanjaksolla 2003–2018 tapahtunut merkittävää muutosta (+36 144 yhtiötä; +3,7 prosenttia), mutta välittömästi lakimuutoksen jälkeen näyttäisi tapahtuneen merkilläpantavaa kasvua myös koko yhtiökannassa.

Lakimuutoksen välitöntä vaikutusta tutkittaessa verrataan vuosien 2009 ja 2011 lukuja keskenään. Vuonna 2009 Ruotsissa perustettiin 24 350 uutta AB:ta, joka oli 43,1 prosenttia kaikista vuoden 2009 aikana perustetuista yhtiöistä. Muita merkittäviä yhtiömuotoja perustettiin vuonna 2009 yhteensä 6 040 kappaletta enemmän kuin AB:ita. Vastaavasti vuonna 2011 perustettiin 43 964 AB:ta, joka oli 61,5 prosenttia kaikista vuonna 2011 perustetuista yhtiöistä. AB:ita perustettiin tuolloin 18 628 kappaletta enemmän kuin muita merkittäviä yhtiömuotoja. Perustettujen AB:iden määrä on siis kasvanut 19 614 kappaletta (+80,6 prosenttia) ja osuus kaikista perustetuista yhtiöistä on kasvanut 42,7 prosenttia (+18,4 prosenttiyksikköä). Muutosta perustettujen AB:iden ja muiden merkittävien yhtiömuotojen välillä on tapahtunut 24 668 perustetun yhtiön verran. AB:iden suhde koko yhtiökannasta oli 34,1 prosenttia vuonna 2009, vuonna 2011 tuo luku oli 38,5 prosenttia (+12,6 prosenttia).

Otettaessa myös finanssikriisin mahdollinen vaikutus huomioon tehdään sama vertailu vuosien 2010 ja 2011 välillä tulosten trendin oikeellisuuden varmistamiseksi. 2010 perustettiin 34 709 uutta AB:ta sen ollessa 51,5 prosenttia perustettujen yhtiöiden kokonaismäärästä. AB:ita perustettiin 2010 yhteensä 4 198 kappaletta enemmän kuin muita merkittäviä yhtiömuotoja. 2011 perustettiin siis 9 255 AB:ta enemmän (+26,7 prosenttia) kuin 2010. Perustettujen AB:iden suhde vuotuisista perustetuista yhtiöistä kasvoi 19,5 prosenttia (+10 prosenttiyksikköä) vuosien 2010–2011 aikana. Perustettujen AB:iden ja muiden merkittävien yhtiömuotojen ero kasvoi 14 430 yhtiön verran. AB:iden suhde koko yhtiökannasta oli 36,8 prosenttia vuonna 2010, vuonna 2011 kasvua oli 4,4 prosentin verran (+1,6 prosenttiyksikköä). Voidaan siis todeta, että lakimuutoksella on ollut vaikutusta, vaikkakin erot 2010–2011 välillä ovat pienempiä kuin vuosien 2009–2011 välillä.

Havaintojen perusteella voidaan tällöin todeta, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen pienentäminen on vaikuttanut merkittävästi siihen, mikä yhtiömuoto valitaan. Lisäksi, kun yhtiöitä on rekisteröity määrällisesti enemmän lakimuutoksen jälkeen, vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentymisen voidaan nähdä myös helpottaneen yritystoiminnan perustamista ja lisänneen uusien yritysten määrää Ruotsissa lyhyellä

aikavälillä. Lakimuutos on näin ollen ollut merkityksellinen ja sen seurauksena on havaittavissa selkeä trendi AB:iden määrän kehityksessä.

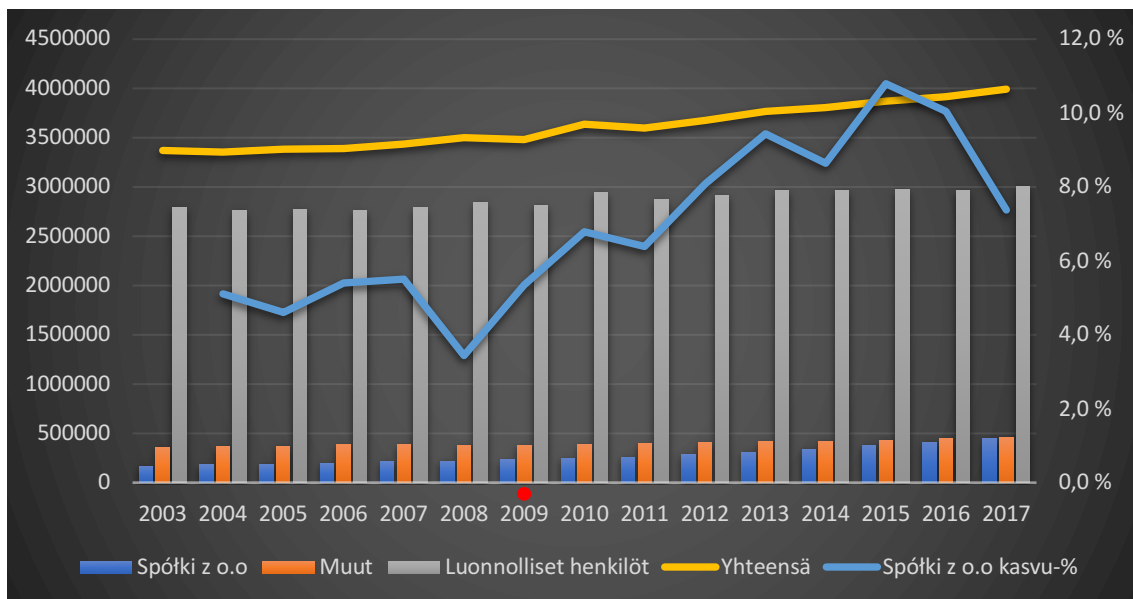
4.2.2. Puola

Puolassa yksityinen rajavastuuyhtiö on nimeltään *spółka z ograniczoną odpowiedzialnością* (Sp. z o.o). Sitä sääntelee Puolan yhtiölaki *kodeks spółek handlowych*⁹⁸ (Dz. U. 2000 Nr 94 poz. 1037, myöhemmin KSH), jonka mukaan Sp. z o.o on oikeushenkilö ja osakkeenomistajat eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön velvoitteista muuta kuin yhtiöön sijoittamallaan summalla. Omistus jaetaan osakkeisiin, joilla ei tarvitse olla samaa nimellistä arvoa, jos niitä ei voi omistaa kuin yhden osakkeen. Mikäli osakkeita voi omistaa enemmän, on niiden arvojen oltava samoja ja osakkeita ei voida jakaa. Yhden osakkeen arvo ei myöskään saa olla alle 50 PLN (11,63 euroa⁹⁹). Poiketen suomalaisesta käytännöstä, yhtiö ei saa merkitä, hankkia tai hyväksyä pantiksi omia osakkeitaan. KSH:n määrittämä vähimmäisosakepääomavaatimus on 5 000 PLN (1 163 euroa), johon se laskettiin 50 000 PLN:stä (11 634 eurosta) vuonna 2009 voimaan tulleen lakimuutoksen¹⁰⁰ seurauksena. Lasku on merkittävä (-90 prosenttia) ja sillä pitäisi näin ollen olla vaikutusta myös tarkkailtaviin mittareihin. 50 000 PLN vähimmäisosakepääoma oli voimassa vuosina 2000–2008. Lakimuutoksen ajankohta on tutkielman kannalta huono, sillä se ajoittuu juuri finanssikriisin aikoihin. Tämä tulee huomioida välittömien vaikutusten vertailua tehdessä. Lakimuutoksessa ei käsitelty muita yhtiön perustamiseen vaikuttavia säännöksiä, joten muutosten voidaan näin ollen katsoa johtuvan pitkälti juuri vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisestä. Lakimuutos ei myöskään muuttanut luonnollisena henkilönä toimivien asemaa, joten sen vaikutus rajoittuu näin ollen vain rajavastuuyhtiöihin.

⁹⁸ Tutkielmassa viitataan seuraaviin lainkohtiin: 1:3.12–13, 3:1:1.151-154, 3:1:2.200.

⁹⁹ Valuuttakurssi 18.3.2019: 1 EUR = 10,4643 SEK

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych.

Taulukko 9 – Yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä ja Sp z o.o:n kasvuprosentti 2003–2017. Kasvuprosentti korostaa spółki z o.o:n kehitystä, joka olisi muutoin vaikeasti havaittavissa kuvaajasta. Lähde: Statistics Poland – Structural changes of groups of the national economy entities in the REGON register.

Taulukosta 9 voidaan havaita, että yhtiökannan kehitys on ollut tasaisessa ja maltillisessa (keskimäärin 1,2 prosentin vuotuisessa) kasvussa lähes koko tarkastelujakson ajan. Sen sijaan Sp z o.o:iden kasvukäyrä on heilahdellut huomattavasti 3,4–10,8 prosentin välillä olleen keskimäärin 6,9 prosenttia vuotuisessa tarkastelussa. On myös tärkeää huomata, että luonnolliset henkilöt, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa, kattavat suurimman osan (keskimäärin 79,8 prosenttia) Puolan yhtiökannasta. Tämä voi näin ollen vaikuttaa mahdollisen trendin havaitsemista.

Ennen lakimuutosta (2003–2008) keskimääräinen Sp z o.o:iden määrän kasvu on ollut 5,2 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen (2010–2017) keskimäärin 8,4 prosenttia vuodessa. Lakimuutos vaikuttaisi siis kasvattaneen Sp z o.o:iden määrän kasvunopeutta. Ennen lakimuutosta Sp z o.o:iden osuus kaikista yhtiöistä on ollut keskimäärin 5,9 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen 9,0 prosenttia. Osakeyhtiömuotoinen rajavastuuyhtiö ei ole siis Puolassa kovinkaan yleinen yhtiömuoto, mutta pitkällä aikavälillä tarkasteltuna lakimuutoksen jälkeen se on kasvattanut suosiotaan. Tämän perusteella kynnys perustaa rajavastuuyhtiö olisi laskenut.

Lakimuutoksen välitöntä vaikutusta tutkittaessa verrataan vuosien 2008 ja 2010 lukuja, sekä vuosien 2006 ja 2010 lukuja keskenään, jotta voidaan varmistua siitä, etteivät

finanssikriisin vaikutukset vääristä mahdollisia trendejä. Vuonna 2006 Sp z o.o:ita oli yhteensä 205 558 kappaletta yhtiörekisterissä. Vuonna 2008 vastaava luku oli 224 345 ja 252 411 vuonna 2010. Kasvua vuosien 2006–2010 välillä on ollut siis 22,8 prosenttia ja vuosien 2008–2010 välillä 12,5 prosenttia. Finanssikriisistä huolimatta rajavastuuyhtiöiden määrä on siis jatkanut kasvuaan. Vuonna 2006 Sp z o.o:iden suhteellinen osuus kaikista yhtiöistä oli 6,1 prosenttia. Vuonna 2008 vastaava luku oli 6,4 prosenttia ja 6,9 prosenttia vuonna 2010. Kasvua vuosien 2006–2010 välillä on ollut 14,4 prosenttia ja vuosien 2008–2010 välillä 8,3 prosenttia. Näin ollen finanssikriisillä ei näyttäisi olleen merkittävästi vääristä vaikutusta Sp z o.o:iden määrään. Tällöin voidaan vuosien 2008 ja 2010 välistä kehitystä vertaamalla saada riittävä ja hyvä kuva lakimuutoksen vaikutuksista käsiteltävästä näkökulmasta.

Lakimuutos on siis helpottanut yritystoiminnan aloittamista rajavastuuyhtiömuodossa. Sen ei kuitenkaan voida nähdä lisänneen uusien yritysten määrää, sillä yhtiökannan kokonaiskehitys on ollut tasaisessa noin 1,2 prosentin vuotuisessa kasvussa. Sp Z o.o:n määrän kasvu on siis ollut nopeampaa kuin koko yhtiökannan määrän kehitys. Tämä viittaa siis siihen, että yrittäjä valitsee lakimuutoksen jälkeen todennäköisemmin Sp z o.o:n yhtiömuodoksi kuin ennen lakimuutosta. Vaikuttaisi myös siltä, että useimmiten rajavastuuyhtiömuoto valitaan juuri luonnollisena henkilönä toimimisen tilalle, sillä Sp z o.o:iden ja luonnollisten henkilöiden keskinäinen suhde on kasvanut Sp z o.o:iden näkökulmasta 8,1 prosenttia vuosina 2008–2010, kun taas suhde muihin kaupallisiin yhtiöihin on pienentynyt 0,1 prosenttia samassa ajassa. Voidaankin siis todeta, että Puolassa yrittäjä harkitsee usein yhtiömuotoa juuri luonnollisena henkilönä toimimisen ja rajavastuuyhtiön väliltä. Vastaaviin tuloksiin on päädytty myös toisessa tutkimuksessa, jossa havaittiin muutos yhtiöiden rekisteröintimäärissä Puolassa, kun tutkittiin ajanhetkiä vuosi ennen ja vuosi jälkeen lakimuutoksen. Tarkastelussa havaittiin, että lakimuutoksen jälkeen perustettiin 14,5 prosenttia enemmän yhtiöitä kuin sitä ennen.¹⁰¹ Näiden tulosten valossa voidaan siis sanoa, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on ollut vaikutusta Sp z o.o:iden määrään.

¹⁰¹ Ks. Hornuf, 2013, s. 29.

Huolimatta merkittävästä kasvusta rajavastuuyhtiöiden määrässä, merkittävää kasvua yritysten määrässä ei ole lyhyellä tai pitkällä aikavälillä havaittu. Puolalaiset suhtautuvat nykyäänkin melko varoen uuden liiketoiminnan aloittamiseen. Ipsoksen teettämän yrittäjyyskyselyn mukaan vain 18 prosenttia kyselyyn vastanneista koki suhtautuvansa keskimäärin positiivisemmin ajatukseen yritystoiminnan aloittamisesta Puolassa. Koko kyselyn (24 maata, N=18 000) keskiarvo oli 27 prosenttia. Toisaalta vain 5 prosenttia vastanneista koki suhtautuvansa keskimäärin negatiivisemmin ajatukseen yritystoiminnan aloittamisesta kyselyn kokonaiskeskiarvon ollessa 6 prosenttia. Loput kyselyyn vastanneista kokivat suhtautuvansa yhtä positiivisesti kuin negatiivisesti ajatukseen yritystoiminnan aloittamisesta.¹⁰² Halukkuus yritystoiminnan aloittamisesta näyttäisi muuttuneen merkittävästi 17 vuodessa, sillä vuonna 2001, kun kysyttiin, toimisiko henkilö mieluummin itsensä työllistäjänä kuin työntekijänä, vastanneista 79,9 prosenttia olisi mieluummin työllistänyt itsensä¹⁰³.

Keskimääräistä alhaisempi aste yritystoiminnan aloittamisen halukkuudesta voi vaikuttaa myös uusien yritysten rekisteröintien määrään. Näin ollen pelkillä sääntelyllisillä ja rakenteellisilla muutoksilla ei vielä voida taata vaikutusta kokonaisrekisteröintien määrään, vaan tulisi pyrkiä myös vaikuttamaan ihmisten asenteisiin koskien yritystoiminnan aloittamista. Jos asenteet ovat varovaisia, tällöin vaikutusta voi nähtävästi pystyä havaitsemaan vain yhtiömuodon rekisteröintien määrän muutoksissa, mutta ei kokonaisrekisteröintien määrän muutoksissa. Tällöin esimerkiksi rajavastuuyhtiömuodon suosio on kasvanut, mutta yritystoiminnan suosio ei välttämättä ole kasvanut lainkaan. Lakimutoksella ei näin ollen voida nähdä olleen vaikutusta yritystoiminnan aloittamisen helpottamiseen. Trendi on kuitenkin havaittavissa Sp z o.o:iden määrän kehityksessä.

4.2.3. Norja

Norjalainen rajavastuuyhtiö on nimeltään *Aksjeselskap (AS)* ja sitä sääntelee Norjan yhtiölaki *Lov om aksjeselskaper*¹⁰⁴ (44/1997, myöhemmin ASL), josta käytetään Norjassa myös nimitystä *aksjeloven*. AS on ASL:n mukaan oikeushenkilö, jonka osakkeenomistajat

¹⁰² Ipsos 2018.

¹⁰³ Blanchflower, Oswald & Stutzer 2001 s. 683.

¹⁰⁴ Tutkielmassa viitataan seuraaviin lainkohtiin: 1:1–1:2, 3:1.

eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön velvoitteista muuta kuin sijoittamallaan summalla. ASL:n mukaan yhtiön omistus jaetaan osakkeisiin, joilla on kaikilla oltava yhtä suuri arvo. AS:n voidaankin nähdä olevan hyvin samankaltainen ruotsalaisen ApS:n ja suomalaisen Oy:n kanssa sääntelyllisesti¹⁰⁵.

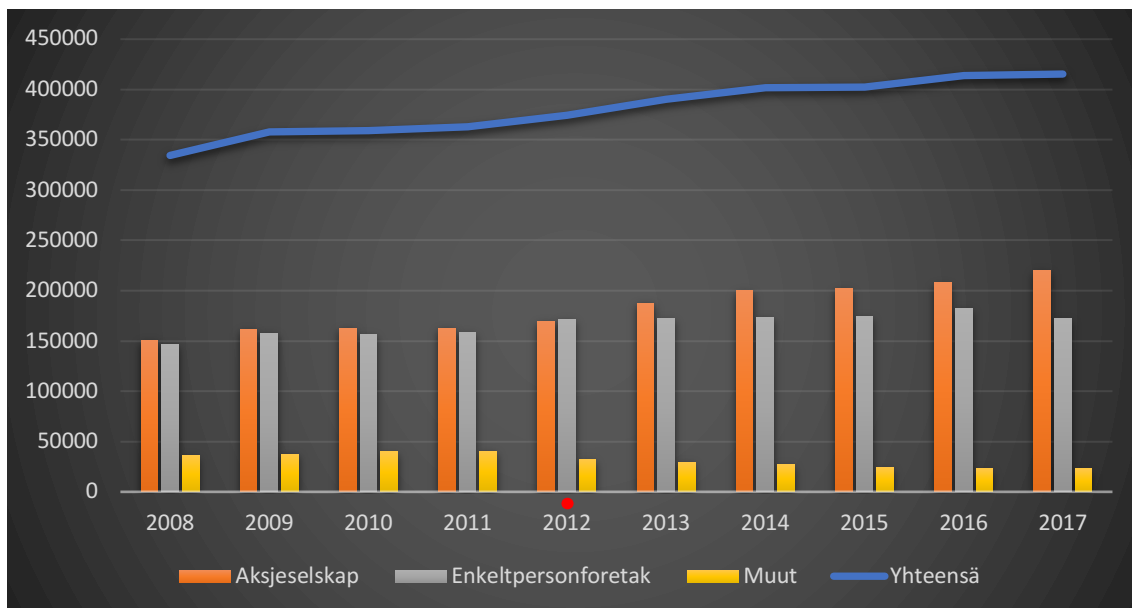
Vähimmäisosakepääomavaatimus on ASL:n mukaan 30 000 NOK:a (3 079 euroa¹⁰⁶), johon se muutettiin lakimuutoksen¹⁰⁷ seurauksena vuoden 2012 alussa 100 000 NOK:sta (10 264 eurosta). Muutos vähimmäisosakepääoman pienentämisestä hieman alle kolmannekseen alkuperäisestä on suurempi kuin esimerkiksi Ruotsissa, jossa vähimmäisosakepääoma puolittui. Lakimuutoksen vaikutukset ovat nähtävillä kokonaisuudessaan jo vuodesta 2012 eteenpäin, sillä lakimuutos, jolla vähimmäisosakepääoman muutoksesta säädettiin, astui voimaan 1.1.2012.

Taulukosta 10 voidaan havaita, että tarkastelujaksolla yhtiöiden määrän kasvu yhtiörekisterissä on ollut tasaisessa 2,5 prosentin vuotuisessa kasvussa, kun taas AS:ien määrä on kasvanut nopeammin ollen keskimäärin 4,3 prosenttia vuodessa. AS:ien suhde kaikkiin yhtiörekisterin yhtiöihin on ollut keskimäärin 47,8 prosenttia. Nämä luvut kertovat siitä, että AS:ien kehitys on ollut nopeampaa kuin muun yhtiökannan kehitys ja AS:ien osuus yhtiökannasta on merkittävä. Ennen lakimuutosta (2008–2011) yhtiökannan kehitys on ollut keskimäärin 2,8 prosenttia ja AS:ien kehitys on ollut keskimäärin 2,7 prosenttia vuodessa. Niiden kehityksessä ei ole siis havaittavissa merkittävää eroa. Keskimääräinen AS:ien suhde muuhun yhtiökantaan oli ennen lakimuutosta 45,1 prosenttia. Lakimuutoksen jälkeen (2012–2017) yhtiökannan kehitys on ollut keskimäärin 2,3 prosenttia ja AS:ien kehitys keskimäärin 5,2 prosenttia vuodessa. AS:ien suhde muuhun yhtiökantaan on ollut lakimuutoksen jälkeen keskimäärin 49,5 prosenttia. Pitkällä aikavälillä näyttäisi siis siltä, että lakimuutoksella on ollut vaikutusta AS:ien määrään yhtiörekisterissä.

¹⁰⁵ Vertailua suomalaisen, ruotsalaisen ja norjalaisen lainsäädännön välillä on tehty jo, kun Suomeen suunniteltiin vähimmäisosakepääomaa. Kts. esimerkiksi HE 238/2018 s.3 ja KM 1969:A20 s. X.

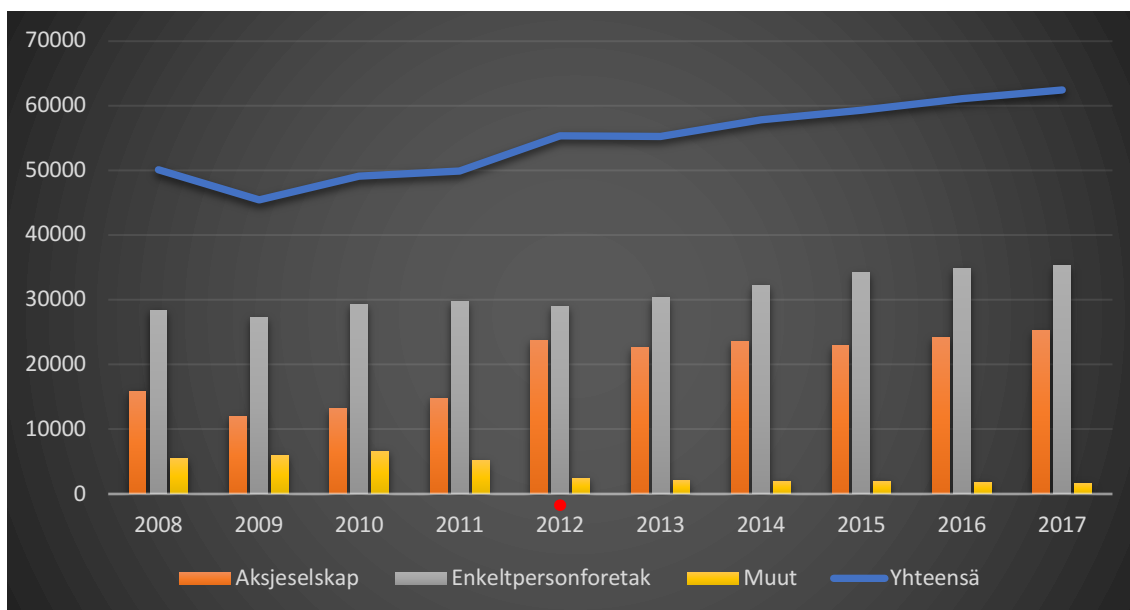
¹⁰⁶ Valuuttakurssi 12.3.2019: 1 EUR = 9.743 NOK

¹⁰⁷ Lov om endringer i aksjeloven (63/2011)

Taulukko 10 – Yhtiöiden määrä Norjan yhtiörekisterissä vuosina 2008–2017. Lähde: Statistics Norway – Føretak.

Taulukkoa 10 tarkasteltaessa voidaan havaita rekisteröinneissä vastaava trendi kuin yhtiöiden määrässä. Kaikkien rekisteröintien määrä on kasvanut tarkastelujaksolla keskimäärin 2,6 prosenttia vuodessa. AS:ien rekisteröintien määrä on taas kasvanut keskimäärin 7,1 prosenttia vuodessa ja AS:ien rekisteröintien suhde kaikkiin rekisteröinteihin on ollut keskimäärin 36,3 prosenttia. Ennen lakimuutosta kaikkien yhtiöiden rekisteröintien määrä on kasvanut keskimäärin 0,2 prosenttia vuodessa ja AS:ien rekisteröintien kasvu on ollut keskimäärin -0,2 prosenttia vuodessa. Tästä voidaan tehdä sama havainto kuin yhtiörekisteriä tarkasteltaessa – merkittävää eroa ei ole. AS:ien rekisteröintien suhde kaikkiin rekisteröinteihin on ennen lakimuutosta keskimäärin 28,8 prosenttia.

Taulukko 11 – Vuotuiset rekisteröinnit Norjassa vuosina 2008–2017. Lähde: Statistics Norway – Føretak.

Lakimuutoksen jälkeen kaikkien yhtiöiden rekisteröinnit ovat kasvaneet keskimäärin 3,9 prosenttia ja AS:ien rekisteröintien kasvu on ollut 11,1 prosenttia vuodessa. AS:ien rekisteröintien suhde kaikkiin rekisteröinteihin on ollut keskimäärin 40,6 prosenttia. Pitkällä aikavälillä on siis havaittavissa kasvua AS:ien määrässä, mutta kasvu ei ole pitkäjänteistä, vaan selkeästi porrasmainen. Vuonna 2012, kun lakimuutos on tullut voimaan, AS:ien kasvuprosentti oli 60,1, jonka jälkeen vuotuinen kehitys on pysynyt maltillisena¹⁰⁸. Rekisteröinnit siis paljastavat, että lakimuutoksen vaikutus rekisteröintien määrän kasvuun on ollut kertaluonteinen ja pysyvä pitkällä aikavälillä – kasvu on siis ollut porrasmainen. Mielenkiintoinen havainto on myös se, että muiden yhtiömuotojen rekisteröintien määrät ovat lakimuutoksen jälkeen laskeneet merkittävästi, sillä ennen lakimuutosta, niiden kasvuprosentti oli keskimäärin -1,3 ja lakimuutoksen jälkeen -9,7. Tämä viittaisi siihen, että lakimuutoksen jälkeen valitaan yhtiömuodoksi todennäköisesti joko AS tai luonnollinen henkilö, sillä luonnollisten henkilöiden määrän kasvussa ei ole havaittu merkittävää muutosta tarkastelujaksolla.

Jotta voidaan tutkia lakimuutosten välitöntä vaikutusta, tutkitaan muutoksen vaikutuksia vertaamalla vuoden 2011 ja 2012 lukuja keskenään. Vuonna 2011 yhtiörekisterissä on yhteensä 362 977 yhtiötä, joista AS:ien osuus on 162 934, eli 44,9 prosenttia. Vuonna

¹⁰⁸ Vuosina 2013–2017 AS:ien rekisteröintien keskimääräinen vuotuinen kasvu on ollut 1,3 prosenttia.

2012 yhtiörekisterissä oli 374 083 yhtiötä (+3,1 prosenttia), joista AS:ien osuus on 169 724 (+4,2 prosenttia), eli 45,4 prosenttia (+1,1 prosenttia). Lakimuutoksella vaikuttaisi siis olleen vaikutusta AS:ien määrään, sillä aiemmin kaikkien yhtiöiden ja AS:ien välillä ei ollut havaittavissa eroa kasvussa.

Vuonna 2011 rekisteröitiin yhteensä 49 948 yhtiötä, joista AS:ien osuus on 14 901, eli 29,8 prosenttia. Vuonna 2012 rekisteröitiin yhteensä 55 415 yhtiötä (+10,9 prosenttia), joista AS:ien osuus on 23 860 (+60,1 prosenttia), eli 43,1 prosenttia (+44,3 prosenttia). Lakimuutoksella on näin ollen ollut merkittävä vaikutus sekä kokonaisrekisteröintien, että AS:ien rekisteröintien määrään. Tämän lisäksi aikaisempi havainto siitä, että AS-valitaan yhtiömuodoksi lakimuutoksen jälkeen muun yhtiömuodon (pois lukien luonnolliset henkilöt) sijasta, näyttäisi pitävän paikkansa. Muiden yhtiöiden rekisteröintien kasvuprosentti on ollut verrattaessa vuosia 2011–2012 keskenään -51,7, kun taas luonnollisten henkilöiden vastaava kasvuprosentti on ollut -2,6.

Voidaan siis todeta, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on ollut vaikutusta AS:ien määrään sekä niiden vuotuisiin rekisteröinteihin. Samalla rekisteröintien kokonaismäärän kasvaessa, voidaan vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä nähdä olleen vaikutusta myös liiketoiminnan aloittamisen helpottamiseksi. Koska luonnollisten henkilöiden määrä ei ole vastaavasti myöskään kasvanut, voidaan kasvun päätellä johtuvan siitä, että rajavastuuyhtiömuoto on muuttunut houkuttelevammaksi yhtiömuodoksi tarjoten riskittömämmän vaihtoehdon yrittämiselle aiempaa matalammalla kynnyksellä. AS:ien kehityksessä on siis havaittavissa selkeä trendi.

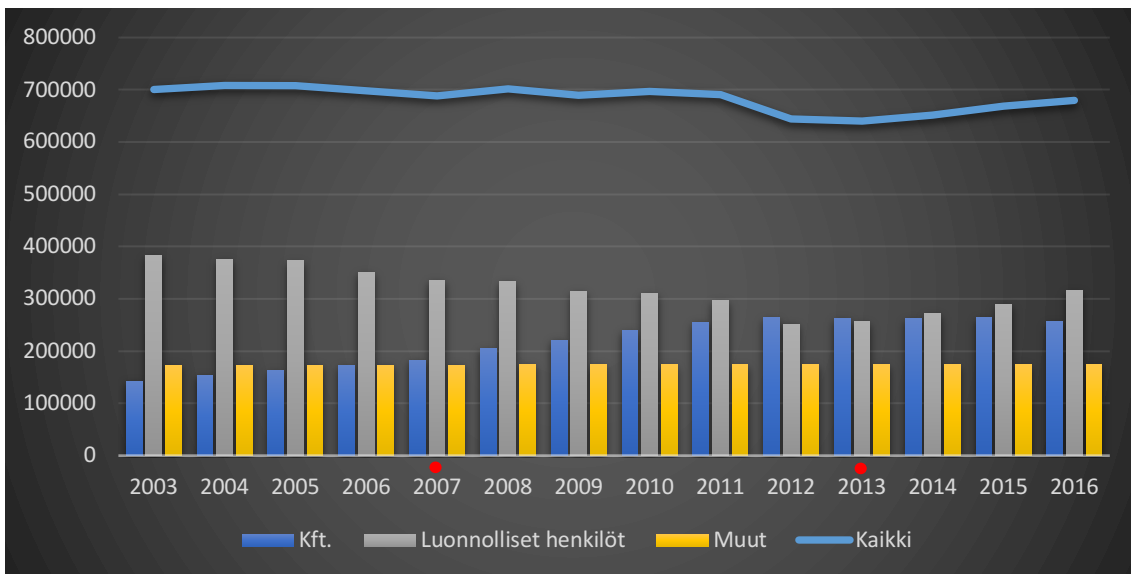
4.2.4. Unkari

Unkarissa yksityinen rajavastuuyhtiö on nimeltään *korlátolt felelősségű társaság* (Kft.) ja sitä sääntelee *törvény a polgári törvénykönyvről*¹⁰⁹ (2013. évi V., myöhemmin Ptk.), jonka mukaan Kft. on oikeushenkilö ja osakkeenomistajat eivät ole lähtökohtaisesti vastuussa yhtiön velvoitteista muulla kuin sijoittamallaan summalla. Ptk.:n mukaan Kft. ei

¹⁰⁹ Tutkielmassa viitataan seuraaviin lainkohtiin: 12:3.159–161.

saa järjestää julkista osakeantia ulkopuolisille sijoittajille ja perustajan vähimmäissijoitus yhtiöön on oltava vähintään 100 000 HUF (315 euroa¹¹⁰).

Ptk.:n määrittämä vähimmäisosakepääomavaatimus Kft.:lle on 3 000 000 HUF (9 439 euroa), johon se muutettiin vuonna 2013 säädetyllä uudella lailla. Aikaisempi vähimmäisosakepääomavaatimus oli 500 000 HUF (1 573 euroa), johon se muutettiin vuonna 2006 säädetyin ja vuonna 2007 voimaantulleen lain¹¹¹ seurauksena 3 000 000 HUF:sta. Vähimmäisosakepääomavaatimusta on siis laskettu sekä nostettu takaisin alkuperäiseen arvoon tarkasteluajanjaksolla, mikä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella myös vähimmäisosakepääomavaatimuksen noston vaikutuksia rajavastuuyhtiöiden määrään. 2013 säädetyin lain siirtymäsäännös osakepääoman korotuksen osalta olemassa oleville yrityksille umpeutui 15.3.2016, jonka jälkeen, mikäli yhtiön osakepääoma alitti 3 000 000 HUF:a, oli se purettava¹¹².

Taulukko 12 – Yhtiörekisterin yhtiöiden määrän vuotuinen kehitys Unkarissa 2003–2016. Lähde: Hungarian Central Statistical Office – Business units.

Taulukosta 12 voidaan havaita, että yhtiökannan kokonaismäärä on vähentynyt -0,2 prosentin keskimääräisellä nopeudella koko tarkastelujaksolla. Kft.:iden määrä on kuitenkin kasvanut 79,8 prosenttia samassa ajassa. Ennen uutta lakia vuonna 2007 keskimääräinen Kft.:iden kasvunopeus on 6,7 prosenttia vuodessa ja Kft.:iden osuus kaikista

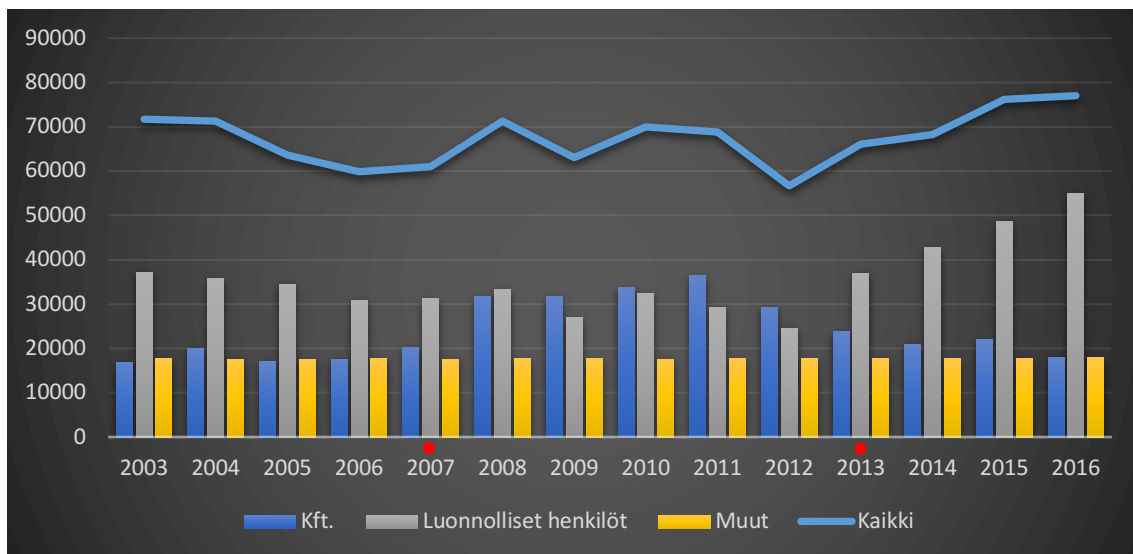
¹¹⁰ Valuuttakurssi 22.2.2019: 1 EUR = 317.844 HUF.

¹¹¹ Törvény a gazdasági társaságokról (2006. évi IV.).

¹¹² Törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló (2013 évi CLXXVII) 5:12.

yhtiöistä on keskimäärin 22,6 prosenttia. Lakimuutosten välissä (2008–2012) keskimääräinen Kft.:iden kasvunopeus on 7,6 prosenttia vuodessa (+14,1 prosenttia) ja osuus kaikista yhtiöistä keskimäärin 34,9 prosenttia (+54,4 prosenttia). Vuoden 2013 lakimuutoksen jälkeen kasvunopeus on keskimäärin -0,7 prosenttia (-109,5 prosenttia) ja osuus kaikista yhtiöistä keskimäärin 39,3 prosenttia (+12,7 prosenttia).

Kft.:iden määrä on siis kasvanut yhtiörekisterissä pitkällä aikavälillä nopeammin sinä aikana, kun vähimmäisosakepääomavaatimus on ollut alhaisempi ja kasvu pitkällä aikavälillä on romahtanut vähimmäisosakepääoman uudelleen noston jälkeen. Muiden yhtiömuotojen – kuten avointen yhtiöiden tai yhdistysten – määrään lakimuutoksilla ei ole ollut näkyvää vaikutusta. Vuonna 2016 tapahtunut 8 084 Kft.:n vähentyminen yhtiörekisteristä johtuu mitä ilmeisimmin vähimmäisosakepääoman korotuksen voimaantulon siirtymäsäännöksen umpeutumisesta. Huomattavalla määrällä yhtiöitä ei siis ole ollut mahdollisuutta nostaa vähimmäisosakepääomaansa takarajaan mennessä.

Taulukko 13 – Vuotuisten rekisteröintien määrät Unkarissa 2003–2016. Lähde: Hungarian Central Statistical Office – Business units.

Taulukosta 13 voidaan tutkia vuotuisten rekisteröintien kehitystä. Siitä voidaan havaita, että Kft.:iden keskimääräinen vuotuisten rekisteröintien kasvunopeus ennen vuonna 2007 voimaan astunutta lakia on 2,2 prosenttia vuodessa ja keskimääräinen vuotuinen osuus kaikista rekisteröidyistä yhtiöistä on 27,1 prosenttia. Muutosten välisellä ajanjaksolla vastaavat luvut ovat 10,2 prosenttia (+355,6 prosenttia) ja 49,6 prosenttia (+82,9 prosenttia). Vähimmäisosakepääomavaatimuksen uudelleennoston jälkeen

kasvunopeus on ollut keskimäärin -8,3 prosenttia (-181,6 prosenttia) ja osuus kaikista rekisteröinneistä 27,8 prosenttia (-44 prosenttia). Sama havainto siis toistuu kuin yhtiöiden kokonaismääriä tarkasteltaessa: kasvu on nopeimmillaan, kun vähimmäisosakepääomavaatimus on alhaisimmillaan.

Rekisteröintien määrä ei ole kasvanut merkittävästi tarkastelujaksolla, mikä viittaa siihen, että pitkällä aikavälillä yritystoiminnan aloittaminen ei ole helpottunut. Kun yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä myöskään ole kasvanut, viittaa se siihen, että vähimmäisosakepääoman muutoksilla on ollut pitkällä aikavälillä vaikutusta lähinnä siihen, mikä yhtiömuoto valitaan, kun uutta yhtiötä perustetaan. Rekisteröintien määrissä on kuitenkin havaittavissa piikkejä juuri lakimuutosten aikaan, joten välittömien vaikutusten tarkastelu saattaa paljastaa vaikutuksia lyhyellä aikavälillä.

Jotta voidaan tutkia lakimuutosten välitöntä vaikutusta, tutkitaan vuoden 2007 muutoksen vaikutuksia vertaamalla vuoden 2006 ja 2008 lukuja keskenään. Vuonna 2006 Kft.:iden määrä yhtiörekisterissä on ollut 173 393 yhtiötä ja niiden osuus kaikista yhtiöistä 24,8 prosenttia. Kft.:itä rekisteröitiin samana vuonna 17 660 yhtiötä ja niiden osuus kaikista rekisteröinneistä on ollut 29,5 prosenttia. Kaikki yhtiöitä rekisteröitiin vuonna 2006 yhteensä 59 794 kappaletta. Vuonna 2008 Kft.:iden määrä on ollut yhtiörekisterissä 206 344 yhtiötä (+19,0 prosenttia) ja suhde kaikkiin yhtiöihin 29,4 prosenttia (+18,5 prosenttia). Kft.:itä rekisteröitiin vuonna 2008 yhteensä 31 729 yhtiötä (+79,7 prosenttia), mikä on 44,5 prosenttia (+50,6 prosenttia) kaikista vuotuisista rekisteröinneistä. Yhtiöitä rekisteröitiin vuonna 2008 yhteensä 71 334 kappaletta (+19,3 prosenttia). Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on siis ollut merkittävä vaikutus sekä Kft.:iden määrään yhtiörekisterissä, että niiden vuotuisiin rekisteröinteihin. Tämän lisäksi kaikkien rekisteröintien määrä on kasvanut huomattavasti lakimuutoksen seurauksena, joten lakimuutoksella voidaan nähdä olevan välitön vaikutus myös yritystoiminnan aloittamisen kynnyksen laskemiseen. Kft.:iden kehityksessä on siis havaittavissa selkeä trendi.

Myös toisessa tutkimuksessa päästiin vastaaviin tuloksiin koskien Kft.:iden rekisteröintien määrän kehitystä. Tutkimuksen tuloksena havaittiin 85,1 prosentin muutos rekisteröityjen Kft.:iden määrässä, joten tutkimusten tulokset ovat linjassa keskenään.

Eroavaisuus tuloksissa johtuu vertailuhetkestä. Toisessa tutkimuksessa verrattiin lukuja vuosi lakimuutosta ennen ja vuosi lakimuutoksen jälkeen, kun taas tässä tutkimuksessa vertailu tehdään kalenterivuositain jaotelluissa havainnoissa.¹¹³ Oheinen tulos vahvistaa päätelmää siitä, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on vaikutusta rajavastuuyhtiöiden määrään.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostamisen välittömiä vaikutuksia tarkasteltaessa vertailu tehdään tutkimalla vuosien 2012 ja 2014 lukuja keskenään. Vuonna 2012 Kft.:iden määrä yhtiörekisterissä on ollut 264 732 yhtiötä ja niiden osuus kaikista yhtiöistä 41,4 prosenttia. Kft.:itä rekisteröitiin samana vuonna 29 375 yhtiötä ja niiden osuus kaikista rekisteröinneistä on 51,8 prosenttia. Kaikkia yhtiöitä rekisteröitiin vuonna 2012 yhteensä 56 683 kappaletta. Vuonna 2014 Kft.:iden määrä on ollut yhtiörekisterissä 263 343 yhtiötä (-0,5 prosenttia) ja suhde kaikista yhtiöistä 40,4 prosenttia (-1,6 prosenttia). Kft.:itä rekisteröitiin vuonna 2014 yhteensä 21 017 yhtiötä (-28,5 prosenttia), mikä on 30,8 prosenttia (-40,6 prosenttia) kaikista vuotuisista rekisteröinneistä. Kaikkia yhtiöitä rekisteröitiin vuonna 2014 yhteensä 68 289 kappaletta (+20,5 prosenttia). Rekisteröintien kokonaismäärän kasvu johtuu luonnollisten henkilöiden rekisteröintien määrän nopeasta kasvusta. Niitä rekisteröitiin vuonna 2014 yhteensä 42 867 kappaletta, mikä on 73,7 prosenttia enemmän kuin mitä vuonna 2012. Tämä viittaa siihen, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostamisella on ollut vaikutusta ainoastaan siihen, mikä yhtiömuoto valitaan, mutta trendi tämän osalta on myös ollut selkeä.

Mielenkiintoinen havainto on myös se, että kun yhtiörekisterissä Kft.:iden määrä kasvoi vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen jälkeen (2006–2008) 19,0 prosenttia, oli nostamisen vaikutus yhtä pitkällä tarkasteluvälillä (2012–2014) vain -0,5 prosenttia. Toki lakimuutoksessa vaaditut vähimmäisosakepääoman korotukset tulivat voimaan vasta siirtymäajan jälkeen vuonna 2016, mutta tällöinkin muutos oli vuosien 2015–2016 välillä vain -3,0 prosenttia ja vuosien 2012–2016 välillä -2,9 prosenttia. Pidempi siirtymäaika kuin laskulla voi kuitenkin vaikuttaa tähän lukuun. Havainto viittaisi siihen, että tehdyillä lakireformeilla on onnistuttu lisäämään yhtiöiden määrää yhtiörekisterissä ja

¹¹³ Ks. Hornuf 2013, s. 29.

vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostolla ei ole yhtä merkittäviä vaikutuksia yhtiökannan yhtiöiden määrään kuin sen vähentämisellä. Tämä viittaisi lisäksi siihen, että kannattavia – tai ainakin olemassa säilyviä ja kasvaneeseen vähimmäisosakepääomavaatimukseen vastaamaan kykeneviä – yhtiöitä jää perustamatta sen takia, että kynnyksen aloittaa liiketoiminta on liian korkea. Mikäli yhtiöt eivät nimittäin pystyisi vastaamaan kasvaneeseen vähimmäisosakepääomavaatimukseen, olisi ne pitänyt purkaa vuonna 2016. Matala purkuprosentti kertoo tällöin siitä, että matalammalla vähimmäisosakepääomalla perustetut yhtiöt ovat olleet laadukkaita ja ne ovat pystyneet vastaamaan myös korkeampaan vähimmäisosakepääomavaatimukseen. Tämä myös osittain vastaa epäilykseen siitä, että alhaisemmalla vähimmäisosakepääomaltaan perustetut yhtiöt olisivat laaduttomampia kuin korkeammalla vähimmäisosakepääomalla perustetut yhtiöt, vaikka havainto ei korvaakaan tämän todentamiseen vaadittavaa tutkimusta esimerkiksi alhaisemmalla vähimmäisosakepääomalla perustettujen yhtiöiden elinkaaren seurannasta¹¹⁴.

Tehtyjen havaintojen perusteella voidaan siis todeta, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on ollut kasvattava vaikutus rajavastuuyhtiöiden määrään Unkarissa ja rajavastuuyhtiö valitaan tällöin todennäköisemmin yhtiömuodoksi kuin ennen lakimuutosta. Vähennys näyttäisi lisäksi alentaneen yritystoiminnan aloittamisen kynnystä lyhyellä aikavälillä, sillä kokonaisrekisteröintien määrässä on havaittu merkittävä välitön muutos. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen nostamisella näyttäisi sen sijaan olleen osittain vastakohtainen vaikutus. Rajavastuuyhtiöiden määrä ja niiden vuotuiset rekisteröinnit ovat nimittäin vähentyneet ja rajavastuuyhtiö valitaankin epätodennäköisemmin yhtiömuodoksi kuin ennen lakimuutosta. Nostolla ei ole kuitenkaan ollut merkittävää havaittavaa vaikutusta rajavastuuyhtiöiden kokonaismäärään yhtiörekisterissä, mitä osittain selittänee pidempi siirtymäaika.

¹¹⁴ Ks. Hornuf 2013, s. 39.

4.3. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistaminen

4.3.1. Tanska

Tanskassa rajavastuu-yhtiöt jaetaan Suomen tavoin yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin. Yksityinen osakeyhtiö on Tanskassa *anpartsselskab* (ApS) ja julkinen osakeyhtiö *aktieselskab* (A/S), joita sääntelee Tanskan yhtiölaki *selskabsloven*¹¹⁵ (1089/2015, myöhemmin SL). Kuten Suomessa, vain julkisten osakeyhtiöiden osakkeilla voidaan käydä kauppaa julkisesti. Muutenkin vaikuttaisi siltä, että ApS on sääntelyllisesti hyvin samankaltainen suomalaisen yksityisen osakeyhtiön kanssa. Molemmat ovat oikeushenkilöitä, osakkeenomistajat eivät ole lähtökohtaisesti henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön veloista, molemmat vaativat perustamiseen vähimmäisosakepääomavaatimuksen ja molempien omistussuhteet määritetään osakkeenomistajien kesken osakkeilla.¹¹⁶

Tanska on uudistanut yhtiölakiaan tutkimuksen kannalta merkittävästi kahteen otteeseen. Ensin vuonna 2009, kun uusi yhtiölaki¹¹⁷ säädettiin kumoten vanha laki vuodelta 1973 ja samalla pienentäen vaadittua vähimmäisosakepääomavaatimusta. Toisen kerran lakia muutettiin vuonna 2013¹¹⁸ kun vähimmäisosakepääomaa laskettiin toistamiseen ja lainsäätäjät esitteli kolmannen rajavastuu-yhtiön *Iværksætterselskaber:n* (IVS), joka tarkoittaa suoraan käännettynä yrittäjäyhtiötä¹¹⁹.

Tutkimuksen kannalta merkittävin muutos vuoden 2009 laissa oli se, että ApS:n vähimmäisosakepääomavaatimusta laskettiin 125 000 DKK:sta (16 751 eurosta¹²⁰) 80 000 DKK:hon (10 721 euroon). Työryhmä oli alun perin tehty ehdotuksen rajan poistamisesta kokonaan ja näki että yleinen käytäntö johdon vastuusta olisi riittänyt velkojien suojausjaksi. Parlamentille mennessä ehdotuksessa rajaksi ehdotettiin kuitenkin lopulta 50 000 DKK (6 700 euroa), joka lopulta mukautui 80 000 DKK:ksi voimaan tulleeseen lakiin.¹²¹

¹¹⁵ Tutkielmassa viitataan seuraaviin lainkohtiin: 1.3, 357a, 357b, 357c, 357d.

¹¹⁶ vrt. esimerkiksi *selskabsloven* 1.3 § ja OYL 1:2.2.

¹¹⁷ *Historisk selskabsloven* 470/2009.

¹¹⁸ *Lov om ændring af selskabsloven* 616/2013.

¹¹⁹ IVS = Entrepreneurial company = Yrittäjäyhtiö. Englanninkielistä termiä käytetään muun muassa Aarhusin yliopiston epävirallisessa lain käännöksessä. Ks. *The Danish Company Act*.

¹²⁰ Valuuttakurssi 18.3.2019: 1 EUR = 7,46232 DKK.

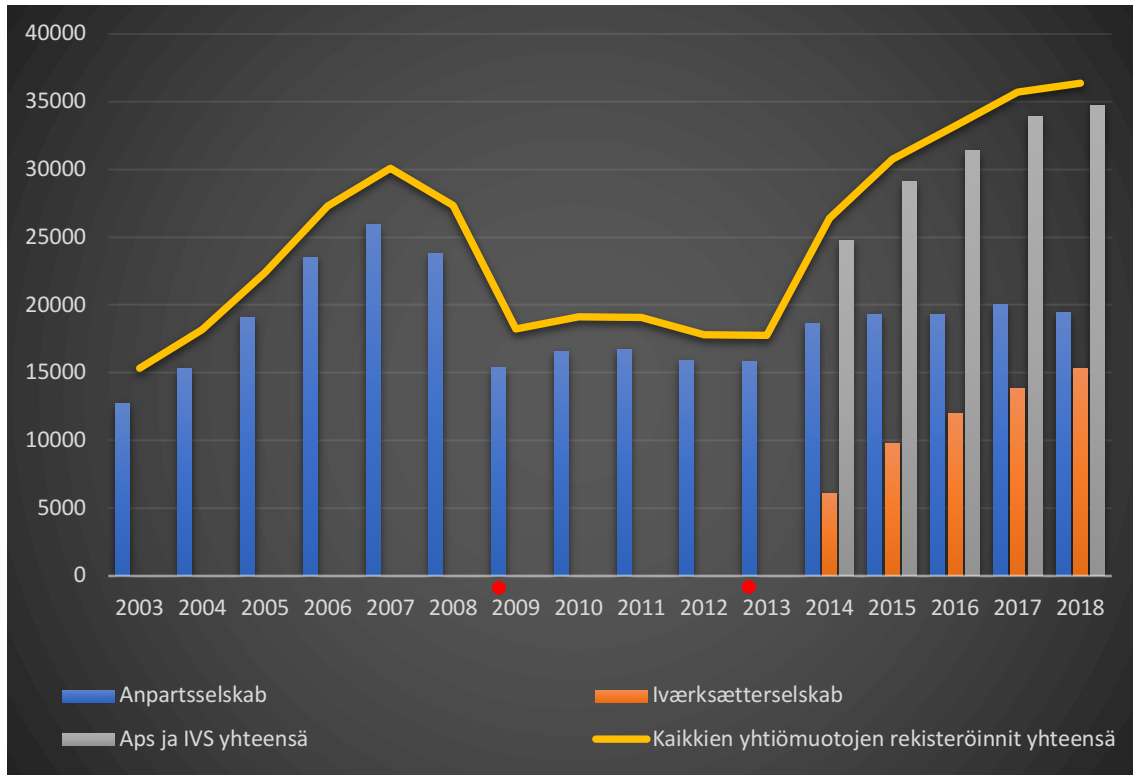
¹²¹ Ks. Hansen 2010, s. 91.

Kun yhtiö on saavuttanut SL:ssä määritetyn rahastointivelvoitteen rajan, voi se yhtiökokouksessa yhtiöjärjestyksen muuttamiseen vaadittavalla äänimäärällä päättää, että IVS on uudelleenrekisteröitävä ApS:ksi. Uudelleenrekisteröiminen vaatii lausunnon arvioijalta – esimerkiksi tilintarkastajalta, joka lausunnollaan vahvistaa, että yhtiö on täyttänyt rahastointivelvoitteenensa ennen uudelleenrekisteröimistä ja kerrytetty pääoma on tallessa. Uudelleenrekisteröinti katsotaan tapahtuneen ja yhtiömuoto muuttuneen IVS:stä ApS:ksi, kun yhtiöjärjestys on muutettu osakepääoman ja nimen osalta vastaamaan ApS:n vaatimuksia ja muutos on rekisteröity Tanskan kaupparekisteriin. Uudelleenrekisteröinnin ohessa rahastoitu reservi siirretään yhtiön osakepääomaan. Kappaleessa 3.3. tehdyssä satunnaisotannassa neljä (6,8 prosenttia) IVS:nä perustettua yhtiötä oli uudelleenrekisteröity ApS:ksi.

Lainsäätely kannustaa siis perustamaan rajavastuuyhtiön, mutta sen tavoitteena on tehdä yhtiöistä silti ApS:ää vastaavia rajavastuuyhtiöitä, joilla on lain vaatima osakepääoma kerrytettynä ennen kuin ne voivat jakaa esimerkiksi voittoja. Lainsäätäjän intressin voidaan tässä siis nähdä olevan edelleen velkojien puolella, mutta vähimmäisosakepääomavaatimuksen on tunnistettu rajoittavan yritysten perustamista, jolloin yritystoiminnan perustamisen esteitä on haluttu poistaa. IVS:n voisi siis nähdä eräänlaisena ApS-hautomona. Hautomon läpikäyneet yritykset ovat todistaneet yritystoiminnan kannattavuuden kerryttämällä voittoa rahastointivelvoitteen verran ja näin ollen voidaan olettaa niiden olevan keskimäärin riskittömämpiä kuin sellaisten yhtiöiden, jotka eivät ole todistaneet liiketoiminnan kannattavuutta vielä käytännössä. Riskisyys taas voi vaikuttaa esimerkiksi rahoituksen hintaan.

2013 tehdyillä SL:n muutoksilla näyttäisi olleen vaikutusta perustettavien ApS:n ja IVS:n määrään. Taulukosta 14 huomataan, että ApS:n määrät ovat vuonna 2014 kasvaneet kerralla noin 17 prosenttia ja tämän jälkeen (2015–2018) pysyneet tasaisena keskimäärin noin 1,1 prosentin vuotuisessa kasvussa. IVS:n rekisteröintien määrä näyttäisi sen sijaan olevan hidastuvassa kasvussa lakimuutoksen jälkeen. Vuosien 2015–2018 keskiarvo vuotuiselle kasvulle on 27,0 prosenttia, mutta kasvu on hidastunut keskimäärin 42 prosenttia vuodessa. Kun otetaan huomioon rajavastuuyhtiöiden rekisteröinnit yhteensä, on niiden määrä kasvanut merkittävästi lakimuutoksen jälkeen. Keskimääräinen

kasvu vuosina 2015–2018 on ollut 9,0 prosenttia. Kasvu on selitettävissä IVS:n määrän lisääntymisellä ja voimakkaalla määrän kasvulla. Kasvu on kuitenkin myös ollut hidastuvaa. Vuonna 2018 kasvua tapahtui vain 2,4 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna.

Taulukko 14 - ApS- ja IVS -yhtiömuotojen rekisteröintien määrä erikseen ja yhdessä sekä kaikkien yhtiömuotojen rekisteröinnit vuosittain Tanskassa 2003–2018. Lähde: VIRK DATA – Søg i Registreringstidende.

Taulukosta on myös havaittavissa, että kaikkien yhtiömuotojen rekisteröintien vuotuinen lukumäärä riippuu voimakkaasti rajavastuuyhtiöiden rekisteröintien määrästä. Kun verrataan tämän suhdetta kaikkiin rekisteröityihin yhtiöihin, voidaan havaita, että 2003–2009 välillä suhde on ollut keskimäärin 85,2 prosenttia. Vuosina 2010–2013 suhde oli keskimäärin 88,3 prosenttia ja viimeisimmän lakimuutoksen jälkeen vuosina 2014–2018 keskimäärin 94,7 prosenttia. Tämä viittaa siihen, että muiden yhtiömuotojen rekisteröintien määrä on vähentynyt suhteessa rajavastuuyhtiöihin, eli vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä ja poistamisella on vaikutusta yhtiömuodon valintaan. Kun rekisteröintien kokonaismäärä on kuitenkin ollut kasvussa, viittaa tämä myös siihen, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistaminen on helpottanut samalla uusien yritysten perustamista.

Jotta voidaan tutkia lakimuutoksen välitöntä vaikutusta, tutkitaan vuoden 2013 lakimuutoksen vaikutuksia vertaamalla vuoden 2013 ja 2014 lukuja keskenään. Vuonna 2013 ApS:ä perustettiin yhteensä 15 874 kappaletta, joka on ollut 89,2 prosenttia kaikista rekisteröidyistä yhtiöistä. Vuonna 2014 ApS:ä perustettiin 18 597 kappaletta (+17,4 prosenttia) ja IVS:ä 6 139 kappaletta. Rajavastuuyhtiöitä perustettiin siis yhteensä 26 410 kappaletta (+56,1 prosenttia), mikä on ollut 93,7 prosenttia (+5,0 prosenttia) kaikista perustetuista yhtiöistä.

Edeltävän perusteella voidaan siis todeta, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on Tanskassa nähty vaikutusta rekisteröitävien ApS:n määrään kasvattavasti ja vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisella on nähty vaikutusta rekisteröitävien rajavastuuyhtiöiden määrään kasvattavasti. Poistolla on lisäksi havaittu olevan vaikutusta siihen, minkä yhtiömuodon yrittäjä valitsee. Lisäksi vähimmäisosakepääomavaatimuksen poiston voidaan havaita helpottaneen yritystoiminnan aloittamista, sillä yhtiöitä on perustettu enemmän lakimuutoksen jälkeen kuin ennen sitä. ApS:ien ja IVS:ien muutosten trendi on siis selkeä. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen suuruuden vaikutusta perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään puoltaa myös luvussa 3.3. tehty satunnaisotanta, jonka perusteella voidaan havaita, että suuri osa perustetuista rajavastuuyhtiöistä ei tarvitse 50 000 DKK:n suuruisia osakepääomaa liiketoiminnan aloittamiseksi.

4.3.2. Latvia

Latviassa rajatun vastuun yhtiötä kutsutaan nimellä *Sabiedrība ar ierobežotu atbildību* (SIA). Tätä säätelee Latvian yhtiölaki *komerclikums*¹²³ (04.05.2000, Nr. 158/160 (2069/2071), myöhemmin KCL). Yhtiömuodolla on joitain täysin samoja piirteitä kuin suomalaisella yksityisellä osakeyhtiöllä. Sen osakkeilla ei esimerkiksi voida käydä kauppaa julkisilla arvopaperimarkkinoilla ja sen tehtävänä on tehdä voittoa. Merkittävä ero yksityiseen osakeyhtiöön on kuitenkin se, että mikäli osakkeenomistaja olisi halukas myymään osakkeensa, olisi KCL:n mukaan yhtiön muilla osakkeenomistajilla yhtiölaainsäädäntöön perustuva etuoikeus osakkeiden lunastamiseen. Tämän voidaan nähdä

¹²³ Tutkielmassa viitataan lainkohtiin: 1, 34, 185¹, 189.1.

heikentävän osakkeiden likviditeettiä ja vaikeuttaa osakkeiden todellisen arvon määrittämistä, sillä vapaita markkinoita ei ole.

SIA:n vähimmäisosakepääomaksi on lainsäädännössä määritetty 2 800 euroa, johon se laskettiin 2 000 LVL:stä (2 846 eurosta¹²⁴) Latvian yhtiölainsäädännön muutoksella 04.10.2013 (Nr. 194 (5000)). Tällöin lainsäädäntöä päivitettiin vastaamaan EU-lainsäädännön kriteereitä. Poiketen suomalaisesta käytännöstä, vaikka Latviassa on olemassa lain vaatima vähimmäisosakepääoma, on kuitenkin mahdollista perustaa SIA jopa yhden euron pääomalla. Tällöin puhutaan yleisesti¹²⁵ *Small-Cap SIA*:sta, eli SIA:sta jonka osakepääoma on alle laissa määritetyn vähimmäisosakepääomavaatimuksen. Small-Cap SIA:a säännellään tarkemmin ja sille on olemassa rajoitteita verrattuna tavalliseen SIA:an. Tätä yhtiömuotoa koskeva sääntely esiteltiin Latvian yhtiölainsäädännön muutoksessa 29.04.2010 (Nr. 68 (4260)), joka käsitteli pitkälti juuri rajavastuuyhtiöitä koskevan lainsäädännön uudistamista.

Small-Cap SIA voidaan KCL 185¹.1:n mukaan perustaa, jos seuraavat (englanniksi käännetyt) kriteerit täyttyvät:

“1) the founders of the company are natural persons, and there are not more than five of them;

2) the shareholders of the company are natural persons, and there are not more than five of them;

3) the board of directors of the company consists of one or several members, and they all are shareholders of the company;

4) each shareholder of the company is a shareholder of only one such company, the equity capital of which is less than the equity capital specified in Section 185 of this Law [2800 euros].”

Yrityksen perustajien on siis oltava luonnollisia henkilöitä ja heitä voi olla enintään viisi, sama koskee myös sijoittajia. Yhtiön hallituksen jäsenten lukumäärä voi olla 1–5

¹²⁴ Valuuttakurssi 2010: 1 EUR = 0.702800 LVL.

¹²⁵ Ks. esimerkiksi Latvian yritysrekisterin (Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs) yhtiömuotojen lajitte-luperusteet.

henkilöä, sillä jokaisen hallituksen jäsenen on oltava myös osakkeenomistaja. Tämän lisäksi osakkeenomistajat voivat olla samanaikaisesti vain yhdessä Small-CAP SIA:ssa osakkeenomistajina ja näin ollen vain yhdessä Small-Cap SIA:ssa hallituksessa.

Jos Small-Cap SIA:n osakepääoma on alle KCL:n määrittämän vähimmäisosakepääomavaatimuksen, yhtiö on velvollinen rahastoimaan tilikauden nettotuloksestaan vähintään 25 prosentin pakolliseen reserviin. Tätä varastoitua reserviä voidaan yhtiökokouksen päätöksellä käyttää osakepääoman kasvattamiseen, tilikauden tappioiden kattamiseen, mikäli aiempien tilikausien voitoilla ei tilikauden tappiota pystytä kattamaan, tai aiempien tilikausien tappioiden kattamiseen, mikäli tilikauden voitoilla ei aiempien vuosien tappiota pystytä kattamaan.

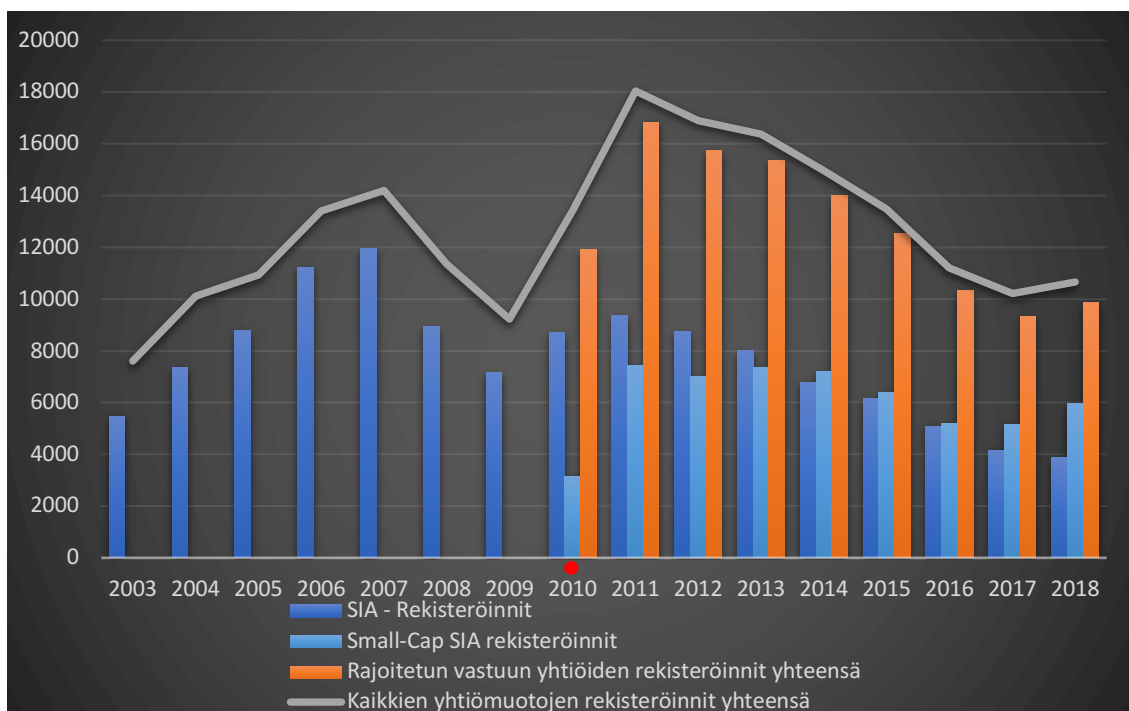
Jos yhtiön tilikausi on voitollinen, voi yhtiön hallitus ehdottaa voiton käytettäväksi parhaaksi katsomallaan tavalla siltä osin, kun siitä on vähennetty pakollinen vähintään 25 prosentin rahastointivelvoite – ehdotus joko hyväksytään tai hylätään yhtiökokouksessa. Mikäli yhtiö ei noudata edellä mainittuja velvoitteita reservin käytöstä tai ei siirrä tilikauden nettotuloksesta vähintään 25 prosenttia pakolliseen reserviin, yhtiöllä on velvollisuus kolme kuukauden aikana nostaa osakepääomansa KCL:n vaatimalle vähimmäisosakepääomavaatimuksen tasolle.

Jos kuitenkin Small-Cap SIA joudutaan ajamaan konkurssiin tai se joutuu maksukyvyttömyysmenettelyyn, ovat yhtiön osakkeenomistajat KCL:n mukaan vastuussa yhtiön veloista ja velvoitteista siltä osin kuinka paljon osakepääomaa on kerryttämättä perustajilla lain vaatimasta vähimmäisosakepääomasta. Esimerkiksi, jos yhtiön perustajat ovat maksaneet osakepääomaa 1 000 euroa, ovat osakkeenomistajat henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön veloista ja velvoitteista 1 800 eurolla (2 800 euroa - 1 000 euroa = 1800 euroa).

Sääntely Small-Cap SIA:lle voidaan nähdä olevan velkojensuojaa korostava, sillä käytännössä se tarjoaa saman minimisuojan velkojille kuin pakollinen vähimmäisosakepääoma, mutta ei rajoita yritystoiminnan aloittamista tarjoamalla tietyin rajaehdoin mahdollisuuden aloittaa yritystoiminta ilman vähimmäisosakepääomavaatimusta. Erityisesti KCL 185¹.1 neljännen kohdan voidaan nähdä korostavan sitä, että yritysmuoto on

tarkoitettu juuri ensiyrittäjien aloittamiseen, sillä mahdollisuus useamman Small-Cap SIA:n osakkeenomistajana olemiseen ei ole.

Small-Cap SIA tarjoaa sen, mitä Suomessa vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisella halutaan tarjota, eli kannustaa yritystoimintaan ilman vähimmäisosakepääomavaatimuksen esteitä. Sääntely on kuitenkin tiukempaa ja velkojiensuojan huomioon otavampaa, kuin mitä lainsäätäjät Suomessa haluaa tehdä. Latviassa SIA:n perustaminen ilman vaadittua vähimmäisosakepääomavaatimusta onnistuu siis vain tietyin rajoittein ja rahastointivelvoitteen kanssa, kun taas Suomessa rahastointivelvoitetta ei sisällytetä OYL:n säännöksiin ja muut kriteerit osakeyhtiön perustamiselle ovat pitkälti samat kuin aiemmin – aikomus lainsäätäjillä on kuitenkin sama. Näin ollen SIA ja Small-Cap SIA tarjoavat hyvän vertailukohdan nykyisen yksityisen osakeyhtiön ja uuden esitetyn lainsäädännön alaisen yksityisen osakeyhtiön vertailulle.

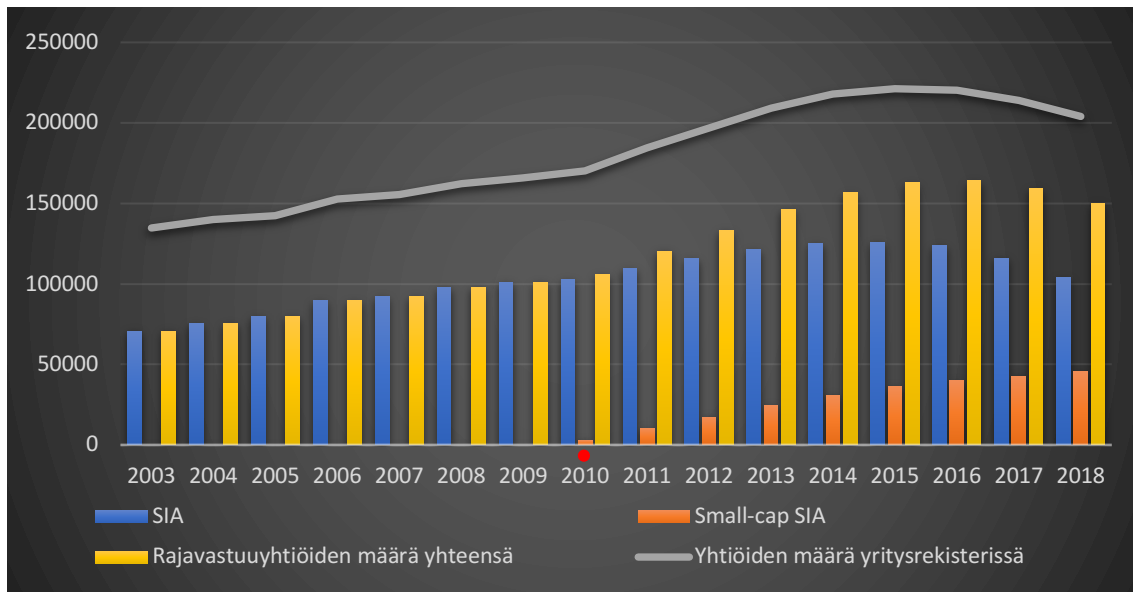
Taulukko 15 - SIA ja Small-Cap SIA -yhtiöiden vuotuiset rekisteröinnit erikseen ja yhdessä sekä kaikkien yhtiömuotojen rekisteröintien vuotuinen määrä Latviassa 2003–2018. Lähde: Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs – Statistics.

Taulukosta 15 voidaan havaita selkeä kasvu rekisteröityjen yritysten määrässä vuonna 2010, kun Latvian yhtiölakia uudistettiin. Rekisteröityjen rajavastuuyhtiöiden määrä kasvoi 66 prosenttia vuoteen 2009 verrattuna ja vuonna 2011 nopea rekisteröintien määrän lisääntyminen jatkui kasvuprosentin ollessa 41. Vaikka vuonna 2010 rekisteröintien

kasvusta osa johtui SIA:n rekisteröintien lisääntymisestä, Small-Cap SIA:n merkitys rekisteröityihin rajavastuuyhtiöihin on ollut välitön ja merkittävä. Niitä rekisteröitiin 2010 yhteensä 3 197 kappaletta kun taas SIA:a rekisteröitiin yhteensä 8 701 kappaletta, mikä on vain 1 530 yhtiötä enemmän kuin vuonna 2009. Merkittävän kasvusta tekee se, että laki tuli voimaan vasta toukokuussa 2010, joten se ei ehtinyt olla voimassa koko tarkasteluvootta ja näin ollen Small-Cap SIA pystyttiin rekisteröimään vasta toukokuusta alkaen, mikä osittain vääristää vertailua SIA:n ja Small-Cap SIA:n rekisteröintien välillä vuonna 2010.

Small-Cap SIA:n vaikutus voidaan havaita taulukosta paremmin vuonna 2011, jolloin SIA:a rekisteröitiin 625 kappaletta ja Small-Cap SIA:a 4 282 kappaletta enemmän kuin vuonna 2010. Rekisteröintien yhteenlaskettu vuotuinen määrä on tämän jälkeen taantunut ja kasvu kääntynyt negatiiviseksi. Rekisteröintien määrän väheneminen on ollut merkittävämpää SIA:n kohdalla ja vuonna 2014 Small-Cap SIA:a rekisteröitiin ensikertaa enemmän kuin SIA:a. Vuotuisten rekisteröintien määrän väheneminen on selvästi nopeampaa SIA- kuin Small-Cap SIA -yhtiöissä.

Kaikkien yhtiömuotojen vuotuisten rekisteröintien määrä on taulukon mukaan lakimuutoksen aikaan korkeimmillaan ja on sen jälkeen laskenut tasaisesti aina vuoteen 2018 asti. Tähän laskuun voivat vaikuttaa muut makrotaloudelliset tekijät, joten laskun syytä ei tutkielmassa lähdetä spekuloidaan. Rajavastuuyhtiöiden rekisteröinnin suhde kaikkien yhtiömuotojen rekisteröintiin viittaa kuitenkin siihen, että lakimuutoksen jälkeen yhtiömuodoksi valitaan todennäköisemmin rajavastuuyhtiö, mikä on yleinen havainto myös muissa vertailumaissa. Vuosina 2003–2009 rekisteröintien suhde oli keskimäärin 78,5 prosenttia, kun taas vuosina 2010–2018 vastaava suhde oli keskimäärin 92,4 prosenttia.

Taulukko 16 - Rajavastuuyhtiöiden ja kaikkien yhtiöiden määrä Latvian yrittäjärekisterissä vuosina 2003-2018. Lähde: Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs – Statistics.

Taulukosta 16 voidaan havaita, että lakimuutoksen jälkeen yhtiöiden määrä Latvian yrittäjärekisterissä on kasvanut. Kasvu on myös ollut nopeampaa kuin ennen lakimuutosta. Taulukosta voidaan lisäksi havaita, että rajavastuuyhtiöiden osuus kaikista yhtiöistä on ollut kasvussa. Tarkemmin tarkasteluna suhde on ollut keskimäärin 57,5 prosenttia ennen lakimuutosta ja 70,3 prosenttia lakimuutoksen jälkeen.

Jotta voidaan tutkia lakimuutoksen välitöntä vaikutusta, tutkitaan vuoden 2010 lakimuutoksen vaikutuksia vertaamalla vuosien 2009–2011 lukuja keskenään sekä vertaamalla näitä lukuja ennen finanssiriisiä oleviin lukemiin kriisin mahdollisen vaikutuksen poistamiseksi vertailusta. Vuonna 2009 perustettiin 7 170 SIA:a, vuonna 2010 vastaava luku oli 8 170 (+21,5 prosentin prosentuaalinen vuotuinen kasvu) ja 2011 taas 9 379 (+7,7 prosenttia). Vuotuisten rekisteröintien määrä on siis ollut kasvujohteinen, mutta ei vielä vuoden 2007 tasolla (11 970). Kun otetaan kuitenkin huomioon myös Small-Cap SIA:t, eli otetaan huomioon kaikki rekisteröidyt rajavastuuyhtiöt, havaitaan, että 2010 niitä rekisteröitiin 11 898 kappaletta ja vuonna 2011 yhteensä 16 841 kappaletta (+65,9 prosenttia), mikä on enemmän kuin ennen finanssikriisiä. Rajavastuuyhtiöiden rekisteröintien määrä suhteessa kaikkien yhtiöiden rekisteröinteihin on myös kasvanut. Vuonna 2009 se oli 77,7 prosenttia, vuonna 2010 vastaava luku oli 88,6 prosenttia (+14,6 prosenttia) ja vuonna 2011 se oli kasvanut jo 93,3 prosenttiin (+5,3 prosenttia). Ennen

finanssikriisiä vastaava luku oli vuonna 2007 84,2 prosenttia, mikä oli vertailuajanjakson korkein suhdeluku siihen mennessä. Vuotuisten rekisteröintien lisäksi olemassa olevien rajavastuuyhtiöiden suhde kaikista yhtiöistä on kasvanut. Rajavastuuyhtiöiden osuus yritysrekisterissä olevista yhtiöistä oli 61,1 prosenttia vuonna 2009, vuonna 2010 vastaava luku oli 62,2 prosenttia (+1,7 prosenttia) ja vuonna 2011 luku oli 65,3 prosenttia (+5,1 prosenttia). Ennen finanssikriisiä vastaava luku oli vuonna 2007 59,4 prosenttia, mikä oli vertailuajanjakson korkein suhdeluku siihen mennessä.

Vertailun perusteella voidaan todeta, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistolla on ollut välitön vaikutus perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään. Koska rajavastuuyhtiöiden vuotuisten rekisteröintien suhde kaikista vuotuisista rekisteröinneistä on lisäksi kasvanut, voidaan todeta, että rajavastuuyhtiö valitaan yhtiömuodoksi todennäköisemmin kuin jokin muu yhtiömuoto. Tämän lisäksi vähimmäisosakepääomavaatimuksen poiston voidaan nähdä helpottaneen yritystoiminnan aloittamista, sillä yhtiöitä on perustettu merkittävässä määrin enemmän lakimuutoksen jälkeen kuin ennen sitä tai ennen finanssikriisiä. Havaittu trendi rajavastuuyhtiöiden määrien kehityksessä on siis selkeä.

4.3.3. Alankomaat

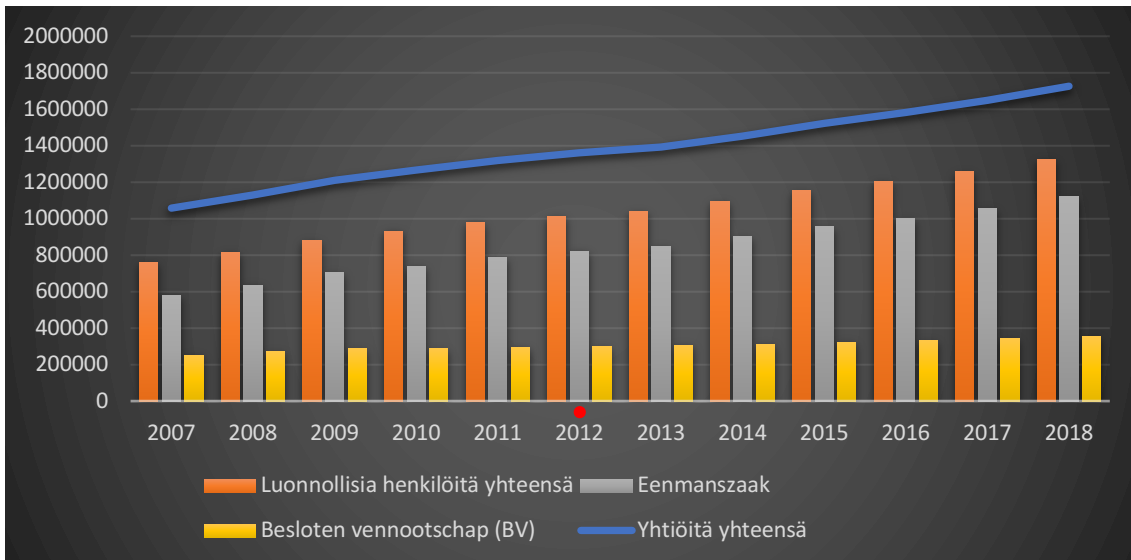
Alankomaissa yksityinen rajavastuuyhtiö on nimeltään *besloten vennootschap* (BV) ja sitä säätelee Alankomaiden siviililaki *burgerlijk wetboek*¹²⁶ (BW) ja erityisesti sen toinen kirja (*boek 2*), mikä sääntelee oikeushenkilöitä. BW:n mukaan BV:n pääoma on jaettu vähintään yhteen osakkeeseen, joilla voidaan käydä kauppaa muualla kuin pörssissä. Osakkeet on mahdollista ryhmitellä eri osakelajeihin. Osakkeenomistajat eivät ole BW:n mukaan myöskään henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön velvoitteista. BV on siis oikeushenkilö ja piirteiltään pitkälti perinteisen rajavastuuyhtiön tyyppinen omaten samanlaisia piirteitä kuin suomalainen osakeyhtiö.

BV:n on voinut perustaa ilman vähimmäisosakepääomaa kesäkuussa 2012 voimaan tulleen lakimuutoksen jälkeen, jolloin vähimmäisosakepääomavaatimus poistettiin¹²⁷. Tätä

¹²⁶ Tutkielmassa viitataan lainkohtiin: 2:175, 2:178.

¹²⁷ Ks. *Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht*. s. 2–3.

ennen pääomavaatimus BV:lle oli 18 000 euroa. Poiketen aiemmista vertailumaista, Alankomaissa huomattavasti suurempi osuus yhtiöistä on luonnollisia henkilöitä (*natuurlijke personen*), eli esimerkiksi yksityisiä elinkeinonharjoittajia (*eenmanszaak*). Myös avoimet yhtiöt (*vennootschap onder firma*) ja kommandiittiyhtiöt (*commanditaire vennootschap*) lasketaan tilastoinnissa luonnollisiin henkilöihin.

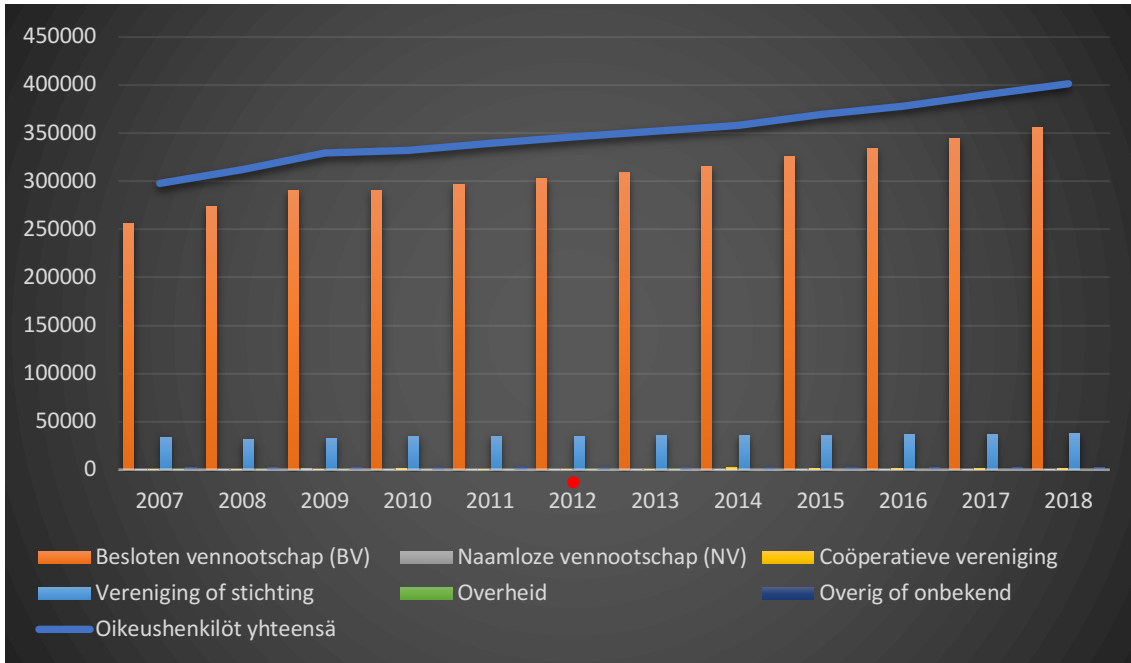
Taulukko 17 - Luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden jakautuminen Alankomaiden yhtiörekisterissä 2007–2018. Lähde: CBS Statline – Bedrijven.

Taulukosta 17 voidaan havaita, että yhtiöiden kokonaismäärän kasvu on ollut tasaisessa 4,6 prosentin vuotuisessa kasvussa. Ennen lakimuutosta (2007–2011) vuotuinen kasvu on keskimäärin 5,7 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen (2013–2018) 4,0 prosenttia. Kasvu on siis tarkastelujaksolla hidastunut, mutta ei merkittävästi laskenut.

Luonnollisten henkilöiden prosentuaalinen osuus kaikista yhtiöistä, sekä yksityisten elinkeinonharjoittajien osuus luonnollisista henkilöistä on merkittävä, kuten taulukosta voidaan havaita. Taulukosta nähdään, että luonnolliset henkilöt kattavat koko yhtiökannasta keskimäärin 74,5 prosenttia ja yksityiset elinkeinonharjoittajat kattavat luonnollisista henkilöistä keskimäärin 81,2 prosenttia koko tarkastelujaksolla. Ero rajavastuuyhtiöihin on merkittävä, sillä esimerkiksi BV:t kattavat keskimäärin 22,9 prosenttia kaikista yhtiöistä tarkastelujaksolla. Tämän lisäksi ero aiempiin vertailumaihin on merkittävä, esimerkiksi Latviassa rajavastuuyhtiöiden suhde koko yhtiökantaan on samalla

tarkastelujaksolla (2007–2018) 67,8 prosenttia. Yritysdemografialla yhtiömuodon perusteella voi olla siis vaikutusta lakimuutoksen vaikutuksiin tarkastellusta näkökulmasta. BV luokitellaan alankomaalaisissa tilastoissa oikeushenkilöksi ja kuten taulukosta 18 voidaan havaita, kaikista oikeushenkilöistä se kattaa suurimman osan (keskimäärin 88,1 prosenttia). Toinen merkittävä oikeushenkilöksi katsottava yhtiömuoto on yhdistys tai säätiö (*vereniging of stichting*), joiden määrä on kuitenkin pysynyt tarkastelujaksolla lähes vakiona. Muiden yhtiömuotojen määrät ovat vähäisiä ja myöskään näissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia tarkastelujaksolla. Tämän lisäksi rekisteröityjen BV:iden määrä yhtiörekisterissä on kasvanut tarkastelujaksolla noin 3,1 prosentin vuotuisella kasvuvauhdilla, kun taas kaikkien oikeushenkilöiden määrä yhtiörekisterissä on kasvanut keskimäärin 2,8 prosentin vuotuisella kasvuvauhdilla – eroa ei siis juurikaan ole. Voidaankin näin ollen todeta, että kaikkien oikeushenkilöiden kehitys yhteensä on tilastoissa yhdenmukainen BV:iden määrän kehityksen kanssa. Tällöin tutkielmassa

voidaan myöhemmin käyttää oikeushenkilöiden rekisteröintien määrän kehitystä kuvaamaan BV:n rekisteröintien kehitystä.¹²⁸

Taulukko 18 - Oikeushenkilöiden määrät yhtiörekisterissä Alankomaissa 2007–2018¹²⁹. Lähde: CBS Statline – Bedrijven.

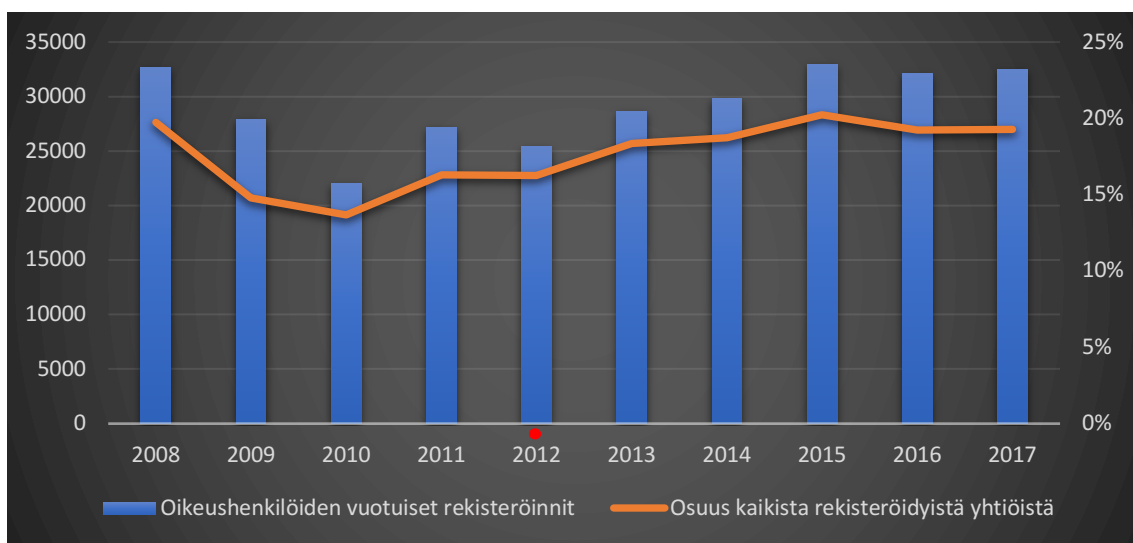
Oikeushenkilöiden määrän kehitys Alankomaissa on tarkastelujaksolla ollut kasvava. Kasvunopeus ennen lakimuutosta (2007–2011) on keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa, kun taas lakimuutoksen jälkeen se on keskimäärin 2,5 prosenttia. BV:iden keskimääräinen kasvunopeus ennen lakimuutosta on 4,3 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen 2,7 prosenttia vuodessa. BV:iden määrä on siis kasvanut melko tasaisesti yhtiörekisterissä ja kehitys on yhdenmukainen koko yhtiökannan kehityksen kanssa. Näin ollen merkittävää vaikutusta ei lakimuutoksella ole pitkällä aikavälillä yhtiörekisterin tarkastelussa havaittavissa, vaan muutokset johtunevat yleisistä makrotaloudellisista ilmiöistä.

Kun sen sijaan tarkastellaan oikeushenkilöiden vuotuisia rekisteröintiä ja niiden määrän kehitystä, voidaan taulukosta 19 havaita, että ennen lakimuutosta oikeushenkilöiden rekisteröintien vuotuinen määrä on vähentynyt keskimäärin -4,1 prosenttia ja

¹²⁸ Tähän rajaukseen on jouduttu turvautumaan johtuen saatavilla olevasta datasta koskien vuotuisia rekisteröintejä (Taulukko 19), jossa BV:n lukuja ei ole eroteltu muista oikeushenkilöistä.

¹²⁹ *Besloten vennootschap* = yksityinen osakeyhtiö, *naamloze vennootschap* = julkinen osakeyhtiö, *coöperatieve vereniging* = osuuskuntayhdistys, *vereniging of stichting* = yhdistys tai säätiö, *overheid* = valtion-yhtiö, *overig of onbekend* = muu tai tuntematon.

lakimuutoksen jälkeen se on kasvanut keskimäärin 5,2 prosenttia. Tämän lisäksi osuus kaikista vuotuisista rekisteröinneistä on ollut keskimäärin 16,1 prosenttia ennen lakimuutosta ja keskimäärin 19,2 prosenttia lakimuutoksen jälkeen. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisella näyttäisi siis olleen vaikutusta vuotuisten rekisteröintien määrään ja siihen mikä yhtiömuoto valitaan pitkällä aikavälillä. Tanskassa vastaavan vertailuluvun keskiarvo samalla tarkastelujaksolla (2007–2018) on 90,3 prosenttia, joten osuus vuotuisista rekisteröitävistä yhtiöistä on Alankomaissa merkittävästi matalampi, kuin toisessa verrokkimaassa. Tämä täytyy ottaa huomioon tuloksia tarkasteltaessa.

Taulukko 19 - Vuotuiset oikeushenkilöiden rekisteröinnit sekä rekisteröintien osuus kaikista rekisteröidyistä yhtiöistä Alankomaissa 2008–2017. Lähde: CBS Statline – Bedrijven.

Jotta voidaan tutkia lakimuutoksen välitöntä vaikutusta, tutkitaan vuoden 2012 lakimuutoksen vaikutuksia vertaamalla vuosien 2011 ja 2013 lukuja keskenään. Kaikkien yhtiöiden määrä yhtiörekisterissä vuonna 2011 oli 1 318 410. Lukumäärä kasvoi 5,8 prosenttia vuoteen 2013 mennessä, jolloin yhtiörekisterissä oli yhteensä 1 394 290 yhtiötä. BV:iden määrä yhtiörekisterissä vuonna 2011 oli 297 045 ja niiden määrä kasvoi 4,1 prosenttia vuoteen 2013, jolloin lukumäärä oli 309 145. Samalla kuitenkin BV:iden osuus koko yhtiökannasta pieneni 1,6 prosenttia. Niiden osuus kaikista yhtiörekisterin yhtiöistä oli 22,6 prosenttia vuonna 2013.

Vuotuisten rekisteröintien kokonaismäärä vuonna 2011 oli 166 765, joista oikeushenkilöiden osuus oli 27 195 (16,3 prosenttia). Vuonna 2013 vuotuisten rekisteröintien määrä kokonaisuudessaan oli 156 110 (-6,4 prosenttia) ja oikeushenkilöiden määrä kasvoi 5,3

prosenttia 28 645 yhtiöön. Samanaikaisesti luonnollisten henkilöiden rekisteröintien määrä laski 8,7 prosenttia vuodesta 2011. Oikeushenkilöiden osuus kaikista vuosittain rekisteröitävistä yhtiöistä näin ollen kasvoi 18,3 prosenttiin (+12,5 prosenttia).

Vertailun perusteella voidaan siis havaita, että oikeushenkilöiden ja näin ollen BV:iden määrä on lakimuutoksen jälkeen kasvanut. Suhteellinen määrän kasvu kaikista yhtiörekisterin yhtiöistä on kuitenkin melko vähäinen ja vuotuisten rekisteröintien kokonaismäärän pysyessä lakimuutoksen ympärillä muuttumattomana, ei lakimuutoksella näyttäisi olleen vaikutusta perustettavien yhtiöiden määrään. Lakimuutoksella vaikuttaisi kuitenkin olleen vaikutusta siihen, mikä yhtiömuoto valitaan, sillä oikeushenkilöiden määrän nopea kertaluonteinen kasvu ja pidempi tasainen kasvu viittaa siihen, että osakeyhtiömuoto on houkuttelevampi vaihtoehto kuin aiemmin.

Muutokset ja havaittava trendi ovat aiempia vertailumaita maltillisempia, mikä todennäköisesti johtuu Alankomaiden yhtiörakenteesta. Vaikuttaisi siis siltä, että yhtiörakenteen ollessa sellainen, että luonnollisen henkilön asema yhteiskunnassa on vakiintuneempi kuin rajavastuuyhtiön, on myös rajavastuuyhtiöitä välittömästi ja luonnollisia henkilöitä välillisesti koskettavalla vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistolla maltillisempi vaikutus, kuin jos rajavastuuyhtiöiden osuus koko yhtiökannasta olisi suurempi. Näin ollen voidaan olettaa, että yhtiörakenteella on vaikutusta lakimuutoksen kokonaisvaikutuksiin rajavastuuyhtiöiden osalta.

4.3.4. Espanja

Espanjalainen yksityinen rajavastuuyhtiö on nimeltään *sociedades de responsabilidad limitada* (S.R.L.) ja julkinen rajavastuuyhtiö on nimeltään *sociedades anónimas* (S.A.). Näitä sääntelee Espanjan yhtiölaki *Ley De Sociedades De Capital*¹³⁰ (161/2010, myöhemmin LSC). S.R.L:llä on vastaavia piirteitä kuten muilla rajavastuuyhtiöillä. Esimerkiksi sen omistus on LSC:n mukaisesti jaettu osakkeisiin ja osakkeenomistajat eivät ole vastuussa yhtiön velvoitteista kuin sijoittamallaan summalla. S.R.L. perustetaan sopimuksella, joka rekisteröidään paikalliseen kaupparekisteriin. LSC:ssä on myös säännelty, että yhtiöillä

¹³⁰ Tutkielmassa viitataan seuraaviin lainkohtiin: 1:1.1–1:1.2, 1:1.4–1:1.5, 1:2.11 bis–1:2.11 ter, 2:1.19–2:1.20

on tarkoituksestaan riippumatta oltava kaupallinen luonne – niiden tehtävänä on siis tehdä voittoa.

Aiemmista vertailumaista poiketen, yhtiölainsäädäntö sääntelee rajavastuuyhtiöitä ja niiden toimintaa melko tarkasti. LSC:ssä esimerkiksi määritetään pääomayhtiöiden kotisivujen luomisesta. Ainoastaan S.A.:lla kotisivujen olemassaolo on pakollista, mutta mikäli S.R.L. aikoo sellaisen perustaa, tarvitaan siihen yhtiökokouksen pöytäkirja, josta ilmenee, että kotisivun perustamisesta on yhtiökokouksessa aiottu keskustella ja päättää. Tämän lisäksi vaaditaan ilmoitus kaupparekisteriin kotisivujen perustamisesta. Vastavaa pakottavaa lainsäädäntöä ei ole esimerkiksi luonnollisilla henkilöillä ja ylimääräinen byrokratia voi vaikuttaa kynnykseen osakeyhtiön perustamiseksi. S.R.L.:ien osuus kaikista yhtiöistä yhtiörekisterissä on ollut 35,4 prosenttia ja osuus vuotuisista rekisteröinneistä on ollut 23,9 prosenttia vuonna 2017. Näin ollen, kuten Alankomaiden kohdalla (luvussa 4.3.3.) on Espanjassa rajavastuuyhtiöiden osuus kaikista yhtiöistä sekä vuotuisesti rekisteröitävistä yhtiöistä melko alhainen. Tämä voi aiempien havaintojen perusteella vaikuttaa myös vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistumisen vaikuttavuuteen.

S.R.L.:n vähimmäisosakepääomavaatimus on LSC:n mukaan 3 000 euroa, johon se laskettiin vuonna 2010 uuden lain astuessa voimaan 3 007 eurosta. Aiemmin se muutettiin valuuttamuutoksena 500 000 pesetasta (noin 3 007 euroa) 3 007 euroon. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen lasku olikin siis lähinnä symbolinen ja sillä ei ole ollut näkyviä muutoksia vuotuisissa rekisteröinneissä tai S.R.L.:ien määrässä yhtiörekisterissä, kuten myöhemmin taulukoista 20 ja 21 voidaan havaita. Rekisteröintien kehityksen trendi vaikuttaisi heilahdelleen makrotaloudellisten ilmiöiden johdosta, mutta keskimääräinen vuotuinen kehitys kaikkien yhtiöiden rekisteröinneille on ollut tarkastelujaksolla kuitenkin niukasti positiivinen 0,7 prosenttia. S.R.L.:ien vastaava keskimääräinen vuotuinen kasvu on -0,3 prosenttia. Yhtiöiden kokonaismäärä yhtiörekisterissä on tarkastelujaksolla kasvanut keskimäärin 0,3 prosenttia vuodessa ja S.R.L.:ien määrä on kasvanut keskimäärin 3,0 prosenttia vuodessa.

Espanjassa vähimmäisosakepääomavaatimusta ei ole kokonaan poistettu. Vuonna 2013 tehdyn lakimuutoksen¹³¹ jälkeen on ollut kuitenkin mahdollista perustaa rajavastuuyhtiö myös pienemmällä vähimmäisosakepääomalla. Tällöin voimaan astuu tosin pakottavaa lainsäädäntöä, johon kuuluu muun muassa rahastointivelvoite.¹³² Lakimuutoksen tarkoituksena oli nimensä mukaisesti helpottaa yritystoimintaa ja yritysten kansainvälistymistä¹³³. Se, että vähimmäisosakepääomavaatimusta ei ole kokonaan poistettu ja että sen alittaville yhtiöille asetetaan enemmän pakottavaa lainsäädäntöä voi osaltaan vaikuttaa myös vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksen vaikutuksiin, mikäli byrokratian seurauksena kynnys rajavastuuyhtiön perustamisesta ei tosiasiallisesti laske tai lasku ei ole merkittävä.

LSC:n mukaan, mikäli yhtiöllä ei ole laissa määritettyä 3 000 euron vähimmäisosakepääomaa, tulkitaan se S.R.L.:ksi, jota sääntelee ylimääräinen pakottava lainsäädäntö. Tällaisen yhtiön täytyy LSC:n mukaan tallettaa vähintään 20 prosenttia sen vuotuisesta nettotuloksesta erilliseen rahastoon. Vasta kun lain vaatima 3 000 euron vähimmäisosakepääoma on kerrytetty, voi yhtiö jakaa osinkoa. Tällöin tulee kuitenkin huomioida, että yhtiön nettovarallisuus ei saa olla osingonjaon alkaessa tai sen seurauksena alle 60 prosenttia lain vaatimaa vähimmäisosakepääomaa vastaavasta summasta. Tarkasteluhetkellä nettovarallisuus ei saisi siis osingonjaon alkaessa tai seurauksena laskea alle 1 800 euron. Myöskään osakkeenomistajille tai johtajille maksettavat korvaukset eivät saa ylittää 20 prosenttia kyseessä olevan vuoden nettovarallisuudesta huolimatta siitä millaiseen korvaukseen he olisivat oikeutettuja itsenäisinä ammatinharjoittajina. Mikäli yhtiö joudutaan purkamaan ja vähimmäisosakepääoman määrää ei ole saavutettu, ovat osakkeenomistajat sekä yrityksen johtajat yhdessä ja erikseen vastuussa vähimmäisosakepääoman maksamisesta. He voivat siis joutua normaalitilanteessa henkilökohtaiseen vastuuseen yhtiön velvoitteista maksimissaan 3 000 euroon asti.

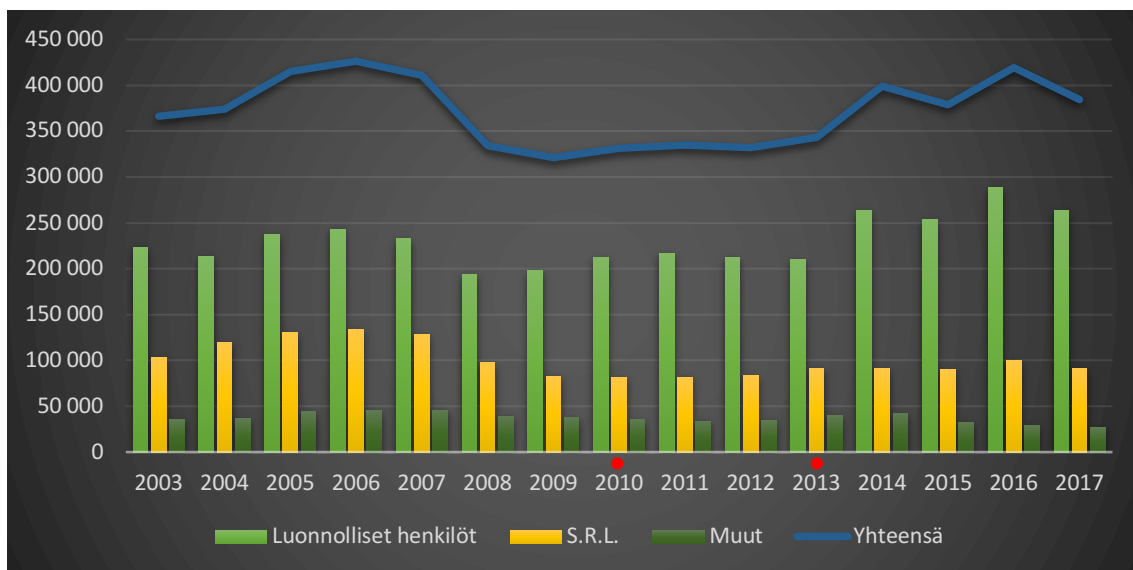
Vähimmäisosakepääomaa edellä kuvatulla tavalla kerryttämässä olevalle yhtiölle ei ole laissa olemassa omaa yhtiömuotoa tai niitä ei julkisesti tilastoida erikseen, kuten

¹³¹ Ley de apoyo a los emprendedores y su internacionalización (14/2013).

¹³² vrt. Latvia ja Small-Cap SIA.

¹³³ "De apoyo a los emprendedores y su internacionalización" = "Tukea yrittäjille ja niiden kansainvälistymiselle".

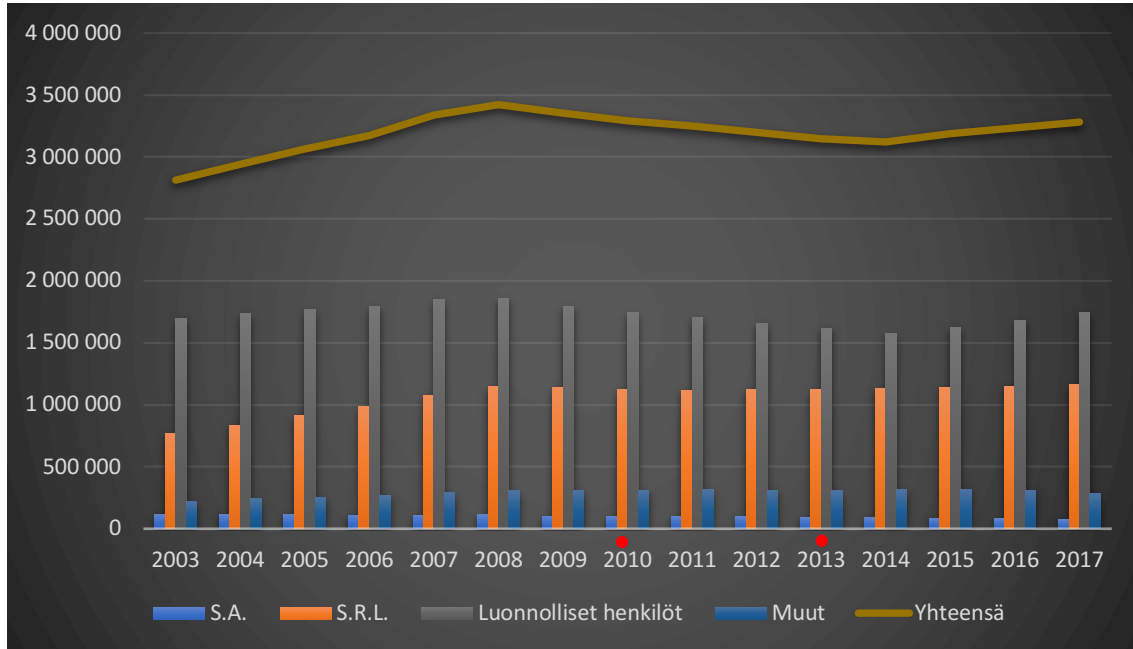
esimerkiksi Tanskassa tai Latviassa, joten alle 3 000 euron vähimmäisosakepääomalla perustettujen yhtiöiden kehitystä ei ole välittömästi mahdollista tutkia. Tällöin vertailu tulee suorittaa välillisesti tutkimalla S.R.L.:ien kehitystä. Tulosten tulkinnassa tulee huomioida se, että vertailussa ei ole mahdollista käyttää alle 3 000 euron vähimmäisosakepääomalla rekisteröityjen yhtiöiden dataa. Rajavastuuyhtiöiden määrän kokonaiskehityksen voidaan kuitenkin aiempien havaintojen perusteella olettaa noudattavan samaa trendiä, mutta lievemässä mittakaavassa.

Taulukko 20 – Vuotuiset rekisteröinnit Espanjassa 2003–2017. Lähde: National Statistics Institute – Harmonized Business Demographics.

Taulukosta 20 voidaan havaita, että ennen lakimuutosta (2003–2012) keskimääräinen rekisteröintien kehitys on ollut -1,6 prosenttia vuodessa. Lakimuutoksen jälkeen vastaava keskimääräinen kasvuprosentti on 0,1. S.R.L.:ien suhde kaikkiin vuotuisesti rekisteröitäviin yhtiöihin on ollut ennen lakimuutosta keskimäärin 28,5 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen 23,6 prosenttia. Lakimuutos ei näyttäisi siis kasvattaneen S.R.L.:n suhteellista rekisteröintien määrää, mutta S.R.L.:n vuotuisen rekisteröintien näyttäisi läheneen hitaaseen kasvuun. Kynnys perustaa rajavastuuyhtiö näyttäisi siis pidemmällä aikavälillä laskeneen hieman, mutta erityisesti luonnollisena henkilönä, esimerkiksi yksityisenä elinkeinonharjoittajana, toimiminen on pidemmällä aikavälillä rajavastuuyhtiötä houkuttelevampi vaihtoehto. Lakimuutoksen jälkeen luonnollisten henkilöiden rekisteröintien vuotuiset määrät ovat kasvaneet voimakkaammin, ollen keskimäärin 6,8

prosentin vuotuisessa kasvussa lakimuutoksen jälkeen. Ennen lakimuutosta vastaava luku on ollut -0,3 prosenttia. Muiden yhtiömuotojen vuotuiset rekisteröinnit ovat kääntyneet lakimuutoksen jälkeen laskuun.

Taulukko 21 – Espanjan yhtiörekisterin yhtiömäärän kehitys 2003–2017¹³⁴. Lähde: National Statistics Institute – Harmonized Business Demographics.

Tarkasteltaessa lakimuutoksen vaikutusta yhtiökantaan, taulukosta 21 voidaan havaita, että ennen lakimuutosta S.R.L.:ien määrän keskimääräinen vuotuinen kasvu on ollut 4,3 prosenttia, kun taas lakimuutoksen jälkeen kasvu on hidastunut keskimäärin 0,8 prosenttiin vuodessa. Vertailukohtana koko yhtiökannan määrän keskimääräinen vuotuinen kasvu on ollut -0,2 prosenttia ennen lakimuutosta, kun taas lakimuutoksen jälkeen kasvu on nopeutunut keskimäärin 2,0 prosenttiin vuodessa. Vaikuttaisikin siis siltä, että lakimuutoksella ei ole juurikaan ollut pitkällä aikavälillä vaikutusta S.R.L.:ien kokonaismäärän kehitykseen.

Rekisteröintejä ja yhtiörekisteriä katsottaessa näyttäisi siltä, että luonnollisten henkilöiden määrä on nousujohteinen. Tällöin voidaan S.R.L.:ien ja luonnollisten henkilöiden suhteellista osuutta tutkimalla saada tietoa siitä, miten näiden keskinäinen arvostus on

¹³⁴ Kohta "Muut" pitää sisällään seuraavat yhtiömuodot: avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, yhteisomistus-yritys, osuuskunnat, yhdistykset ja autonomiset järjestöt. Merkittävin yhtiömuoto Muut-luokassa on yhdistykset 52,4 prosentin osuudella.

kehittynyt, sillä aiemmassa vertailussa on havaittu, että luonnollisten henkilöiden määrä vaikuttaisi konvertoituvan rajavastuuyhtiöihin, eli rajavastuuyhtiöt olisivat lakimuutoksen jälkeen houkuttelevampia yhtiömuotoja kuin luonnolliset henkilöt. Tällöin mikälä näiden suhteellinen osuus kasvaisi, voitaisiin lakimuutoksella havaita olevan rajavastuuyhtiöiden asemaa parantanut vaikutus. S.R.L.:n suhteellinen osuus S.R.L:n ja luonnollisten henkilöiden muodostamasta otannasta on ollut yhtiörekisterissä ennen lakimuutosta keskimäärin 36,7 prosenttia. Lakimuutoksen jälkeen vastaava suhdeluku on ollut keskimäärin 41,0 prosenttia (+11,7 prosenttia). S.R.L.:ien suhteellinen osuus ja näin ollen niiden houkuttelevuus yhtiömuotona näyttäisi siis kasvaneen, kun katsotaan aktiivisia yhtiöitä. Vuotuisissa rekisteröinneissä vastaava tunnusluku on ennen lakimuutosta 32,2 prosenttia ja lakimuutoksen jälkeen 25,9 prosenttia (-19,6 prosenttia). Tämä kertoo siis siitä, että luonnollisia henkilöitä rekisteröidään vuotuisesti keskimäärin enemmän kuin S.R.L.:iä, mutta S.R.L.:t ovat vakaampia ja niitä ei lopeteta vastaavassa suhteessa kuin luonnollisia henkilöitä ja tämän takia niiden suhde kasvaa yhtiörekisterissä.

Jotta voidaan tutkia välitöntä vaikutusta, tutkitaan vuoden 2013 lakimuutoksen vaikutuksia vertaamalla vuosien 2012 ja 2014 lukuja keskenään. S.R.L.:ien vuotuiset rekisteröinnit olivat 83 905 vuonna 2012 ja vuonna 2014 vastaava luku oli 91 708 (+9,3 prosenttia). S.R.L.:n suhde kaikkiin rekisteröinteihin oli 25,2 prosenttia vuonna 2012 ja 23,0 prosenttia vuonna 2014 (-9,1 prosenttia). Vaikka siis S.R.L.:ien rekisteröintien määrä on selvästi kasvanut, on suhteellinen osuus rekisteröinneistä pienentynyt. Suhteen lasku selittyy luonnollisten henkilöiden rekisteröintien määrän nopealla kasvulla (+24 prosenttia 2012–2014). S.R.L.:ien ja luonnollisten henkilöiden keskinäinen suhde taas on ollut 40,4 prosenttia vuonna 2012 ja 41,9 prosenttia (+3,8 prosenttia) vuonna 2014. Lakimuutoksella on siis ollut vaikutusta rekisteröitävien osakeyhtiöiden määrään, mutta rajavastuuyhtiötä ei kuitenkaan valita todennäköisemmin yhtiömuodoksi kuin luonnollista henkilöä uutta yhtiötä perustettaessa.

Yhtiörekisterissä S.R.L.:iä on vuonna 2012 ollut 1 123 574 kappaletta. Vastaava luku vuonna 2014 on 1 137 696 kappaletta (+1,3 prosenttia). S.R.L.:ien suhde muihin yhtiöihin on ollut 35,1 prosenttia vuonna 2012 ja 36,5 prosenttia (+3,9 prosenttia) vuonna 2014. S.R.L.:ien ja luonnollisten henkilöiden keskinäinen suhde taas on ollut 28,3

prosenttia vuonna 2012 ja 25,8 prosenttia (-9,0 prosenttia) vuonna 2014. S.R.L.:ien tunnusluvut ovatkin olleet kasvussa lakimuutoksen aikana myös yhtiörekisterissä. Absoluuttisen määrän kehitys on niin vähäinen, että siitä ei voida vetää johtopäätöksiä, mutta suhdelukujen kehittyessä positiivisesti samalla kun luonnollisten henkilöiden rekisteröintien määrä on lisääntynyt merkittävästi viittaa siihen että S.R.L.:n arvostus yhtiömuotona on lakimuutoksen seurauksena kasvanut ja se valitaan todennäköisemmin yhtiömuodoksi kuin ennen lakimuutosta, vaikka sitä ei valitakaan vielä todennäköisemmin yhtiömuodoksi kuin luonnollista henkilöä. Havaittu trendi on siis heikko.

5. Johtopäätökset

5.1. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen vaikutukset perustettavien osakeyhtiöiden määrään

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen vaikutukset ovat vertailumaissa samansuuntaisia ja kertovat vahvaa trendiä siitä, että vähentämisellä on vaikutusta rajavastuuyhtiöiden määrään. Kaikissa vertailumaissa vähimmäisosakepääomavaatimusta pienennettiin vähintään puoleen (Ruotsi) ja äärimmillään jopa kymmenykseen (Puola) alkuperäisestä. Kaikissa vertailumaissa, paitsi Puolassa, rajavastuuyhtiöiden osuus yhtiökannasta on merkittävä. Rekisteröintien määriä lukuun ottamatta Puolassa kyettiin havaitsemaan vastaavaa trendiä kuin muissa vertailumaissa esimerkiksi yhtiörekisterin osalta. Rekisteröintien vertailtavuuteen vaikuttaa se, että vuotuisia rekisteröintejä Puolaan ei ollut saatavilla ja Puolan vertailuluvut on jouduttu laskemaan nettomääräisinä yhtiörekisteristä. Näiden lisäksi vähimmäisosakepääomavaatimuksen lisäämisen seuraamuksia voitiin tutkia Unkarin kohdalla. Lisäämisen vaikutusten havaittiin olevan vastakkaisia vähentämiselle, mutta pienemmässä mittasuhteessa.

Lakimuutoksen seurauksena havaittava rekisteröintien määrän kehitys näkyy taulukoissa porrasmaisena kertaluontoisena kehityksenä. Kehitys on siis nopeaa välittömästi lakimuutoksen jälkeen, mutta jää myös usein tälle tasolle jatkaen kasvua joko maltillisesti tai taantuen. Yhtiörekisterissä kehitys näkyy sen sijaan pidempiaikaisena kasvuna, joka on nopeampaa kuin ennen lakimuutosta. Pidemmällä aikavälillä lukuihin vaikuttavat myös muut makrotaloudelliset ilmiöt, mutta vastaava trendi on voitu havaita Puolaa lukuun ottamatta jokaisessa vertailumassa, joten voidaan olettaa vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen vaikuttaneen havaittuun trendiin.

Vähimmäisosakepääomavaatimuksen lisäämisellä on havaittu olevan rajavastuuyhtiöiden rekisteröintien määrää vähentävä vaikutus. Samanaikaisesti luonnollisten henkilöiden rekisteröintien määrä on lisääntynyt Unkarissa merkittävästi. Tämän lisäksi kokonaisrekisteröintien määrässä ei ole havaittu merkittävää laskua, mikä viittaa siihen, että yhtiömuodon valinnassa luonnolliset henkilöt ja rajavastuuyhtiöt korvaavat toisiaan

vallitsevan sääntelyllisen tilanteen mukaan. Lisäämistä pystyttiin kuitenkin tutkimaan vain Unkarin kohdalla, joten sen tuloksista ei voida vetää liian vahvoja johtopäätöksiä.

Luonnollisten henkilöiden sekä rajavastuuyhtiöiden keskinäistä korvaavuutta rekisteröinneissä on havaittavissa verrokkimaissa vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen yhteydessä. Toistuva trendi näyttäisi olevan, että vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähennyksen yhteydessä, kun rajavastuuyhtiöiden rekisteröintien määrä kasvaa, pienenee vastavuoroisesti luonnollisten henkilöiden rekisteröintien vuotuiset määrät. Poikkeuksena tästä oli Norja, missä korvaavuutta havaittiin tapahtuvan muiden yhtiömuotojen (kuten kommandiitti ja avoin yhtiö) sekä rajavastuuyhtiöiden välillä, eikä lakimuutoksella ollut havaittavia vaikutuksia esimerkiksi yksityisten elinkeinonharjoittajien määrään. Puolassa havaintoa ei pystytty toteuttamaan, sillä vuotuisia rekisteröintejä ei ollut mahdollista saada tutkittavaksi.

Näin ollen vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisellä on kasvattavaa vaikutusta perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään. Muutoksilla on myös voitu havaita olevan hieman vaikutusta yritystoiminnan helpottamiseen, sillä havaintomaissa rekisteröintien määrä on lisääntynyt lakimuutoksen jälkeen. Lakimuutoksen vaikutuksen voimakkuudet vaihtelivat vertailumaittain, mutta trendit ovat toistuvia. Trendin voimakkuuteen näyttäisi vaikuttavan se, kuinka suuri osa yhtiökannasta tai rekisteröidyistä yhtiöistä on rajavastuuyhtiöitä.

Oheisessa taulukossa 22 on koottuna vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen vaikutukset. Taulukkoon on valittu olennaisimmat tunnusluvut, joita vertailussa on käytetty. Taulukko on tarkoitettu tukemaan edellä esitettyä.

	Ruotsi	Puola	Norja	Unkari
<i>Prosentuaalinen vähennys vähimmäispääomavaatimukseen</i>	-50 %	-90 %	-70 %	-83 %
<i>Rajavastuuyhtiöiden keskimääräinen osuus vuotuisista rekisteröinneistä lakimuutoksen voimaantulusta edeltäneenä vuotena</i>	43,1 %	*11,2 %	29,8 %	29,5 % (**51,8 %)
<i>Rajavastuuyhtiöiden keskimääräinen osuus vuotuisista rekisteröinneistä lakimuutoksen voimaantulon jälkeisenä vuotena</i>	61,5 %	*10,3 %	43,1 %	44,5 % (**30,8 %)
<i>Rajavastuuyhtiöiden määrän prosentuaalinen kasvu lakimuutoksen ympärillä (+/- 1 vuosi)</i>	(+) 80,6 %	(+) 12,5 %	(+) 60,1 %	(+) 79,7 % (**-28,5 %)
<i>Rajavastuuyhtiöiden määrän keskimääräinen kehitys yhtiörekisterissä lakimuutoksen jälkeen tarkastelujaksolla</i>	(+) 6,0 %	(+) 8,4 %	(+) 5,2 %	(+) 7,6 % (**-0,7 %)

Taulukko 22 – Koornos vertailumaista. *Nettomääräiset, laskettu yhtiörekisteristä. **Vähimmäisosakepääomavaatimuksen noston ajalta

5.2. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisen vaikutukset perustettavien osakeyhtiöiden määrään

Vertailumaiden sääntely rajavastuuyhtiöiden osalta on pitkälti samankaltaisia. Esimerkiksi latvialainen, tanskalainen ja espanjalainen lainsäädäntö tarjoavat jokainen mahdollisuuden perustaa rajavastuuyhtiö ilman lain vaatimaa vähimmäisosakepääomaa. Tällöin voimaan astuu kuitenkin pakottavaa lainsäädäntöä. Tanskassa alemmalla vähimmäisosakepääomalla toimiva yhtiö on lisäksi veloitettu osoittamaan rajavastuuyhtiön luonteensa yhtiömuodosta kertovalla lyhenteellä yhtiön nimessä. Espanjassa tai Latviassa vastaavaa yhtiömuodon eriävää nimeämistä ei ole käytössä, vaikka Latviassa on tilastoinnissa käytössä vakiintunut nimike (Small-Cap SIA) yhtiömuodolle. Kaikkia kolmea verrokkimaata yhdistää lisäksi pakottavana lainsäädäntönä rahastointivelvollisuus, jonka mukaan yhtiöt joutuvat tallettamaan osan tilikauden nettotuloksestaan vaadittavaan vähimmäisosakepääoman rajaan asti.

Alankomaat poikkeavat muista vertailumaista siinä mielessä, että siellä vähimmäisosakepääomavaatimuksesta on kokonaan luovuttu. Tällöin kaikki yksityiset rajavastuuyhtiöt ovat sääntelyllisesti samanlaisia ja erityistä pakottavaa lainsäädäntöä liittyen pääoman määrään ei ole. Eroavaisuuksista huolimatta havaitut muutokset (oikeushenkilöiden vuotuisten rekisteröintien määrä ja suhteellisen osuuden kasvu vuotuisissa rekisteröinneissä), viittaavat samansuuntaiseen trendiin kuin muissa verrokkimaissa. Merkittävimmät muutokset havaittiin Tanskassa ja Latviassa. Alankomaiden havainnot olivat maltillisempia, mutta niiden prosentuaalinen kasvu tekee myös niistä merkityksellisiä. Espanjan havaitut vaikutukset olivat merkittävästi vähäisempiä kuin muissa verrokkimaissa.

Vähimmäisosakepääoman poistolla on verrokkimaissa ollut eriasteisia vaikutuksia. Valtioissa, joissa rajavastuuyhtiöiden osuus yhtiökannasta ja vuotuisista rekisteröinneistä on merkittävä, lakimuutoksen vaikutukset ovat olleet selvästi havaittavissa olevia ja porrasmaisista – vaikutus on ollut siis lähes välitön. Valtioissa, joissa rajavastuuyhtiöiden osuus yhtiökannasta ja vuotuisista rekisteröinneistä on taas vähäisempi, vaikutus on

ollut myös suhteellisesti vähäisempi. Vaikutusta on ollut kuitenkin havaittavissa myös näissä verrokkimaissa.

Rajavastuuyhtiöiden määrän kehittämisessä lakimuutoksen jälkeen on havaittu merkittäviä muutoksia. Esimerkiksi Latviassa ja Tanskassa prosentuaalinen kasvu oli erittäin nopeaa, mutta Alankomaissa maltillisempaa ja Espanjassa huomattavasti maltillisempaa. Tämän lisäksi Tanskassa lain vaatimaa vähimmäisosakepääomaa pienemmällä osakepääomalla perustettujen yhtiöiden (IVS) määrä on jo lähes saavuttanut jo vähimmäisosakepääomavaatimuksen mukaisesti perustettujen yhtiöiden (ApS) vuotuisen määrän. Latviassa vastaavasti Small-Cap SIA:t ovat jo ohittaneet vähimmäisosakepääomavaateen rekisteröinnissä täyttävien rajavastuuyhtiöiden (SIA) vuotuiset rekisteröinnit. Näissä maissa rajavastuuyhtiö on myös yleisin yhtiömuoto. Alankomaissa ja Espanjassa luonnolliset henkilöt – erityisesti yksityiset elinkeinonharjoittajat – ovat suosituin yhtiömuoto. Määrällinen vaikutus näyttäisikin olevan jossain määrin riippuvainen siitä, miten suuri osa yhtiökannasta on rajavastuuyhtiöitä.

Suhteellisissa luvuissa (kuten osuus rekisteröinneistä) on myös havaittavissa muutoksia rajavastuuyhtiöitä suosivaan suuntaan. Suhteellisten muutosten vaikutus on myös helpommin havaittavissa valtioissa, joissa lakimuutos vaikuttaa merkittävästi myös muihin ja määrällisesti suurempiin yhtiömuotoihin. Merkittävin muutos tapahtui Alankomaissa, mutta myös Tanskassa kehitys on ollut merkittävää. Latviassa kehitys jäi hieman heikommaksi, mutta muutosta tapahtui silti yli 10 prosenttia, kuten taulukosta 23 voidaan havaita. Vastaavaa kehitystä ei havaittu Espanjassa, mutta yhtiörekisterissä olevien yksityisten rajavastuuyhtiöiden ja luonnollisten henkilöiden suhde kasvoi lakimuutoksen jälkeen.

Yhtiömuotojen kokonaisrekisteröintien määrässä havaittiin merkittäviä vaikutuksia erityisesti Tanskassa ja Latviassa, mikä viittaisi tällöin lakimuutoksen vaikuttaneen myös helpottavasti yritystoiminnan aloittamiseen. Vaikka Espanjassa kehitys on ollut rajavastuuyhtiöiden osalta vähäistä, luonnollisten henkilöiden rekisteröintien nopea kasvu viittaisi kuitenkin siihen, että lakimuutoksen ohessa tehdyt muut uudistukset ovat helpottaneet yritystoiminnan aloittamista – vähimmäisosakepääoman poistolla ei kuitenkaan

voida nähdä olevan tähän vaikutusta. Myöskään Alankomaissa lakimuutoksella ei näyttäisi olevan merkittävää vaikutusta yhtiömuotojen kokonaisrekisteröintien määrään.

Näin ollen eri valtioiden tunnuslukuja tarkasteltaessa voidaan todeta, että vähimmäisosakepääoman poistolla on kasvattavaa vaikutusta perustettavien rajavastuuyhtiöiden määrään, siihen miten todennäköisesti rajavastuuyhtiö valitaan yhtiömuodoksi – eli rajavastuuyhtiön houkuttelevuuteen, ja jossain määrin yritystoiminnan aloittamisen helpottamiseen. Vaikutuksen merkittävyyteen vaikuttaa se, miten paljon rajavastuuyhtiöitä on yhtiökannasta ja mikä on rajavastuuyhtiön asema yhteiskunnassa. Oheisessa taulukossa on koottuna vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistamisen vaikutukset. Taulukkoon on valittu olennaisimmat tunnusluvut, joita vertailussa on käytetty. Taulukko on tarkoitettu tukemaan edellä esitettyä.

	Tanska	Latvia	Alankomaat	Espanja
<i>Pakottavaa erillistä lainsäädäntöä, jos perustaa yksityisen rajavastuuyhtiön ilman vaadittua vähimmäisosakepääomaa</i>	✓	✓	✗	✓
<i>Rajavastuuyhtiöiden keskimääräinen osuus vuotuisista rekisteröinneistä lakimuutoksen voimaantulusta edeltäneenä vuotena</i>	89,2 %	77,7 %	16,1 %	26,0 %
<i>Rajavastuuyhtiöiden keskimääräinen osuus vuotuisista rekisteröinneistä lakimuutoksen voimaantulon jälkeisenä vuotena</i>	93,7 %	88,6 %	18,3 %	23,3 %
<i>Rajavastuuyhtiöiden määrän prosentuaalinen kasvu lakimuutoksen ympärillä (+/- 1 vuosi)</i>	(+) 56,1 %	(+) 65,9 %	(+) 5,3 %	(+) 8,6 %
<i>Rajavastuuyhtiöiden määrän keskimääräinen kehitys yhtiörekisterissä lakimuutoksen jälkeen tarkastelujaksolla</i>	—	(+) 6,4 %	(+) 2,7 %	(+) 1,0 %

Taulukko 23 – Koennos vertailumaista

5.3. Toteutuuko lainsäätäjän intressi

Lakimuutoksella on Suomessa haluttu helpottaa osakeyhtiön käyttämistä yhtiömuotona erityisesti uusien mikroyritysten perustamisessa. Kansainvälisen vertailun perusteella Suomessa on riittävä osakeyhtiöiden osuus yhtiökannasta, jotta vaikutusta tässä voidaan havaita. Tämän lisäksi vertailun perusteella on voitu havaita trendi, jonka mukaan osakeyhtiöiden määrät ovat nousseet sekä rekisteröinneissä että yhtiörekistereissä vähimmäisosakepääomavaatimuksen vähentämisen tai poistamisen jälkeen. Näin ollen muutoksen voidaan nähdä helpottavan rajavastuuyhtiömuodon käyttämistä yhtiömuotona. Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja rajavastuuyhtiöiden keskinäinen kehitys vertailumaissa viittaa lisäksi siihen, että vaikutusta on erityisesti yhdenyhtiöissä, joissa luonnollinen vaihtoehto yksityiselle elinkeinonharjoittajalle on yhdenyhtiö rajavastuuyhtiönä. Näin ollen muutoksen voidaan nähdä vaikuttavan erityisesti yhdenyhtiöihin ja näin ollen myös mikroyhtiöihin. Tältä osin voidaan siis olettaa, että aikomus pitää paikkansa ja lainsäätäjän intressi tältä osin täyttyy.

Lainsäätäjä on halunnut muutoksella lisäksi helpottaa ammatinharjoittamista ja erityisesti mikro- ja pienyritystoimintaa ilman henkilökohtaista vastuuta yksityisen osakeyhtiön muodossa. Tällä voidaan olettaa tarkoitettavan sitä, että kuinka houkuttelevaa yritystoiminnan aloittaminen on, sillä suoraan ammatinharjoittamisen helppouteen ei vähimmäisosakepääomavaatimuksen muutoksilla voitane vaikuttaa, vaan tämä riippuu toimialasta ja siihen liittyvistä haasteista. Kansainvälisen vertailun perusteella yritystoiminnan määrä lisääntyi lähinnä vain vertailumaissa, joissa oli ennestään korkea osuus rajavastuuyhtiöitä. Suomessa osuus ei ole ollut aivan niin suuri kuin vertailumaissa, joissa selkeä trendi tämän osalta on ollut havaittavissa. Osuus lienee sen verran merkityksellinen, että myös yritystoiminnan määrä saattaa lisääntyä lakimuutoksen seurauksena. Tähän trendiin eivät tulokset kuitenkaan osoita yhtä vahvasti. Tältä osin voidaan siis olettaa, että lainsäätäjän aikomus pitänee jossain määrin paikkansa, mutta intressi ei välttämättä täyty.

5.4. Kritiikki

Koska tutkimukseen ei dataa ole saatu kerättyä esimerkiksi yhteisestä eurooppalaisesta tietokannasta, voi kerätyn datan välillä olla tilastolliseen vertailuun vaikuttavia eroja. Näin ollen tilastollista merkitsevyyttä ei ole datasta lähdetty esittämään, vaan dataa on käytetty puhtaasti työkaluna trendien etsimiseen. Tutkimuksen laadun kannalta olisi parempi, jos data voitaisiin osoittaa merkitseväksi ja näin ollen vertailukelpoiseksi. Tämän tyyppisestä datasta voitaisiin lisäksi tehdä syväluotaavampia analyysejä tukemaan tutkimuksen havaintoja. Data voitaisiin esimerkiksi tarkastaa talous- tai tilastotieteilijän kautta jatkojalostusta varten, jos tutkimusta halutaan jatkaa.

5.5. Jatkotutkimus

Mahdollisia jatkotutkimuskysymyksiä aiheeseen liittyen voisi olla useita. Tämän tutkielman jatkon kannalta merkittävien, on uusien yritysten selviytymiskyvyn muutos, eli vai kuttaako vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistuminen siihen, miten suuri osa perustetuista yrityksistä selviää esimerkiksi yksi, kolme tai viisi vuotta¹³⁵. Tällä pystyttäisiin siis osoittamaan, onko lakimuutoksesta ollut todellista hyötyä yrityskannalle, vai onko esimerkiksi yritysten säilymisaste laskenut. Toinen mielenkiintoinen näkökulma samaan aihepiiriin, olisi yritysten kannattavuus, mutta sen tarkastelu voi olla hankalampaa joutuessa saatavilla olevasta tilinpäätösdatasta.

Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi selvittää tapahtuuko rahoituksen hinnassa tai ehdoissa muutoksia vähimmäisosakepääomavaatimuksen muuttuessa. Tällöin selvitettäisiin siis sitä, siirtävätkö rahoittajat kasvavan riskin yrittäjille, jolloin vähimmäisosakepääomavaatimuksella olisi ollut tosiasiallisesti myös velkojiensuojavaikutusta vai tapahtuuko muutosta ollenkaan. Tätä voitaisiin mitata hinnan lisäksi sillä, miten paljon rahoittajat vaativat henkilökohtaisia takauksia yrittäjiltä ja osakkeenomistajilta tai miten usein velkojat kieltävät yhtiötä laskemasta osakepääomaansa vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistuttua. Tämän voisi myös yhdistää tutkimukseen, joka käsittelee aihepiiriä juuri velkojiensuojan näkökulmasta laajemmin.

¹³⁵ Niin sanotun Churn-raten mittaaminen esimerkiksi.